

TAMPEREEN YLIOPISTO

Jenni Virtanen

UUTISIA EUROOPAN REUNOILTA

Kansainvälinen vertailututkimus Suomen ja Irlannin televisiuutisista

Tiedotusopin pro gradu –tutkielma

Maaliskuu 2007

TAMPEREEN YLIOPISTO

Tiedotusopin laitos

VIRTANEN, JENNI: Uutisia Euroopan reunoilta. Kansainvälinen vertailututkimus Irlannin ja Suomen televisiuutisista.

Pro gradu-tutkielma, 98 s., 19 liites.

Tiedotusoppi

Maaliskuu 2007

Tutkielmani tavoitteena on selvittää lisääntyneen kanavakilpailun vaikutuksia yleisradioyhtiöiden ja kaupallisten kanavien uutisointiin. Tutkielman pääajatus on, että kanavatilän ja televisiomarkkinoiden vapautuminen Euroopassa, tekniikan kehittyminen ja yksittäisen uutisen halpeneminen ovat muuttaneet uutistuotantoa peruuttamattomasti. Työni liittyy läheisesti vuonna 2003 alkaneeseen espanjalaisen Navarran yliopiston Globaplur-tutkimushankkeeseen, jonka tarkoituksena oli selvittää kilpailutilanteen vaikutuksia koko eurooppalaiseen ohjelmatuotantoon.

Työni keskeisin käsite on uutislähetysten standardoituminen. Selvitän työssäni, onko kanavakilpailu yhdenmukaistanut uutislähetystä kansallisella ja koko Euroopan tasolla. Käsittelem standardoitumista kahdesta eri näkökulmasta: taloudellisesta ja kulttuurisesta. Tutkin työssäni myös yleisradioyhtiöiden reaktiota kilpailutilanteeseen. Kulttuurisesta näkökulmasta pohdin identiteetin ja paikallistamisen käsitteitä. Tarkastelen, kuinka kansalliset erot näkyvät uutislähetyksissä, ja voiko ajatus eurooppalaisesta identiteetistä olla uutisia yhdenmukaistava voima.

Tutkielmani empiirisessä osassa tarkastelen määrällisesti ja laadullisesti Irlannin ja Suomen uutislähetystä kahden viikon ajalta vuosina 2003 ja 2004. Aineistoni koostuu Irlannin yleisradioyhtiö RTÉ:n ja kaupallisen kanavan TV3:n sekä Suomen Yleisradion ja kaupallisen kanavan MTV3:n pääuutislähetyksistä. Olen käyttänyt aineiston luokitteluun pääosin Globaplur-tutkimuksen luokittelurunkoa.

Työni keskeisiä tuloksiani on, ettei standardoitumisesta vielä voida puhua kovin merkittävänä yksittäisen uutislähetysten kohdalla. Lisääntynyt kilpailu on vaikuttanut uutislähetysten formaattiin ja aiheisiin, mutta yhdenmukaisuuksien lisäksi se on myös vahvistanut eroja. Uutislähetykset tehdään yhä pienemmille kohderyhmille. Uutisformaatti on Irlannissa ja Suomessa melko yhtenäinen, mutta pienillä eroilla on merkitystä. Irlannin kanavien rahoituspohja näkyy uutisissa selkeämmin kuin Suomessa: uutislähetys katkaistaan mainostauolla.

Analyysin erottuvin kanava on Irlannin TV3, jonka uutisjournalismi on vertailun ”keveintä” ja viihteellisintä. Merkittävin ero kaupallisten kanavien ja yleisradioyhtiöiden välillä oli uutisten tempo. MTV3:n ja TV3:n uutislähetyksissä jutut olivat lyhyempiä ja uutislähetys moniosaisempi. YLE:n ja MTV3:n uutislähetysten suosituimmat aiheet olivat lähes identtisiä, kun taas Irlannissa kahden kanavan uutisaiheet erosivat toisistaan suuresti.

SISÄLLYSLUETTELO

I TUTKIELMASTA	2
1. JOHDANTO.....	2
1.1 Lähtökohdat.....	2
1.2 Tutkielman rakenteesta	3
1.3 Kansainvälinen vertailututkimus	4
1.4 Kansainvälisiä yleisötutkimuksia	5
2. EUROOPPALAINEN TELEVISIO MUUTOSTEN KOURISSA	7
2.1 Euroopan kanavarakenne muuttuu	7
2.2 Yleisradioyhtiöiden kriisi.....	7
2.2.1 BBC markkinoiden ristipaineessa	8
2.3 Televisio rakentaa kansakuntaa.....	10
2.4 Yleisradio eurooppalaisuuden sydämessä.....	10
2.5 Eurooppalaisuus barrikadina	12
2.6 Tulevaisuus riippuu yleisöstä	13
3. TELEVISIOUUTISTEN GLOBALISAATIO.....	15
3.1 Taistelu yleisöistä	15
3.2 Uutisen hinta halpenee	15
3.2.1 Uutistoimistoista tärkeitä uutislähteitä.....	16
3.2.2 Uutiskanavat esikuviksi	17
4. STANDARDOITUMINEN.....	19
4.1 Standardoituminen kulttuurisesta näkökulmasta	19
4.1.1 Pelko eurovanukkaasta.....	19
4.1.2 Vastavoimana paikallistaminen.....	21
4.2 Standardoituminen taloudellisesta näkökulmasta.....	22
4.2.1 Markkinoiden muotti	22
4.2.2 Triviaa ja viihdettä.....	24
4.3 Uutiset ja yleisö	25
4.3.1 Uutisia ei seurata tyhjiössä.....	25
II EMPIIRISEN TARKASTELUN LÄHTÖKOHDAT	26
5. TUTKIMUSASETELMA.....	26
5.1 Tutkimuskysymykset	26
6. VERTAILUMAAT.....	28
6.1 Irlanti.....	28
6.1.1 Uutistoiminta	31
6.2 Suomi	32
6.2.1 Uutistoiminta	35
7. ANALYYSI.....	37
7.1 Tutkimusmenetelmä.....	37
7.2 Aineisto	37
7.3 Katsaus uutisviikkoon.....	39
III TULOKSET	41

8. UUTISTEN RAKENNE	41
8.1 Ulkoiset puitteet.....	42
8.2 Ankkurit ja toimittajat.....	44
8.3 Lähetysten ja juttujen kestot.....	45
8.4 Yhteenvettoa.....	48
9. UUTISJUTTUIJEN SISÄLTÖ.....	50
9.1 Aiheet.....	50
9.2 Uutisotsikot	57
9.3 Yhteenvettoa.....	60
10. UUTISTEN KOTIMAA	62
10.1 Uutisten määrä ja kohdemaat	63
10.2 Ulkomaan ja kotimaan uutisaiheiden vertailua	65
10.3 Esimerkkejä	66
10.3.1 Hurrikaani Jeanne.....	67
10.3.2 Irak.....	67
10.4 Yhteenvettoa.....	68
11. ESIINTYJÄT.....	71
11.1 Esiintyjien määrä ja kansallisuus.....	71
11.2 Asiantuntijuus.....	74
11.3 Arvottaminen.....	76
11.4 Yhteenvettoa.....	78
IV JOHTOPÄÄTÖKSET.....	81
12. PÄÄTELMÄT	81
12.1 Tilkkutäkkiä ompelemassa	81
12.2 Standardoituminen yleisradiossa ja kaupallisilla kanavilla.....	82
12.3 Standardoituminen kulttuurisesta näkökulmasta	85
12.4 Standardoituminen Euroopan mittakaavassa.....	87
12.5 Uusia avauksia.....	90
LÄHTEET	92
LIITE 1 LUOKITTELUN ARVIOINTIA	99
LIITE 2 GLOBAPLUR-LUOKITTELURUNKO JA SUOMENNOKSET.....	107
LIITE 3 UUTISVIIKOT	114
LIITE 4 EU-MAAT.....	117

I TUTKIELMASTA

1. JOHDANTO

1.1 Lähtökohdat

Pro gradu -tutkelmani on vertaileva analyysi Suomen ja Irlannin tv-uutisten välillä. Idea tutkimukseen tuli espanjalaisesta Navarran yliopiston Globaplur-tutkimushankkeesta, jota varten tein kvantitatiivisen sisällönerittelyn Suomen kahden eri viikon uutislähetyksistä.

Globaplur on vuonna 2003 aloitettu kansainvälinen vertailututkimus, johon osallistui 14 Euroopan maata. Lähtökohtana tutkimuksessa oli selvittää julkisen uutistuotannon asema nykyisessä, yhä globalisoituvassa televisiotuotannossa. Tarkoitus oli määritellä viimeisimmät trendit Euroopan audiovisuaalisilla markkinoilla: koventuneen kilpailun, uuden tekniikan ja globalisaation vaikutukset eri maiden yleisradioyhtiöihin. Analyysissa on mukana kolme eri osa-aluetta: yleinen tilanne audiovisuaalisilla markkinoilla, ohjelmatyypit ja kohdeyleisöt sekä ohjelmatuotannon monimuotoisuus. (Globaplur, 2003)

Uutislähetysten analysointi on osa kohdeyleisöä ja monimuotoisuutta koskevaa analyysia. Uutislähetysten vertailun avulla haettiin vastausta siihen, onnistuuko julkinen televisio olemaan yhtä monimuotoinen kuin yleisönsä niin poliittisessa, sosiaalisessa kuin kulttuurisessa mielessä. Samalla tutkittiin, kuinka yhdenmukaistuneita uutisisällöt ovat koko Euroopan mittakaavassa. Tutkimuksen lähtöoletus oli, että julkiset kanavat haluavat yhä suurempia yleisöjä ja ovat vaarassa epäonnistua tehtävässään julkisen palvelun tuottajina. Kun markkinat ovat pirstaloituneet, myös yleisradioyhtiöt tavoittelevat yhä enemmän tiettyjä kohdeyleisöjä. Uutistuotannossa kilpailu näkyy tutkimushypoteesin mukaan esimerkiksi uutisisältöjen keventymisenä. Uutisten monimuotoisuuden aste kertoo myös sen, onnistuvatko ne palvelemaan julkisen tehtävänsä mukaisesti kaikenlaista yleisöä.

Globaplur-tutkimuksesta tehty kirja *Globalization ja pluralism: Reshaping public TV in Europe* ilmestyyneen vuoden 2007 aikana. Olen saanut käyttööni omaa työtäni varten uutisten monimuotoisuutta tutkineen José Alberto García Avilésin kappaleen vielä julkaisemattomasta kirjasta. Garcían materiaali valmistui oman tutkimukseni kannalta verrattain myöhään, vuoden 2006 lopussa.

Omassa tutkielmassani on paljon yhteneväisyyttä Globaplurin kantavien ajatusten kanssa. Myös minä haluan selvittää uutissisältöjen samankaltaistumista ja kilpailun vaikutusta niihin. Globaplurin painotus on kuitenkin ennen muuta julkisen palvelun yhtiöissä ja niiden tehtävässä, kun taas omassa tutkimuksessani syvennyn sekä kaupallisten että julkisen palvelun kanavien rooliin Suomessa ja Irlannissa.

1.2 Tutkielman rakenteesta

Lähtöoletus tutkielmassani on, että kiristynvä kilpailu Euroopan televisiotoiminnasta on vaikuttanut peruuttamattomasti uutistuotantoon. Muutokset koskevat uutisten tuotantoedellytyksiä, uutistoimitusten rutiineja, toimittajien arvomaailmaa ja itse uutislähetysten sisältöä ja ulkoasua (ks. esim. Collins, 1998).

Käsittelen työssäni ensin kanavatilän vapautumisen ja kaupallisten kanavien maihinnousun vaikutuksia Euroopan mediamaisemaan. Pyrin tällä osuudella hahmottamaan uutistuotannon taustalla olevia lainalaisuuksia. Tärkein huomioni on, että yleisradioiden elintila supistunut ja uutistoiminnan lähtökohdat ovat muuttuneet ratkaisevasti. Yleisradiot ovat löytäneet erilaisia tapoja selvitä kasvavasta kilpailusta.

Keskityn työssäni erityisesti yleisradioyhtiöiden asemaan, sillä näen yleisradiotoiminnan eurooppalaisen ohjelmatoiminnan sydämenä. Tämä ajatuksen pohjalta siirryn pohtimaan laajemmin eurooppalaista identiteettiä. Identiteetin käsite liittyy olennaisesti kulttuuriseen vertailutyöhön. Vertailen työssäni erilaisia käsityksiä identiteetin vaikutuksesta television uutistoimintaan. Pohdin kysymyksiä: onko eurooppalaista identiteettiä ylipäättään olemassa ja voiko sitä käyttää kulttuurisena barrikadina? Voiko eurooppalainen identiteetti olla standardoitumisen vastavoima vai onko se sittenkin standardisoiva ajatusmalli? Aion selvittää tutkimuksessani, onko pelko kulttuuristen erojen katoamisesta aiheellinen ja miten julkinen palvelu ja laajemmin eurooppalaisuus vaikuttavat käsitykseen hyvästä uutisoinnista.

Uutisten globalisaatiota käsittelevässä osuudessa käyn läpi uutisten konkreettisia taustavoimia. Uutisen hinnan halpeneminen, tekninen kehitys sekä uutiskanavien ja uutistoimistojen tarjonnan lisääntyminen ovat kaikki omalta osaltaan muokanneet uutislähetystä. Perustava ajatus työssäni on, että uutisten globalisaatio on yhdenmukaistanut ja standardisoinut uutislähetykset muistuttamaan

toisiaan. Erittelen standardoitumisen eri puolia vielä kahdesta erillisestä näkökulmasta: kulttuurisesta ja taloudellisesta. Kulttuurista standardoitumista käsittelevässä osuudessa esittelen eurovanukkaan käsitteen ja standardoitumisen vastavoimana uutisen paikallistamisen. Taloudellista standardoitumisen osalta tutkin markkinoiden muottia ja pelkoa uutisten viihteellistymisestä.

Analyysiosuudessa esittelen tutkittavien maiden kanavarakennetta ja mediamaisemaa. Pyrin tekemään Irlannin osuudesta melko kattavan, sillä se on vertailumaista suomalaiselle lukijalle luultavasti tuntemattomampi. Tuloksissa pyrin osoittamaan käytännön esimerkkien avulla, miten yhdenmukaista uutisointi on ja tutkin, miten Suomen ja Irlannin erot näkyvät. Tulososuus on melko laaja ja lukupainotteinen osa työtäni. Olen valinnut lukupainotteisuuden tarkoituksella. Laajoja kansainvälisiä vertailututkimuksia on tehty verrattain vähän ja siksi haluan, että aineistoni voisi toimia mahdollisimman laajana verrokkiaineistona puuhaan tulevaisuudessa ryhtyville.

1.3 Kansainvälinen vertailututkimus

1990-luku on ollut merkittävä virstanpylväs median kansainvälistymiskehityksessä. Tekniikan kehittyminen on mahdollistanut uutiset maailman eri kolkista, mutta kansainvälistyminen etenee nyt myös sisältä käsin. Suuret mediayhtiöt haalivat pienempiä ympäri maailmaa ja fuusioituvat keskenään. Suomessa televisiotuotanto on saanut olla pitkään rauhassa ulkomaisilta mediataloilta. Poikkeus joukosta on ollut MTV3, jonka omistavalla Almamedia-konsernilla on ollut omistuksia ristiin Suomessa ja Ruotsissa. Omistajan vaihdokset tulivat kuitenkin ensi kertaa lähelle, kun vuoden 2005 huhtikuussa Almamedia ilmoitti myyvänsä koko Broadcasting-yksikkönsä ruotsalaiselle Bonnierin ja Proventus Industrien muodostamalle yhtiölle. Broadcasting-yksikköön kuuluvat muun muassa MTV3:n uutiset, Radio Nova sekä Subtv. Yli 20 maassa toimiva Bonnier imaisi pienen televisio- ja radioyksikön sisäänsä vaivattomasti. Bonnier on aikamme tyypillinen mediamoguli: median lisäksi sen toiminta-aloja ovat viihde, musiikki, kustantaminen, asiakaslehdet ja elokuvat. (Almamedia, 2006; Bonnier, 2006)

Kansainvälistyminen on tehnyt myös mediasisältöjen tutkimisesta entistä haastavampaa. Etäisyyksien katoaminen, kulttuurinen lähentyminen ja toisaalta pirstoutuminen sekä globaalistuva talous tekevät maailman selittämisen yhä vaikeammaksi niin medioille itselleen kuin niitä tarkkaileville tutkijoille. Cornerin, Schlesingerin ja Silverstonen (1997) mukaan viimeisen

kahdenkymmenen vuoden aikana media on muuttunut niin merkittävästi, että tutkimusasetelmien on muututtava radikaalisti. Sisällöt ja kulutustavat eriytyvät ja monimutkaistuvat, eikä yhteistä, yleistä keskustelutilaa enää ole (emt., 9–11). Muutaman vuosikymmenen päästä myös koko mediamaisema voi näyttää aivan toisenlaiselta kuin nyt. Paljon optimismia tutkijoiden keskuudessa on herättänyt erityisesti internet, johon kohdistetaan suurimmat toiveet tasa-arvoistavasta ja keskusteleavasta mediasta.

Kansainvälinen uutistutkimus on myös konkreettisesti työlästä ja aikaavievää, minkä takia laajat tutkimukset ovat verrattain harvinaisia. Materiaalin hankinta, kopiointi, läpikäyminen, luokittelu ja analysointi ovat työläitä vaiheita, vaikka vertailussa olisi vain kaksi maata. Oma materiaalini on kopioitu VHS-kaseteille. Osa kopioista on huonolaatuisia eivätkä luultavasti kestä aikaa kovin hyvin. Lisäksi kasettien lähettely postitse on onnenkauppaa, omasta aineistostanikin yksi VHS-nauha oli matkalla kolhiintunut, mutta pyöri onneksi nauhurissa.

Vertailututkimusten kenttä on hajanainen ja vertailu jossain määrin ongelmallista. Vertailututkimukset ovat usein kvantitatiivisia, jolloin ongelmana ovat luokittelurungon rajaukset. Käsittelen työssäni erilaisia vertailututkimuksia melko laajalta aihealueelta, koska laajoja televisiouutisvertailuja on verrattain vähän. Paras verrokkiaineisto minulle oli García Avilésin (2006) uutistutkimus Globaplurin uutismateriaalista. García Avilésin materiaali on koodattu osittain samoin kriteerein kuin omani (Globaplurin luokittelukriteerit vaihtuivat jonkin verran 2003 ja 2004) ja se koskee samoja uutisviikkoja. Mukana ovat Suomen ja Irlannin lisäksi viisi muuta Euroopan maata. Työssäni käsittelen lisäksi muun muassa eurooppalaisia uutisvertailuja (Heinderyckx 1993), ulkomaan uutisointia ja uutiskanavia käsitteleviä vertailututkimuksia (Wallis, Baran 1990; Golding, Elliot 1979; Riegert, 2003; Larsen, 1992; Ottesen, 2001), sekä kulttuurisia vertailututkimuksia yleisöstä ja uutistenvälityksestä (Cohen et al, 1995; Laborde, Perrot, 2000; Levo-Henriksson, 1994; Näsi, 2000; Jensen, 1998)

1.4 Kansainvälisiä yleisötutkimuksia

Kansainväliset yleisötutkimukset ovat varsin suosittu tapa vertailla televisiouutisia eri maissa. Vaikka keskityn työssäni enemmän uutislähetysten rakenteeseen, tuovat yleisötutkimukset mielenkiintoisen näkökulman kansainvälisestä vertailututkimuksesta. Palaan työssäni myöhemmin

ajatukseen kansallisen kulttuurin vaikutuksista uutislähetkseen. Tarkastelen myös eurooppalaista identiteettiä, sen olemassaoloa ja vaikutusta televisiotuotantoon.

Jensen (1998, 168–171) vertaili reaktioita televisiouutisiin seitsemässä eri maassa. Hän jakoi eri tulkinnat neljään eri ulottuvuuteen: tilaan, valtaan, aikaan ja identiteettiin. mukaan Jensenin päätulos oli, että yleisön reaktiot uutisiin vaihtelevat kulttuurisesti. Vertailumaista kulttuurisesti lähin omia vertailukohteitani Suomea ja Irlantia on Tanska. Tanskalaisten reaktioissa korostui suhde tilaan. He tulkitsivat uutisia suhteessa omaan, rauhaisaan maailman nurkkaansa. “Toiseutta” edustivat kansainvälinen valta ja kansainväliset uhrit, sota oli tanskalaisille erottava tekijä meidän ja niiden välillä. Tanskalaiset eivät myöskään suhtautuneet avoimen vihamielisesti ja välitöntä muutosta vaatien valtaapitäviä kohtaan.

Levo-Henriksson (1994) vertaili 1990-luvun alussa Suomen ja Yhdysvaltojen uutislähetysten sisältöjä kunkin maan kulttuurituotteina. Hänen mukaansa kulttuuria voidaan filtteröidä yhä hienovaraisimpiin osiin, jotka heijastuvat tv-uutisten uutiskulttuuriin ja sitä kautta itse uutislähettyksiin. Levo-Henrikssonin päälöydökset koskivat Suomen ja Yhdysvaltojen uutisten teemojen erilaisuutta sekä presentaatiotapoja. Vaikutelma suomalaisista uutisista oli jäyhyys, pysyvyys, liikkumattomuus ja toiminnan puute. Suomalaisissa uutisissa esiintyi enemmän poliittista eliittiä ja yhteiskunnallisia aiheita kuin amerikkalaisissa uutisissa. Amerikkalaisissa uutisissa korostui taas toiminta ja individualismi. Haastateltavina oli paljon tavallisia ihmisiä, aihepiireissä korostui laki ja rikos ja uutisankkuri oli personoitu brändi. (emt., 1994, 290–292)

Myös Cohenin ja tutkimusryhmän (1995) Global Newsroom -tutkimus osoitti, että kulttuuriset ja historialliset erot näkyvät niin uutisaiheiden valinnassa kuin materiaalin käyttämisessä kansallisella tasolla. Selittäviä tekijöitä olivat esimerkiksi maan historia ja kulttuuri, maantieteellinen keskeisyys tai sivullisuus ja taloudellinen riippuvuus tai riippumattomuus. Silti sama kansalaisuuskaan ei välttämättä takaa yhteisiä arvostuksia. Tutkimuksessa vertailtiin toimittajien ja yleisön kiinnostusta eri ulkomaan uutisaiheita kohtaan, oli kolmen kiinnostavimman uutisaiheen kärki melkein kokonaan erilainen. Tutkijoiden mukaan tämä johtuu toisaalta journalistisista arvotuksista ja rutiineista sekä toisaalta yleisön heterogeenisyyden lisääntymisestä. (Cohen et al., 1995, 143)

2. EUROOPPALAINEN TELEVISIO MUUTOSTEN KOURISSA

2.1 Euroopan kanavarakenne muuttuu

1980-lukua voidaan pitää television kaupallistumiskehityksen virstanpylväänä (ks. McManus 1994, Dahlgren 1995). Kaupallistumisen yksi ulottuvuus oli televisiokanavien määrän huikea kasvu. Esimerkiksi vuonna 2000 Euroopassa oli jo 580 televisiokanavaa, mikä on yli puolet enemmän kuin vuonna 1996, jolloin kanavia oli 220. Vuonna 1989 sama luku oli 90 (Papathanassopoulos, 2002, 14). Euroopassa suurin 1980-luvulta käynnistynyt muutos koski yleisradioyhtiöiden monopolia, joka hajosi monessa maassa. Kun valtio ei kontrolloinut lähetystoimintaa, joutuivat yleisradioyhtiöt uuden haasteen eteen. Tarpeellisuuden todistamiseen ei riittänyt enää ohjelmien monipuolisuus, vaan yhtiöiden piti menestyä myös katsojalukumittauksissa. Myös rahoituspohjaa oli mietittävä uudelleen.

Suurin osa Euroopan maista vapautti kanavatilansa kaupallisille kilpailijoille 1980-luvulla. Suomi oli mukana eurooppalaisittain aikaisin. Vuonna 1957 perustettu Mainos-TV toimi monen vuosikymmenen ajan osana Yleisradion kanavien TV1:n ja TV2:n ohjelmistoa. Myöhäisimpiä kanavatoimintansa vapauttajia Länsi-Euroopassa ovat olleet Irlanti vuonna 1998 ja Itävalta vuonna 2001.

2.2 Yleisradioyhtiöiden kriisi

Euroopan mediatoiminnan sydän, yleisradiotoiminta, alkoi natista liitoksistaan 1990-luvun alussa. Yleisradioyhtiöiden monopolien hajoaminen ei noudattanut yhtä hyväksi havaittua tapaa, vaan jokainen maa ratkaisi asian omalla tavallaan (ks. esim. Brants, De Bens, 2000, 10–11). Äärikaupallisuudesta hyvä esimerkki on Italia. Ennen vuotta 1980 kanavatoimintaa rajoittavaa lakia ei Italiassa ollut, joten markkinoilla oli hyvin monenlaisia yrittäjiä. Vuonna 1980 syntynyt laki ei tuonut helpotusta tilanteeseen. Kanavamäärää rajoitettiin, mutta samalla markkinoille pääsi Silvio Berlusconi omistama Fininvest-kanavaryhmä. Tuloksena on ollut erittäin viihteellistynyt kanavatarjonta, ja poliittinen kina niin yleisradioyhtiö RAI:n tulevaisuudesta kuin Berlusconiin yksinvallassakin. (Barile, Rao, 1992, 262–263) Suomi ja Irlanti ovat olleet muutoksissa maltillisia. Vaikka Suomi avasi kanavatilansa kaupallisille kanavilla eurooppalaisittain verrattain aikaisin, on

esimerkiksi Yleisradion lupamaksurahoituksen periaatteet säilyneet samanlaisena. Irlannin ensimmäinen kaupallinen kanava TV3 aloitti toimintansa vuonna 1998.

Yleisradioyhtiöiden kriisi on monen tutkijan lempisanapari. (ks. esim. Blumler, Gurevitch 1995) Kriisin ensioireita oli kaupallisten kanavien maihinnousu: yleisradioyhtiöt eivät olleetkaan enää ainoita katsojien ja kuuntelijoiden mielenkiinnon kohteita. Huomiosta piti taistella. Yleisradioyhtiöiden sanavarastoon tulivat katsojaluvut, ohjelmakaavio ja prime time. Toisin sanoen, pelkkä kanavatilin hallinta ei enää riittänyt. Taustalla olivat myös talousvaikeudet: lupamaksuja ei kyetty enää pitämään entisellä tasolla ja ohjelmanteko kallistui. Uudet teknologiasovellukset jäivät yleisradioyhtiöiden ulottumattomiin, mikä huononsi entisestään niiden kilpailuasemaa. (Collins, 1998, 53)

Bornin (2006) mukaan yleisradioyhtiöt ovat joutuneet 2000-luvulla miellyttävyyshaasteen eteen. Perusteluna lupamaksuille kanavan on oltava suosittu ja houkuteltava katsojia. Toisaalta julkisen palvelun tuottajan ohjelma on oltava monipuolinen myös prime time -aikaan. Jos kanava tekee vain suosittuja, suureen yleisöön vetoavia ohjelmia, se on epäonnistunut tehtävässään. Toisaalta, jos se eriytyy liiaksi palvelemaan kaikkia makuja, on se epäonnistunut, koska tuotanto ei silloin ole universaalia. (Born, 2006)

2.2.1 BBC markkinoiden ristipaineessa

Bornin tutkimus BBC on käypä esimerkki yleisradioyhtiöiden reagoinnista tv:n kaupallistumiseen. BBC on myös sikäli hyvä esimerkki, että Irlannin yleisradioyhtiö RTÉ perustettiin aikanaan paljolti BBC:n esimerkin mukaan. BBC antoi mieluusti neuvoja ja yhtiön työntekijät olivat mukana valitsemassa jopa RTÉ:n ensimmäisiä työntekijöitä 1960-luvulla (Savage, 1996, 5). Britannian mediakenttä alkoi monipuolistua 1980-luvun alussa. Sitä ennen ohjelmatoiminta oli ollut BBC:n ja ITV-verkon (Channel 3) hallussa. Ja vaikka ITV-verkko oli kaupallisesti rahoitettu, se noudatti julkisen palvelun periaatteita vastapalvelukseksi kanavapaikasta. Kaupallisten kanavien ryntäyksen aloitti 1982 Channel 4, jota seurasi Channel 5 ja kaapelikanavat, kuten Sky. (Born, 2006) Kaupallisilla kanavilla on Iso-Britanniassa edelleen velvoite noudattaa joitain julkisen palvelun periaatteita, mikä on kiristänyt BBC:n ja kaupallisten kanavien välejä. Ja vaikka pakkoa ei olisikaan, julkisen palvelun perinne on Iso-Britanniassa vahva. BBC:n uutisstandardit näkyvät

esimerkiksi Sky News -uutisissa, vaikka Sky-kanava ei ole edes velvoitettu julkisen palvelun kriteereihin (McNair 2005, 101–103).

Bornin (2006) mukaan BBC:n 1990-luvun alun toimitusjohtaja John Birt pelasti BBC:n yksityistämiseltä, mutta ajoi samalla yhtiön uusliberalistiseen markkinatalouteen. Katsojaluvuista ja markkinatutkimuksista tuli ohjelmatuotannon peruselementtejä, oma ohjelmatuotanto ja luovuus vähenivät. Samalla lahjakkaat työntekijät jättivät yhtiön. BBC:n muutos ei käynyt huomaamatta: esimerkiksi vuonna 2005 parlamentissa kiistelitiin, saako BBC jatkossa ylipäättään periä lupamaksuja. Maksujärjestelmä turvattiin kymmeneksi vuodeksi eteenpäin, mutta kritiikki oli kipakkaa. Kulttuuriministeri Tessa Jowelin mielestä yleisradioyhtiön ei sovi jäljitellä kaupallista ohjelmatarjontaa ja juosta kritiikittömästi katsojalukujen perässä. (Sipilä, 2005)

Riskien ottamisesta ohjelmatuotannossa tuli harvinaista, mikä vaikutti yhtiön uutisjournalismiin. Samalla BBC:n uutistuotanto keskittyi monella tavalla. Uutislähteenä käytettiin yhä enemmän BBC:n World Serviceä. Rakenteellisesti tv:n ja radion uutispalvelut yhtenäistyivät, ja uutisten johtoporrasta kasvatettiin. Samalla monikanavallisuus lisääntyi. Tuloksena oli Bornin mukaan turvallisempaa journalismia. Uutistuotannosta tuli sisällön pakkaamista, ja toimittajasta virtuaalinen uutistentekijä, joka laatii juttuja käymättä paikan päällä. (Born, 2006)

Tuulahduksia samantyyppisestä ajattelusta on myös nähtävissä Suomen Yleisradiossa vuonna 2006. YLE on päättänyt keskittää kaikki uutistoimintansa yhteen yksikköön, YLE:n uutisiin. Samalla yhtiö päätti lopettaa Suomen Tietotoimiston uutispalvelun käytön vuoden 2007 alusta alkaen. Toisaalta radion ja tv:n uutispalvelujen yhdistäminen on järkevää: usein sama asia on tarkistettu samasta talosta useaan eri otteeseen. Toisaalta organisaatiomuutos tuo usein lisää portaita ja byrokraattisuutta hallintoon, ja toimittajien rooli moninaistuu.

Bornin (2006) tärkeä teesi on, että organisaation rakenteella on perustava vaikutus sisällöntuotantoon. Hän pitää ratkaisevana virheenä, että mediatuotannossa on siirrytty kuluttajavaltaan, jonka mukaan kuluttaja tietää tarpeensa täsmälleen ja on aktiivinen valitsija. Bornin mukaan yleisön makua pitäisi sen sijaan pitää laajemman kulttuurisen prosessin ilmentymänä. Populistinen ja huonolaatuinen tv-tarjonta muokkaa ihmisten makua populistiseen ja huonolaatuiseen suuntaan. Yleisradioyhtiöiden tärkein tehtävä on näyttää korkealaatuista, haastavaa ja mielenkiintoista ohjelmistoa.

2.3 Televisio rakentaa kansakuntaa

Erottelen yleisradioyhtiöistä käytävän keskustelun kahdelle eri tasolle. Ensimmäinen keskustelu käydään vastaanottimen ääressä ja lupamaksukaavakkeen tipahtaessa postiluukusta, jolloin yleisradioiden toimintaa arvioidaan katsojan ja maksajan näkökulmasta. Pystyykö televisio palvelemaan minun tarpeitani tarpeeksi monipuolisesti? Onko minut katsojana otettu huomioon? Tätä ilmiötä Born kuvailee edellä miellyttävyyshaasteeksi, joka on tullut yhä akuutimmaksi kysymykseksi tv-tarjonnan lisääntyessä.

Toinen keskustelu käydään yleisradioyhtiöiden ja päättäjien tasolla. Yleisradioinstituutio ei ole mikä tahansa uutiskoneisto, vaan hyvinkin voimakkaiden kansallisten ja yhteiskunnallisten intohimojen kohde. Yleisradioyhtiöt tuntuvat olevan monelle (ks. esim. Blumler, 1992, 7,10) todellisen kansalaisuuden viimeisiä saarekkeita kaupallisten kanavien merkityksettömän viihteen puristuksessa. Ajatusta on viljelty laajasti myös päätöksenteossa. Esimerkiksi vuoden 1984 Euroopan yhteisön komission raportti *Television without Frontiers* kuvaa laajalti ohjelmatoiminnan ja identiteetin yhteyttä ja näkee erityisesti julkisen palvelun yhtiöt kansakunnan rakentajan roolissa (Schlesinger, 1993, 8–9).

Voimakkailla intohimoilla on myös perustansa. Yleisradio on poliittinen instituutio, jonka ohjelmatoiminnan arvot on Suomessa kirjattu lakiin. Laki yleisradiosta säädettiin vuonna 1993, ja viimeisin versio laista on tehty vuonna 2005. Sen mukaan Yleisradion ohjelmatoiminnan arvot ovat luotettavuus, suomalaisuus, riippumattomuus, monipuolisuus ja korkea laatu. Ohjelmisto on tuotava kaikkein saataville yhtäläisin ehdoin. Uutistoiminnan kannalta erityisen kuvaava on lakiin kirjattu lause: ”YLE:n julkisen palvelun tehtäviä ovat: tukea kansanvaltaa ja jokaisen osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluja sekä vuorovaikutusmahdollisuuksia.” (YLE, Vuosikertomus, 2005)

2.4 Yleisradio eurooppalaisuuden sydämessä

Eurooppalaisuuden ajatus on tärkeä osa yleisradiosta käytävää keskustelua. Yleisradio on eurooppalainen instituutio, jonka toimintatapoihin ajatus eurooppalaisuudesta vaikuttaa moni tavoin. Eurooppalaisen identiteetin häilyvyys on varmasti yksi yleisradioyhtiöiden kriisin syistä,

vaikka Euroopan unionin perustaminen on suojellut ja vahvistanut eurooppalaisuuden käsitettä. Eurooppalaisuus on myös yleisradioyhtiöiden henkinen kivijalka. Kuuluvathan demokratian ja sanavapauden hyveet perinteisesti eurooppalaisuuden ajatukseen. (Morley, Robins, 1995, Smith, 1991)

Eurooppalaisia sitoo yhteen kansanperintö ja kulttuurihistoria. Identiteetin rakentumisen tärkeä prosessi on erottelu. Niinpä eurooppalaisuudenkin ajatus syntyy siitä, mitä eurooppalaiset eivät ole. Eivät amerikkalaisia, eivät venäläisiä. Erottelua vahvistaa esimerkiksi oma käsitys ajasta, oma historiankirjoitus. (Morley, Robins, 1995 5–7, 25, 83) Yhteisyyden tunne on kuitenkin ollut vaarassa jo historiassa. Kylmän sodan aikakausi oli merkittävä eurooppalaisuuden uudelleen muovautumiselle: yhteinen kulttuurin katosi, eikä tilalle ollut selkeää korvaavaa poliittista tai henkistä rakennetta. (Schlesinger, 1991, 297) Sittenmin Eurooppa jakautui yhä vahvemmin kahteen erilliseen leiriin: Länsi- ja Itä-Eurooppaan. Myös maiden sisäinen monimuotoisuus on suurta. Siitä osoituksena ovat esimerkiksi antisemitismi, kulttuuriset ääriyhmät (esim. baskit) tai valtioiden hajoaminen (ent. Jugoslavia). (Schlesinger 1993, 7, 14-15)

Tärkein eurooppalaisuutta luova hallinnollinen elin on Euroopan unioni. Smith (1991, 151, 174-175) luonnehtii unionin perustamista poliittiseksi voitoksi kansallisista intohimoista ja itsekkyydestä. Yhteisö toimi vastavoimana yltiönationalismille, joka kulminoitui toisen maailmansodan Saksassa. Vaikka EU on omalta osaltaan kasvattanut juopaa Länsi- ja Itä-Euroopan välillä, ovat Itä-Euroopan poliittiset muutokset helpottaneet Smithin mukaan yhteneväisyyden tunnetta. Smith kehittelee ajatusta pan-eurooppalaisuudesta, joka ammentaa yhteisestä kulttuuriperinnöstä, myyteistä, symboleista ja arvoista, mutta ei kilpaile elävän ja voimakkaan kansallisen kulttuurin kanssa. Morley ja Robins (1995, 19–21, 40–42) ovat Smithia kyynisempiä. Heidän mukaansa Euroopan unionin yritys luoda yhtenäinen markkina ja eurooppalaisuus on byrokraattinen ja ulkokultainen tapa ylläpitää yhtenäistä kulttuuria. Ja jyrkemmin: EU on epäonnistunut tehtävässään luoda eurooppalainen kansalaisuus.

Morleyn ja Robinsin mielestä eurooppalaisuuden on jatkossa osoitettava, että se hyväksyy erilaisuuden, eikä tuudittaudu vain länsimäinen intellektuellin asemaan. Eurooppalaisuuden ajatuksessa on heidän mukaansa siemeniä median globalisaatiokehityksen vastavoimaksi. Standardisoitumisen ja identiteettien katoamisen sijaan eurooppalaisuudesta syntyy uudenlainen kulttuurinen yhteisöllisyys, alueellinen Eurooppa. Tämä näkyy heidän mukaansa esimerkiksi EU:n

halussa tukea paikallista televisiotoimintaa. Morley ja Robins uskovat, että paikallisuudesta tulee jopa mediajättien kilpailukeino. (emt., 1995, 17-18, 20-21)

Eurooppalaisuuden ajatus on myös Irlantia ja Suomea yhdistävä tekijä. Ne ovat molemmat Euroopan unionin jäseniä, mutta silti etäällä päätöksenteon ytimeistä sekä maantieteellisesti että kokonsa puolesta. Voiko eurooppalaisuuden ajatuksesta rakentaa suojaavan kehdon yleisradioyhtiöille vai pidetäänkö sillä yllä vain jotain keinotekoisia yhteenkuuluvuutta, joka väkivalloin puristaa kansalliset identiteetit samanlaiseksi massaksi?

2.5 Eurooppalaisuus barrikadina

Ajatus eurooppalaisuudesta barrikadina muita kulttuurivaikutuksia vastaan on tuttu kansainvälisestä politiikasta. Kulttuurituotannon näkökulmasta uhka tulee perinteisesti Atlantin takaa: amerikkalaiset ohjelmat (varsinkin fiktio) läpäisevät kielirajat ja kulttuurierot muita ohjelmia mutkattomammin (ks. esim. Blumler, 1992, 204 ja asetelman kritiikistä Schlesinger, 1991, 303-304) Schlesingerin (1993, 12–13) mielestä eurooppalaisessa ohjelmatuotannossa on aineksia on barrikadiksi amerikkalaisen kulttuurin ylivaltaa vastaan, mutta ainekset ovat liian häilyviä. Syntynyt tilanne on absurdi: odotetaan, että tietty ohjelma voi synnyttää tai vahvistaa eurooppalaisesta identiteettiä, jota siis ei välttämättä edes ole olemassa. Kyseessä on Schlesingerin mukaan on jakeluharha (fallacy of distribution), jos kuvitellaan, että EU:n laajentuessa eurooppalainen kulttuurikirjo kasvaa yhä laajemmaksi, mikä ei tee ainakaan eurooppalaisesta ohjelmatuotannosta yhtään helpompaa.

Collins (1990, 335, 337, 329-330) on sitä mieltä, että eurooppalaisille voisi tehdä hyvää vilkaista Kanadan suuntaan. Kanadan televisiotuotanto on amerikkalaiselle tuotannolle altis jo maantieteellisestä läheisyydestä johtuen. Silti tilanne ei ole epätoivoinen: kansallinen identiteetti ei ole katoamassa amerikkalaisen tv-draaman puristuksessa. Collinsin havaintojen mukaan poliittiset instituutiot ylläpitävät kansallista identiteettiä vahvemmin kuin televisio tai edes kieli. Toisaalta kielirajat ovat vaikeasti ylitettäviä, vaikka kansallinen identiteetti olisi yhteinen. Kanadan ranskan- ja englanninkielisten alueiden ohjelmat menestyvät harvoin samalla tavalla eri kielialueilla.

Myös Fergusonin (1993,43-44, 53-54) mukaan amerikkalaisen kulttuurin ylivalta on yliarvioitu myytti. Hän perustaa näkemyksensä sekä Pohjois-Amerikan että Kanadan ohjelmatuotantoon.

Hänen mukaansa yhteisen kulttuurin muovautuminen yhteisten mediatuotteiden perusteella epäonnistuu jopa Pohjois-Amerikassa. Miten sama voisi toimia Kanadassa tai muualla? Median rooli identiteetin määrittelyssä on moniulotteinen, interaktiivinen ja ongelmallinen. Merkittävin Fergusonin ajatus on, että jopa Yhdysvaltojen kaupallinen ohjelmatuotanto pystyy palvelemaan eri kulttuuri-identiteettejä.

Fergusonilla ja Collinsilla on molemmilla omat rajoitteensa. Collins on tutkinut viihdettä ja draamaa, ja myöntää, että uutisilla on suurempi merkitys esimerkiksi poliittisten instituutioiden toimintaan. Schlesinger (1990, 305) puolestaan kritisoi Collinsin kuvaa identiteetistä ja kanadalaisen kulttuurin selviämiskyvystä yksioikoisiksi eikä kelpuuta Collinsin huomioita malliksi Euroopalle. Fergusonin johtopäätökset ovat taas melko suoraviivaisia ottaen huomioon, että hän painottaa identiteetikäsityksessään nimenomaan monikulttuurisuutta ja vähemmistöjen asemaa.

Valtakulttuurin asema on Kanadassa vähintäänkin kiinnostava. Maassa on maailman monikulttuurisimpia kaupunkeja ja kaksi erilaista kielialuetta. Collins ja Ferguson uskovat molemmat, että kanadalainen kansallinen identiteetti on olemassa, ja sen joustavuus on osaltaan onnistunut suojaamaan sitä amerikkalaistumiselta. Jonkinlainen barrikadi on siis olemassa. Eurooppalaisuuden osalta ei uskalla kuitenkaan sanoa samaa. Häilyvä, hallinnon avulla ylläpidetty ja liitoksistaan natiseva yhteisöllisyys ei äkkiseltään tunnu joustavan ja vahvistuvan kulttuurisen tuontitavaran puskuriksi. Ja onko siihen tarvettakaan? Ainakin Schlesinger (1991, 303) pitää eurooppalaisen puskurivyöhykkeen rakentamista aivan yhtä naurettavana (ja kulttuurisesti pelottavana) ajatuksena kuin käsitystä amerikkalaisen kulttuurin aivopesevästä vaikutuksesta. Schlesinger haluaa siirtää keskustelua monimuotoisempaan suuntaan: audiovisuaalisen tilan täytteellä on merkitystä, mutta se ei automaattisesti johda homogenisoitumiseen (emt., 191, 306)

2.6 Tulevaisuus riippuu yleisöstä

Kärjistetysti televisiokanavilla on valtaa niin kauan kuin niillä on katsojia. Kaupalliset kanavat voivat myydä ohjelma-aikaansa mainostajille ja julkisen palvelun yhtiöt perustella ohjelmatoimintansa merkittävyyttä päätöksentekijöille ja luvan maksajille. Tässä mielessä yleisradiotoiminnalla on mahdollisuuksia. Niiden hallussa on vielä merkittävä osa Euroopan ohjelmatarjonnasta. Vuonna 2003 silloisen EU:n televisioyhtiöiden liikevaihto oli 64,5 miljardia

euroa, josta julkisen palvelun yhtiöiden osuus oli 27,4 miljardia, kaupallisesti rahoitettujen isojen yhtiöiden 18,3 miljardia, maksutelevisioyhtiöiden 3,3 miljardia ja teemakanavien 3,4 miljardia euroa. 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun notkahduksen jälkeen yleisradioyhtiöiden katsojaosuudet ovat vakiintuneet 30 ja 35 prosentin välille. (Wessberg, 2006)

YLE:n entisen toimitusjohtajan (1994–2005) Arne Wessbergin mukaan yleisradioyhtiöiden tulevaisuus riippuu enemmän katsojien kokemuksesta kuin heidän fyysisestä määrästänsä. Kokemus riippumattomasta ja monipuolisesta tiedonvälityksestä on tärkein tulevaisuuden taie. Eniten tätä kokemusta uhkaa Wessbergin mielestä monimediallisuus. Ohjelman lineaarisen lähettämisen ja seuraamisen tilalle tulee yksilöllisesti määritettävät sisällöt verkkoympäristössä. Tämä tarkoittaa sisältöjen määrän räjähdysmäistä kasvua. (Wessberg, 2006)

Eurooppalaisuuden näkökulmasta yleisradioyhtiöt koetaan Wessbergin mukaan nyt jopa tarpeellisemmaksi kuin ennen, johtuen Euroopan kielellisestä ja kulttuurisesta pirstoutumisesta. Kaupallinen ohjelmatarjonta ei hänen mielestään riitä takaamaan tarpeeksi monipuolista ohjelmatuotantoa, sillä ohjelmien markkina-alueet ovat liian rajalliset. Yhteisen ja yhteisöllisen tilan luonnista on tullut yleisradioyhtiöille yhä enemmän kansallisen lisäksi myös globaali tehtävä. Kun aika korostaa yksilöllisyyttä, on yhä tärkeämpää luoda foorumi kulttuurien vuoropuhelulle ja niitä koskevan tiedon lisäämiselle. Yleisradioyhtiöiden ja kaupallisten yhtiöiden ohjelmistojen samankaltaistuminen on Wessbergin mukaan on vain vähäisen vaivannäön ja asenteellisuuden tuottama väite. (Wessberg, 2006)

Blumlerin (1992, 18, 22, 204) 1990-luvun alussa listaamat pelot ovat sopiva vastapaino Wessbergin valoisalle visiolle. Hänen mukaansa kaupallisuus ja yhteiskunnallisten arvojen romuttuminen ovat ajamassa yleisradioyhtiöitä tuhoon. Eikä kyse ei ole pelkästään ohjelmasisältöjen köyhtymisestä, vaan demokratiasta ja koko yhteiskunnan tulevaisuudesta. Blumler pitää juuri yleisradioyhtiöitä tärkeänä linnakkeena Hollywoodia ja muuta tuontitavaraa vastaan. Blumlerin visio tulevaisuudesta tuntuu edelleen ajankohtaiselta: julkinen palvelu ei voi enää olla isällinen kasvattaja, vaan sen on löydettävä uusi rooli. Uuden roolin hahmottelu voisi yhtenäistää julkista palvelua sisältä päin ja tuoda palvelulle selkeän, ohjelmatulvassa erottuva paikan. (Blumler 1990, 204)

3. TELEVISIOUUTISTEN GLOBALISAATIO

3.1 Taistelu yleisöistä

Televisiouutisia on perinteisesti pidetty yhtenä kanavan tärkeimmistä ohjelmista. Uutiset ovat tärkeä käyntikortti katsojille ja mainostajille ja takuu siitä, että kanava on vakavasti otettava toimija mediakentällä. 1990-luvun puolessa välissä vauhtiin päässyt mediakilpailu teki uutislähetysistä silmätikkuja, sillä niistä tuli merkittävä väline taistelussa yleisöistä. Uutiset ovat television katsotuimpia ohjelmia ja ne kuorivat kermat päältä, sillä uutislähetystä seuraa mainostajia houkuttava ja muuten vaikeasti tavoitettava kohderyhmä: keskiluokkaiset miehet. Papathanassaopouloksen (2002) mukaan juuri näiden syiden takia uutisiin panostetaan, vaikka niiden tuotanto onkin kallista. Uutiset ovat myös nykyään alttiimpia markkinalogiikalle kuin ennen, sillä uutiset eivät ole enää pelkästään julkisen palvelun kanavien varantoa (emt., 2002, 166-167).

Papathanassaopouloksen mukaan merkittävin uutistuotantoon vaikuttanut tekijä on ollut kellon ympäri toimivien uutiskanavien perustaminen. Jatkuvasti päivittyvät uutiskanavat antavat hänen mukaansa tunteen siitä, että koko maailma tarvitsee uutisia. Papathanassopoulos ei kuitenkaan allekirjoita täysin väitettä, jonka mukaan kansainväliset uutiskanavat muuttavat uutisen luonteen lopullisesti ja kadottavat paikalliset yleisöt. Hänen mielestään kyseessä on enemmän tarjonnan kuin kysynnän laki. Uutistarjonta on yhä enemmän länsimaisten tiedontarjoajien (uutistoimistot ja -tuottajat) käsissä. Heillä on varaa sijoittaa uuteen tekniikkaan, kanaviin ja uusiin muotoihin. (emt., 2002, 164)

3.2 Uutisen hinta halpenee

Televisiouutisten tuotanto on muuttunut merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Merkittävä muutos on ollut yksittäisen uutisen hinnan halpeneminen. Tähän on vaikuttanut erityisesti tekniikan kehittyminen: halvemmat, tehokkaammat ja pienemmät laitteet sekä yhteyksien paraneminen. Toimittajat, kuvaajat ja leikkaajat ovat edelleen kallein osa uutistuotantoa. Videojournalismi on ollut kuitenkin televisiokanaville käänteentekevä keksintö (Papathanassopoulos, 2002, 179). Toimittaja laitetaan kuvaamaan ja leikkaamaan itse ja sen lisäksi hän muotoilee vielä jutustaan radio- tai nettiversio. Tällaista videojournalismia on kokeiltu

esimerkiksi YLE:n paikallisuutisissa. Kuvaavaa on myös MTV3:n uutisten toimituspäällikön Tapani Pohjalan kuvaus tv-uutisen nykypäivän logiikasta. Hänen mukaansa iltauutisissa näkyvä juttu on vain uutispäivän lopputuote. Toimittajan on sisäistettävä jutunteon uusi logiikka. Ennen lopputuotetta juttu lähetetään maailmalle eri versioina: kuvana, äänenä ja tekstinä. (Pohjala, 2007)

Tekniikan kehitys on mullistanut myös uutiskuvan saatavuuden. Reaaliaikaista ja hyvälaatuista kuvaa on nyt periaatteessa mahdollista saada nopeasti maailman eri kolkista, mikä houkuttaa toimitukset käyttämään yhä enemmän uutistoimistojen tarjoamaa materiaalia. Uutistoimistot ovat tuoneet aivan uusia mahdollisuuksia nähdä maailmaa. Toimistojen kuvavirta on tärkeä erityisesti syrjäisille ja vähäväkisille maille, joiden televisiokanavilla ei ole resursseja laajaan mediapeittoon ulkomailla. Toisaalta kanavat voivat jättää liikaakin uutistoiminnastaan toimistojen harteille, jolloin on riski, että uutiset yksipuolistuvat ja samanlaistuvat.

3.2.1 Uutistoimistoista tärkeitä uutislähteitä

Eurooppalaisten uutisten kolme tärkeintä kuvatoimittajaa ovat yleisradioyhtiöiden Eurovisio sekä uutistoimistot Reuters ja Associated Press (Paterson, 1998, 79). Papathanassopoulos pitää perinteisten uutistoimistojen AP:n ja Reutersin siirtymistä mukaan televisiotuotantoon merkinä uutisvälityksen murroksesta. Vanhat toimijat suistuvat pois markkinoilta, eivätkä uudet toimistot välttämättä lisääkään uutisvälityksen kirjoa. Uutisista on tullut tuotteita, joita halutaan enemmän ja halvemmalla. (emt., 2002 170-176) Uutistuottajien ja kanavien reviirit hämärtyvät, kun uutistoimistot perustavat omia kanavia ja kanavat omia uutistoimistoja. Suomen mediakenttää kuohutti vuonna 2006 YLE:n päätös lopettaa kokonaan uutistoimisto STT:n palvelut. YLE keskitti uutistoimintansa yhden katon alle ja loi samalla oman uutistoimistonsa, YLE uutiset.

Televisiouutiset ovat voimakkaassa riippuvuussuhteessa uutistoimistoihin, koska ne tarvitsevat kuvia. Patersonin (2001, 79,81-82, 85) mukaan maailman uutistoimistoilla onkin vahva kontrolli uutisagendasta ja varsinkin kaupalliset kanavat nojaavat vahvasti uutistoimistojen antiin. Uutistoimistojen asema on merkittävä, sillä niiden materiaalia käytetään erityisesti ulkomaan uutisoinnissa. Patersonin mukaan kuvanvalinnat ovat kaukana neutraalista erityisesti kehityksistä uutisoitaessa. Patersonin tutkimuksen mukaan paikallistamisen sijaan toimistojen materiaali ylittää usein uutiskynnyksen suoraan, pahemmin editoimatta.

Kanavien määrän kasvu ei johda Patersonin tulkinnan mukaan lähteiden monipuolistumiseen, vaan kehitys johtaa ulkomaan uutisten kasvavaan homogenisoitumiseen. Uutistoimistojen materiaalissa painottuu nopeus, läheisyys, tunnettavuus ja visuaalinen laatu. Avainsana on feed, uutiskuvavirta, johon valikoituvat usein suuria ja merkittäviä asiakkaita eniten kiinnostava materiaali. Patersonin tulosten mukaan tyypillisin uutiskriteeri on konflikti ja uutisissa pääsevät ääneen erityisesti hallinnon edustajat ja eliitti. (Paterson, 1998, 87-89, 92-94)

Samansuuntaisia tuloksia ovat saaneet myös Norhstedt ja Ottosen (2001), jotka tutkivat Journalism in the New Word Order -projektissa vuosina 1990-1991 käydyin Persianlahdensodan esittämistä Pohjoismaiden televisiouutisissa. Heidän tulostensa mukaan suurin osa kanavista myötäili Yhdysvaltojen hallinnon linjaa eikä omia, rohkeita avauksia ollut. Kosovon sodassa vuonna 1999 linja jatkui samanlaisena, vaikka poikkeuksiakin löytyi. Heidän pääpäätelmänsä oli, ettei tekniikan kehittyminen ole ratkaissut ongelmia, ja sotatilanteessa riippuvuussuhde kuvan- ja informaationtoimittajista korostuu. (Ottosen, 2001, 210, 214)

3.2.2 Uutiskanavat esikuviksi

Ensimmäisen kansainvälisen uutiskanavan Cable News Networkin (CNN) perustaminen vuonna 1980 on vaikuttanut uutiskulttuuriin merkittävästi. Monimediayhtiö TimeWarnerin CNN käytti hyväksi uusinta kaapelitekniikkaa ja onnistui luomaan kokonaan omanlaisensa uutisympäristön. (Papathanassopoulos, 2002, 165, 168) Uutislähetysistä tuli CNN:llä jatkuvasti päivittyvää uutisvirtaa, jossa formaatiksi tuli reaaliaikaisuus ja paikalla olo. CNN on esitellyt monta ratkaisua, joita muut uutislähetykset ovat ottaneet käyttöönsä. Yksi esimerkki on Heinderyckxin (1993, 437) mukaan hänen CNN-ympäristöksi nimittämänsä uutisstudio, jossa uutislukijan taustalla näkyy muu toimitus.

Kuinka innokkaita kansalliset uutiset sitten ovat olleet kopiomaan muuta CNN-maailmaa? Larsen (1992, 127-141) vertaili 1990-luvun alussa norjalaisen yleisradion NRK:n uutislähetysiä ja CNN:n uutisvirtaa. Larsen teki huomiota muun muassa uutisten järjestyksestä, kategorioista, katsojan asemasta ja puhuttelun tavasta. Hänen tuloksensa oli, että CNN:n tyyli on vaikuttanut kansallisiin uutisiin hyvin vähän. Syynä Larsenin mielestä on etupäässä kiinnostuksen ja konkreettisen kilpailun

puute: kansalliset uutiset ovat haluttomia muuttumaan, koska ainakaan vielä CNN ei ole tarpeeksi suuri kilpailija rituaaliselle uutisten katsomiselle.

On mielenkiintoista jatkaa Larsenin tulkintaa. Jos kilpailu lisääntyy ja kanavat kokevat se uhkaavana, onko silloin houkutus suosituimman uutiskanavan plagiointiin suurempi? Vuodesta 1992 uutiskilpailu on jo ehtinyt lisääntyä melkoisesti. Vuonna 1991 perustettua BBC Worldia seurasi vuonna 1993 Euronews. Mukaan markkinoille ovat tulleet kaupalliset, maakohtaiset tai tiettyyn aiheeseen perustuvat, kuten talousuutiskanavat (Bloomberg TV, Business Network). Myös uutistoimistot, kuten Reuters ja AP ovat sijoittaneet televisiotuotantoon. (Papathanassopoulos, 2002, 167-170)

Ja uusia on jonossa. Uusin uutiskanava, joulukuussa 2006 aloittanut France 24, on tätä kirjoittaessani toiminut kuukauden. France 24 näkyy Euroopan lisäksi Afrikassa sekä Lähi- ja Keski-idässä. Kanavan johtaja Alain de Pouzilhac haluaa tuoda uutisointiin ranskalaisen näkökulman brittiläisen BBC:n ja amerikkalaisen CNN:n rinnalle. ”Kun kuulen BBC:n ja CNN:n sanovan, että heidän näkökulmansa maailmasta on objektiivinen, en voi hyväksyä sitä. Kenelläkään ei voi olla objektiivista näkemystä maailmasta. Ranskalainen visio on yrittää esittää kaikki erilaiset näkökulmat yhdestä asiasta.” (Nalbantoglu, 2006)

Vuoden 2006 lopun mielenkiintoisin uutiskanava-avaus oli kuitenkin arabiankielisen satelliittikanavan Al-Jazeeran aloittamat englanninkieliset lähetykset. Kolumnisti Olli Kivisen (2006) mukaan Al-Jazeeran uutisvälitys on ollut mullistava tapaus varsinkin arabimaissa, joista monessa sananvapaus on erittäin huonolla tolalla. Englanninkielisellä palvelullaan Al-Jazeera tuo kaivattua vaihtelua uutiskanavien anglosaksiseen maailmankuvaan. Kivisen mukaan ”Al-Jazeeran tapa toimittaa uutisia paljastaa myös, kuinka todellisuudesta puhdistetun kuvan muut taivaskanavat antavat nykyaikaisesta sodasta.” Esimerkiksi arabimaiden asukkaiden näkökulmat tulevat esille kokonaan eri tavalla kuin länsimaisissa tiedotusvälineissä. Kivinen on sen sijaan skeptisempi France 24-kanavan tarjoamista vaihtoehtoista. Jacques Chiracin ajama kanava keskusjohtoisesta ranskalaisesta kulttuurista ei vakuuta Kivistä riippumattomuudellaan.

4. STANDARDOITUMINEN

Yhdenmukaistuminen on hyvin laaja ajatusmalli, joten olen rajannut siitä kaksi minua kiinnostavaa siivua, kulttuurisen ja taloudellisen standardoitumisen. Kulttuurista standardoitumisella tarkoitan kansallisen identiteetin rajojen hälventymistä. Omassa tutkimuksessani pohdinta keskittyy nimenomaan eurooppalaisuuteen, ja miten ajatus yhteisestä eurooppalaisesta identiteetistä vaikuttaa kansallisiin kulttuureihin. Kulttuurisen standardoitumisen vastapainona näen uutisten paikallistamisen omaan kulttuuriin.

Taloudellinen standardoituminen taas käsittää uhkakuvan uutisten homogenisoitumisesta taloudellisen kilpailun tuloksena. Televisiokanavien kiristynyt kilpailu on luonut taloudelliselle standardoitumiselle paremmat syntyedellytykset. Tuttuja ilmiöitä eurooppalaisessa televisiossa ovat jo ohjelmasisältöjen köyhtyminen ja monipuolisuuden katoaminen.

Vaikka käsittelen seuraavassa taloutta ja kulttuuria eri kappaleissa, eivät ne erotu todellisuudessa selkeästi. Esimerkiksi Collins (1998, 27) kuvaa kuinka juuri taloudellisen kilpailun kiihtyminen on aiheuttanut kulttuurista homogenisoitumista.

4.1 Standardoituminen kulttuurisesta näkökulmasta

4.1.1 Pelko eurovanukkaasta

Termiä eurovanukas (Laborde, Perrot, 2000, 94, Collins, 1998, 28) on käytetty kuvaamaan eri maiden televisioyhteistuotantojen epäonnistuneita lopputuloksia. Eurovanukasta syntyy, kun ohjelmatekijät yrittävät miellyttää kaikkia katsojia kulttuurista riippumatta. Riskejä ei uskalleta ottaa ja ohjelmasta tulee audiovisuaalista esperantoa, ymmärrettävää, mutta tylsää ohjelmaa (Collins, 1998, 27). Collinsin mukaan esperanton ja eurovanukkaan tekoon on ajauduttu erityisesti taloudellisista syistä. Kilpailun kasvaessa yksittäisillä yleiradioyhtiöillä ei ollut enää varaa tehdä laadukkaita, eurooppalaisia ohjelmatuotantoja yksin. Yhteiset ohjelmatuotannot eivät kuitenkaan onnistuneet houkuttelemaan katsojia edes yhteiseltä kielialueelta. (emt., 1998, 28)

Laborde ja Perrot tutkivat, miksi kolmen maan yhteistyönä tuotettu uutismakasiiniohjelma Eurosud ei saavuttanut suosiota missään tekijämaassa ja miksi ohjelmasta tuli mautonta ja väritöntä eurovanukasta. Ranskan, Espanjan ja Portugalin yleisradioyhtiöt tekivät Eurosudia yhteensä kuuden vuoden ajan. Jokainen maa toteutti ohjelmaan yhden jakson. Eurosud on erittäin harvinainen yhteistuotantoprojekti, sillä se oli uutisohjelma. Draamaa on helpompi tuottaa yhteistuotantona kuin kulttuurisesti ja poliittisesti herkkiä uutisia (emt., 2000, 95).

Eurosud on mielenkiintoinen esimerkki, sillä sen myötä on helpompi vakuuttua, että myös uutisissa on kulttuuriselle yhdenmukaistumiselle herkkiä elementtejä. Eurosudin ongelmana olivat esimerkiksi aiheet: yhteisohjelmassa päädyttiin jättämään pois kaikki konfliktiin viittaavat aiheet maiden sisällä ja niiden välillä. Näitä olivat esimerkiksi terrorismi ja kalastusoikeudet maiden välillä. Aiheet pysyivät yleisellä tasolla ja menettivät samalla kosketuspinnan katsojiin. Kun yritetään tasapainoilla yleisen hyvän maun rajoilla, päädytään tuottamaan eurovanukasta, mautonta ja väritöntä massaa. Toinen tärkeä huomio oli myös maiden erilaiset lähtökohdat tuottaa edes samalta näyttävää ohjelmaa. Vielä 1990-luvulla Eurosudin aikaan ohjelmat näyttivät erilaisilta eri maissa, koska maiden tekniset valmiudet olivat erilaisia. (emt., 2000, 94, 102, 107)

Jos Eurosud-makasiinista tuli eurovanukasta, kuinka todennäköinen vanukkaan riski sitten on yksittäisten kanavien uutislähetyksissä? Eurosud suunnattiin kolmen eri maan katsojille, joita yritettiin kaikkia miellyttää samalla. Perinteinen uutislähetys tehdään usein vain oman maan katsojille, joten voisi ajatella, että vaara vanukkaasta olisi siksi pienempi. Uutisten toimituksessa tiedetään kuitenkin hyvin, että kansallinen yleisö ei ole vain homogeenistä massaa. Uutisilla on siis samanlainen riski päätyä etsimään keskivertomakua kuin Eurosudilla. Tämä voi tarkoittaa riskinoton vähenemistä ja turvallista uutisvälitystä.

Yksi mielenkiintoinen esimerkki kulttuurien yhteistyöstä ja uutisvälityksestä on Cohenin tutkimusryhmän (1995) Global Newsroom -tutkimus. Siinä tutkittiin yleisradioyhtiöiden European Broadcast Unionin (EBU) ulkomaan uutisvälityspalvelua Eurovisiota. Eurovisio välittää Euroopan eri yleisradioyhtiöille kuvamateriaalia ja tietoa uutistapahtumista, joiden materiaali saadaan eri yhtiöiltä. Materiaalitarjonnasta päätetään yhteisessä kokouksessa eri maiden välillä. Tutkimuksessa vertailtiin uutismateriaalin käyttöä, Eurovision toimittajien asenteita ja yleisön reaktioita. Tutkimuksen mukaan uutisille annetut merkitykset erosivat merkittävästi eri kulttuureissa. Valintaa tekevät toimittajat ovat hankalassa tilanteessa, sillä heidän pitää miettiä yhtä lailla uutisten yleistä kiinnostavuutta kuin edustamansa kotiyleisönsä tarpeita. Cohenin havaintojen mukaan oman

kulttuurin puolustaminen oli yhtä yleistä kuin yritykset häivyttää kulttuurisia rajoja. Tutkimuksen pääpäättelmä oli, että yhteisesti jaettu, globaali uutistenvälitys on vielä kaukana todellisuudesta. (emt., 1995, 147–150, 153)

Golding ja Elliot (1979) vertailivat melkein 30 vuotta sitten irlantilaista, ruotsalaista ja nigerialaista televisiouutistoimitusta. Heidän päätelmänsä mukaan uutistuotanto oli hyvin kaavamaista, toistuvaa ja ennustettavaa työrutiinia, passiivista sekä vaihtelee hyvin vähän maasta toiseen. Goldingin ja Elliotin tulokset kertovat kulttuurien eroista ja yhdenmukaisuuksista, mutta vielä enemmän ajan uutiskulttuurista. Nykyään muokattavan tiedon määrä kasvu ja nopeat yhteydet maailmaan ovat varmasti muuttaneet ja eriyttäneet toimituksen rutiineja.

Myös Euroopan yleisöä kulttuurista riippumatta tavoittelevat kansainväliset uutiskanavat ovat joutuneet kohtaamaan kulttuuriset rajoitukset eivätkä ole onnistuneet houkuttelemaan katsojia toivomallaan tavalla. Amerikkalainen uutiskanava CNN aloitti paikallistamisstrategian vuonna 1997 ja jakautui neljään eri maantieteelliseen kanavaan omine ohjelmineen. Lisäksi se perusti erikseen espanjan- ja saksankieliset uutiskanavat. Vaikka BBC World toimii vielä yhtenä kanavana, on silläkin paikallistamisstrategia, johon kuuluu erityisesti kohdennettua ohjelmistoa. (Papathanassopoulos, 2002, 177–178) On mielenkiintoista seurata, miten uudet uutiskanavat, Al-Jazeera ja France 24 pärjäävät kilpailussa mukana.

4.1.2 Vastavoimana paikallistaminen

Paikallistamisessa uutiset sovitetaan ja räätälöidään vastaamaan (oletettuja) yleisön kiinnostuksen kohteita ja odotuksia. Paikallistamista tehdään nimenomaan ulkomaan uutisista: ne yritetään tuoda yleisöä lähemmäs esimerkiksi etsimällä yhtymäkohtia oman maan tilanteeseen tai historiaan (Cohen et al. 1995, 152). Esimerkiksi Riegertin (2003, 137–142) tutkimuksessa Baltian uutisoinnista Pohjoismaiden televisiouutisissa paikallistaminen näkyi usein erojen tekemisenä. Näkökulmina olivat niin modernisointi ja avunanto (Länsi auttaa Baltiaa) kuin syytökset, vieraantumisen sekä pelko. Riegertin mukaan paikallistaminen liittyi usein uhkiin, joita ulkomailla on kotimaahan (esim. huonokuntoisen ydinvoimalan säteilyriski tai puhdistamattoman jäteveden valuminen Itämereen).

Näsi (2000, 236) puolestaan analysoi ranskalaisten tiesulkujen uutisoimista eri Euroopan maissa. Hän tutki uutisten diskurssia ja vertaili muun muassa haastateltavien valintaa sekä diskursiivisia puhetapoja. Näsi löysi maiden väliltä selviä eroja, jotka heijastuivat maiden suhtautumiseen Ranskan lakkoon ja ranskalaisiin yleensä. Mielenkiintoista oli esimerkiksi sankarin ja roiston roolin antaminen lakon eri osapuolille. Rekkakuskit saivat kotimaan uutislähetyksessä sympatiat puolelleen, mutta olivat Iso-Britanniassa roistoja, jotka estivät sankareiden eli brittikuskiensa kotiinpääsyn.

Ulkomaan uutisten paikallistamisprosessissa toimittaja joutuu melkoisen haasteen eteen. Hänen pitäisi pystyä avaamaan ulkomaan uutisen merkitys ja merkityksellistä se uudelleen yleisön ajateltujen tarpeiden ja tulkintojen mukaan. Ei ihme, että Global Newsroom -tutkimuksessa Eurovisio-uutisvälityksen koordinaattorit löysivät usein itsensä kulttuurisesti ei-kenenkään maalta. Eurovision toimintaa leimasivat jatkuvat jännitteet erityisen (particular) ja yhteisesti jaetun (common) maailman välillä. (Cohen et al. 1995, 153-154)

4.2 Standardoituminen taloudellisesta näkökulmasta

4.2.1 Markkinoiden muotti

Olen kehitellyt työssäni ajatusta yleisradioyhtiöistä yleisön palvelijoina. Tähän viittaa myös kutsumanimitys julkisen palvelun yhtiö. Myös kaupalliset yhtiöt ovat innostuneet yleisön palvelun käsitteestä. Yleisön palvelua on niiden mukaan tieto siitä, mitä yleisö haluaa ja kyky toimittaa haluttu materiaali vastaanottimiin (Brants, De Bens, 2000, 14). Ne eivät kuitenkaan ole julkisen palvelun lailla vastuussa yleisölleen. Ne tekevät ohjelmia ansaitakseen rahaa ja ovat vastuussa toiminnastaan osakkeenomistajilleen. Samanlaisen sananvaraston omaksuminen niin kaupallisen kuin julkisen uutisvälityksen puolustukseksi kertoo kuitenkin rajojen hämärtymisestä.

Mitä kaupallisten ja julkisten yhtiöiden lähentyminen sitten tarkoittaa? Ottavatko ne vain paremmin toisensa huomioon, jotta voisivat tarjota katsojille mahdollisimman monipuolista ohjelmaa? Tuoko kilpailun tiedostaminen halua kehittyä? Vai seuraako kiristyneestä kilpailutilanteesta tasapäistymistä, rohkeuden puutetta ja standardoitumista?

Blumler (1990, 30, 35–36) ei selvästikään usko rehdin kilvan hyväatekevään vaikutukseen. Kaupallisuus uhkaa Blumlerin mukaan – ei enempää eikä vähempää – kuin ohjelmien laatua, monimuotoisuutta ja katsojien kulttuurista identiteettiä. Vain kuluttavien väestönosien intressit kiinnostavat ja kansallisen mediakulttuurin korvaa kansainvälinen, yksipuolinen mediakulttuuri. Uutislähetyksissä draama, lyhytjännitteinen analyysi, sloganit, kuvat ja äänimaisemat korvaavat todellisen merkityksen, informaation ja dialogin.

McManuksen (1994) mukaan markkinatalouden logiikka on tullut jäädäkseen ja journalistinen harkinta korvautuu markkinaharkinnalla. Mediamarkkinoilla yritetään tyydyttää katsojien lisäksi myös mainostajat, lähteet ja sijoittajat. Kaupallisen journalismin vaikutukset ovat vakavia: lyhyistä uutisista opitaan vähemmän, katsojia johdetaan harhaan, paras sisällöntuottaja valitaan parhaaksi lähteeksi, jolloin altistutaan myös manipulointiin ja yleisö muuttuu apaattisemmaksi politiikkaa kohtaan (emt., 1994, 184–195).

McManus (1994) jakaa uutistyyppit eri kategorioihin niiden viihteellisyyden ja merkityksellisyyden mukaan. McManuksen jaossa voi nähdä vivahteita journalismin tuttuun jakoon tiedonvälityksestä ja tarinankerronnasta. Esimerkiksi Schudsonin (1978, 89) mukaan tarinalla nautittavuus ja kulutusarvo ovat suurempia, tiedolla taas on enemmän totuusarvoa ja se on puolueettomampaa.

McManus ei pohdi uutisten totuudenmukaisuutta, vaan käsittelee jakoa markkinalogiikan avulla. Lähtökohta on se, että merkitykselliset uutiset maksavat (taustatyö, haastateltavat), mutta ilman viihteellistä otetta (henkilöimistä, visuaalisuutta) ne ovat tylsiä, eivätkä houkuttele yleisöä. McManuksen mukaan viihteelliset elementit ovat myös tärkeitä, sillä ne koskettavat tunteita ja luovat yhteisöllisyyttä. Kategorian ääripäissä ovat siis äärimmäisen viihdyttävä, mutta muuten tyhjäsisältöinen uutinen ja äärimmäisen asiallinen, mutta tylsä uutinen. Markkinoiden ja journalistiikan logiikka kohtaa McManuksen mukaan vain silloin, kun uutinen sisältää sekä asiaa että viihdettä. Toisaalta halvin tapa täyttää ohjelma-aikaa ovat uutiset, joissa ei ole merkitystä eikä viihteellisiä aspekteja. McManus sijoitti tutkimansa amerikkalaiset paikallisuutiset kategoriaansa ja päätteli, että yleisön tavoittelu viihdejutuilla oli kanaville tärkeämpää kuin uutisjuttujen merkitys. Ohjelma-aikaa täytettiin mahdollisimman halvalla, markkina-logiikkaa noudattaen. (emt., 1994, 122-124)

4.2.2 Triviaa ja viihdettä

Kaupallistumisen vaikutukset televisiouutisiin ovat huolestuttaneet erityisesti poliittisen journalismin tutkijoita. Median asema vallan vahtikoirana on uhattuna, mikäli päätöksenteko kuvataan triviaalina ja viihteellisenä. Amsterdamin yliopiston tutkija Brants (1998, 316, 324-328) tutki tv- uutisten viihteellistymistä vaaliuutisoinnissa Hollannissa vuoden 1994 vaaleissa. Brantsin tuloksissa vaaliuutisointi oli 1990-luvun alussa enemmän informatiivista kuin viihteellistä. Yksittäisten ohjelmien tasolla melkein jokainen esimerkkiohjelma sisälsi viihteellisiä elementtejä joko aiheen, tyylin tai formaatin tasolla. Merkittäviä eroja ei kuitenkaan löytynyt kaupallisten ja julkisten kanavien välillä. Brantsin mukaan politiikan viihteellistyminen on ongelma kolmesta näkökulmasta: jos siitä tulee dominoiva formaatti, jos sitä käytetään muiden asioiden peittelyyn tai jos se johtaa vääristyneeseen kuvaan poliitikoista.

Uutisten osalta Brantsin mukaan 1990-luvulla oli jo joitakin merkkejä näkyvissä siitä, että kaupallisuus olisi tuonut uutisointiin lisää human interest- ja sensaatioaiheita. Uutistuotannossa viihteellistyminen on erityisen huolestuttavaa, sillä Brants pitää uutisia televisiotuotannon sydämenä. Vielä vuonna 2007 Brantsin huomiot ovat osuvia: hänen mukaansa viihteellistymisen merkkejä ovat esimerkiksi poliittisuuden väheneminen, populistisempi kuva politiikasta, personointi, sensaatioiden kehittäminen ja tavallisen ihmisen käyttö uutistuotannon empaattisuuden lisäämiseksi. Brantsin huomioiden mukaan myös yleisradioyhtiöiden uutiset ovat lähentyneet kaupallisia kanavia. (emt., 1998, 317-322, 323)

Tanskalaiset tutkijat Schroder ja Phillips (2005, 179–180) ovat listanneet tv- uutisten kaupallistumisen merkkejä omassa tutkimuksessaan uutisten vastaanotosta. Kaupallistumisen vaikutuksesta uutiset personoivat ja trivialisoivat aiheitaan yhä enemmän. Pehmeistä uutisiaiheista on tullut vakiintunut osa prime timen uutisohjelmia. Uutiset ovat yhä enemmän riippuvaisia julkisuuden henkilöistä ja samalla julkisuuden raja hämärtyy: poliitikot, näyttelijät ja urheilijat voivat olla esillä yhtä paljon ja samoista syistä. Uutiset ovat myös arkipäiväistyneet: poliittisten päätösten uutisointiin haetaan usein näkökulma tavallisen ihmisen arjesta, minkä on väitetty johtavan lisääntyneeseen populismiin, jossa korostuu tavallinen ihmisen erillisuus politiikasta tai ”systemistä”. Uutislähetysten rakenteen tasolla viihteellistyminen näkyy esimerkiksi tekniikan ja visuaalisuuden ylivallassa, kuvaus- ja editointitavoissa sekä uutisankkureiden epämuodollisen keskustelun lisääntymisessä.

4.3 Uutiset ja yleisö

4.3.1 Uutisia ei seurata tyhjiössä

Televisiouutisia ei esitetä tyhjiössä, jossa niiden sanoma tulkittaisiin tietyllä, ennakoitavalla tavalla. Uutisten tulkitsemiseen vaikuttaa esimerkiksi katsomistilanne. Televisio sijaitsee usein olohuoneessa ja ohjelmia seurataan kesken muiden puuhien. Vastaanottimen ääressä ei välttämättä istuta tunnollisesti ohjelman alusta loppuun. Vaikka uutislähetys on melko lyhyt ohjelmaformaatti ja uutisten seuraaminen on melko vakiintunut tapa, voi silti osa informaatiosta mennä ohi. Televisiouutisten muoto vaatii keskittymistä, koska siinä yhdistyy kaksi vahvaa huomioelementtiä, kuva ja ääni. Esimerkiksi hyvin voimakas visuaalinen informaatio saattaa viedä tehon juonnolta. Television katseleminen on myös sosiaalinen tilanne: toisten mielipiteet ja kommentit vaikuttavat tehtyyn tulkintaan.

Televisiouutisten tulkintaan vaikuttavat myös katsojan tunnetilat, arvostukset ja laajemmin: koko ympäröivä yhteiskunta (Ks. esim. Philo, 1990). Tanskalaiset tutkijat Schroder ja Phillips (2005) ovat tehneet mielenkiintoisia huomiota siitä, miten koulutus vaikuttaa televisiouutisten seuraamiseen. Heidän mukaansa televisio on tasa-arvoinen väline. Kahden julkisesti rahoitetun kanavan DR:n ja TV2:n televisiouutisia seuraa sekä lyhyen että pitkän koulutuksen saaneet, toisin kuin esimerkiksi päivittäisiä sanomalehtiä, joita lukevat Tanskassa vain pitkälle koulutetut. Eroa syntyy kuitenkin selvästi viihteellisen 19 Direkte -uutislähetysten kohdalla. Sitä seuraavat mieluiten vähemmän kouluttautuneet. Toisaalta tutkijoiden mukaan viihteellisenkin lähetysten sisällöstä syntyi analyttistä keskustelua ja lähetystä katsottiin kriittisesti. Televisiouutisilla on merkitystä: tutkittavat katsoivat vähintään yhden uutiset julkisilta kanavilta päivittäin. (2005, 187–189)

II EMPIIRISEN TARKASTELUN LÄHTÖKOHDAT

5. TUTKIMUSASETELMA

5.1 Tutkimuskysymykset

Kiristynyt kilpailu Euroopan televisiotoiminnasta on vaikuttanut peruuttamattomasti uutistuotantoon. Kun yleisradiomonopolit ovat menettäneet jalansijaansa Euroopassa, uusiksi mediakentän muovaajiksi ovat nousseet suuret sijoitusyhtiöt ja mediamogulit. Kansainvälisyys siirtyy osaksi kanavan sisäistä rakennetta, kun omistus siirtyy sijoittajien käsissä maasta toiseen. Viimeisin esimerkki Suomesta on kaupallisen MTV:n uutistuotannon siirtyminen mediakonserni Alma Medialta ruotsalaisomistukseen Bonnierille huhtikuussa 2005.

Kansainvälistyminen ei liity pelkästään omistussuhteisiin. Myös tekniikan kehittyminen on tärkeä osa muutosta, koska se on esimerkiksi helpottanut uutishankintaa. Tutkijoiden kiinnostusta on herättänyt uutiskanava CNN, jonka menestyksen avain on ollut nimenomaan tekniset innovaatiot. Satelliittiyhteydet ja internet ovat mahdollistaneet suoran raportoinnin maailman kaukaisimmista kolkista, mikä on antanut katsojalle tunteen etäisyyksien katoamisesta. Kansalliset kanavat eivät ole voineet seurata kehitystä sivusta. Tiukka talous sekä monipuolisen ja nopean uutisvälityksen yhdistelmä on tehnyt uutistoimituksista yhä riippuvaisempia kansainvälisten uutistoimistojen materiaalista. Myös katsojat ovat kiinnostuneet maailmasta eri tavalla kuin ennen. Matkustamisen helppous ja tietoliikenneyhteydet ovat tuoneet muut maat lähemmäksi niin fyysisesti kuin henkisesti.

Tämän kehityksen pohjalta on helppo uskoa, että olemme matkalla kohti uutisstandardeja, joita muokkaavat kaupallistuminen ja etäisyyksien katoaminen. Dahlgrenin (1995, 49) mukaan kansainväliset sijoittajat ja tekniset edellytykset, kuten satelliitti- ja kaapeliyhteyksien yleistyminen, ovat aiheuttaneet kehityskulun, jonka seurauksena perustavanlaatuiset journalistiset diskurssit lähentyvät toisiaan ja standardoituvat maasta riippumatta. Toisaalta Dahlgren toteaa myös, että kansalliset erot eivät kuitenkaan väisty täysin homogeenisen ohjelmatuotannon tieltä.

Aionkin selvittää tutkielmassani

- Missä määrin voidaan puhua standardoimisesta yksittäisissä uutislähetysissä?
- Mitä standardoiminen tarkoittaa Euroopan mittakaavassa?
- Miten paikallistaminen ja kansalliset erot näkyvät uutislähetysissä?
- Miten kaupallisten ja julkisten kanavien uutisointi eroaa toisistaan?

6. VERTAILUMAAT

6.1 Irlanti

“Milloinkaan ei ihmisen käsissä ole ollut yhtä voimakasta mieliin ja tekoihin vaikuttavaa työkalua.”

“Irlantilaisilla on nyt ennennäkemätön ikkuna maailmaan. Tuo ikkuna avaa oudon ja jännittävän näkymän maailmaan, jota kirkko tai valtio ei pysty enää salaamaan.”

Kommentteja Irlannin Yleisradioyhtiön RTÉ:n ensimmäisestä lähetyksestä 31.12.1961.

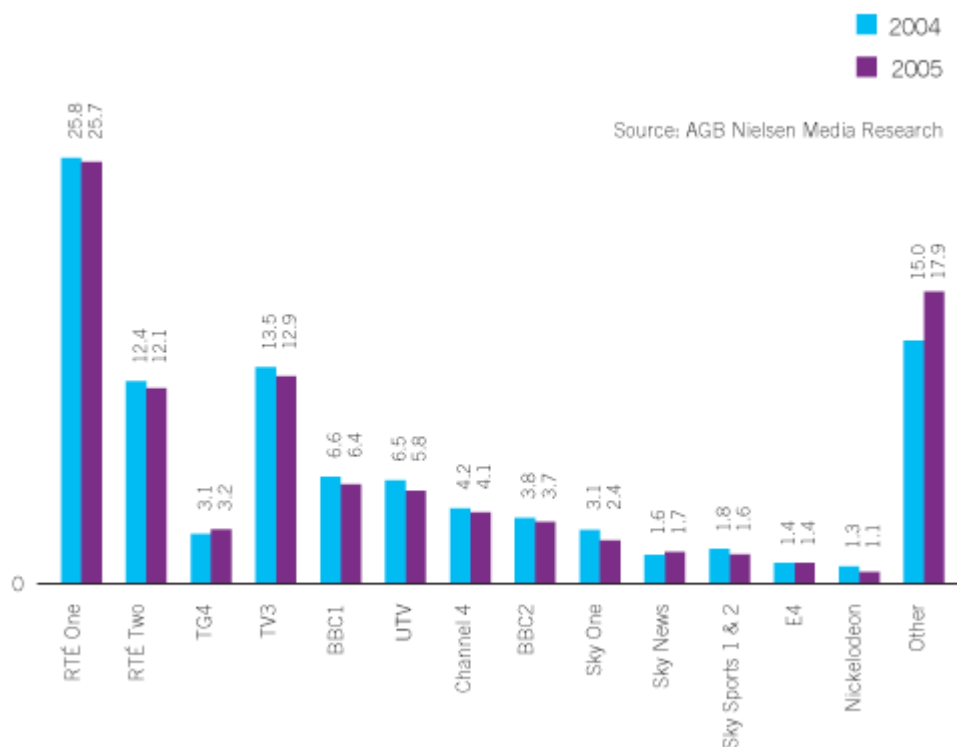
(Savage, 1996, introduction, (suom. JV))

Kommentit irlantilaisen televisiotoiminnan ensimmäisistä hetkistä kertovat paljon maasta, johon televisiokanavaa oltiin perustamassa. Irlanti oli vielä 1960-luvulla köyhä ja lujasti katolinen maa, joka pyristeli irti Britannian vaikutuspiiristä. Maa oli vasta toipumassa vakavista talouskriiseistä, niitä seuranneesta työttömyydestä ja laajasta maastamuutosta 1950-luvulla. Taloustilanteen vaikeus näkyi laajassa poliittisessa kiistassa televisiotoiminnan perustamisesta, missä väiteltiin muun muassa rahoitusmallista. Irlannilla ei ollut varaa kokonaan julkisiin varoin toteutettavaan hankkeeseen, joten rahoituksessa päädyttiin kompromissiin: osittain mainostuloilla ja osittain lupamaksuin ja julkisiin varoin rahoitettavaan yhtiöön. Mainosrahoituksen ongelmat tiedostettiin, kuten ohjelmien mahdollinen arvotus niiden suosion mukaan, mutta riskiä pidettiin pienenä siihen verrattuna, ettei maalla olisi omissa käsissään televisiokanavaa. (Savage 1996, 25, 51, Corcoran, 2001 99–100)

3,6 miljoonan asukkaan Irlanti sijaitsee Euroopan kilpailluimmalla yhtenäisellä kielialueella. Suurin kilpailija oli Britannian yleisradioyhtiö BBC, jonka ohjelmat näkyvät suurimmassa osassa irlantilaistalouksia. BBC:tä käytettiin mallina Irlannin omaan televisiokanavaan jopa niin, että uusia työntekijöitä palkattiin BBC:n työntekijöiden avustuksella. Myös alkuaikojen uutistoiminta oli pitkälti BBC:n aiheiden plagiointia. Toisaalta omaa televisiokanavaa pidettiin välttämättömänä, koska BBC:n arvot esimerkiksi seksuaalisuuden kuvaamisessa eivät valtion televisiokomitean mukaan sopineet irlantilaisten mielille. Katolisella kirkolla oli myös painavaa sanottavaa Irlannin

kulttuurin erityisasemasta ja eristyneisyyden säilyttämisestä. Kirkon mielipiteen mukaan kaupallisesta kanavasta voisi helposti tulla pahuuden voima. (Savage 1996, 23, 44, 126–127)

RTÉ on onnistunut saamaan irlantilaisten huomion. RTÉ:n kahdella koko maan kattavalla televisiokanavalla RTÉ1:llä ja Network 2:lla oli vuoden 1996 joulukuun tilastoissa 59 prosentin markkinaosuus kaikista televisiokanavista. Silloin pahimmat kilpailijat BBC1 ja BBC 2 löytyivät rajan takaa. (Kelly, Truetzschler, 1997,118) Uusista kaupallisista kanavista ja rajantakaisesta kilpailusta huolimatta osuus on pysynyt korkealla. Oheisessa taulukossa on televisiokanavien katsojaosuudet vuodelta 2004 ja 2005. Siinä näkyy, että RTÉ:n katsojaosuus on pysynyt molempina vuosina 36 prosentin tasolla. Pahimmalla kansallisella kilpailijalla, TV3:lla on katsojista 13 prosentin osuus.

Taulukko 1. Irlannin televisiokanavien katsojaosuudet 2004 ja 2005. RTÉ:n vuosikertomus, 2005

Suurin osa RTÉ:n tuloista (kaksi kolmasosaa) tulee mainoksista ja loput lupamaksuista. Esimerkiksi vuonna 1996 mainostulojen osuus oli 64 prosenttia kokonaistuloista (Kelly, Truetzschler, 1997,124). Corcoranin (2004, 93, 99-100) mukaan Irlannissa tiedostetaan hyvin ristiriita, joka yleisradioyhtiölle syntyy suuresta riippuvaisuudesta mainostuloista. Esimerkiksi RTÉ:n 1990-luvun lopun vakavan talousahdingon taustalla oli pitkälti mainostulojen kasvun tyrehtyminen. Ongelma

paisui, kun samalla myös julkisen rahoituksen osuus laski. Irlannin televisiolupamaksut ovat pysyneet pitkään Länsi-Euroopan alimmalla tasolla. Lupamaksua korotettiin vuonna 1998, mutta hallitus on vastahakoinen koskemaan maksuun. Corcoranin tulkinnan mukaan äänestäjät on haluttu pitää tyytyväisinä television kustannuksella. Toisaalta lupamaksujen jäädytys on ollut mahdollisuus pitää yhtiö varpaillaan ja kontrollissa.

Britannian kanavien ja kaapelikanavien vastaanotto kasvoi 1990-luvulla Irlannissa merkittävästi, mistä Irlannille tuli paineita avata myös omat kanavamarkkinansa kaupallisille kilpailijoille. Ensimmäiseksi kanavatilaa sai vuonna 1996 RTÉ:stä erotettu iirinkielinen kanava TG4. Ensimmäisen irlantilainen kaupallinen kanava TV3 sai lupansa jo vuonna 1990, mutta se aloitti toimintansa vasta vuonna 1998. TV3:n perusti Kanadan suurin mediayhtiö CanWest Global Communications yhdessä pienen irlantilaisen sijoittajaryhmän kanssa. TV3:n toimintamalli kopioitiin CanWestin omistuksessa olleelta sisarkanavalta Kanadasta. TV3:n omistus ei ole kuitenkaan pysynyt muuttumattomana. Omistusta lohkottiin vuonna 2000, kun 45 prosenttia TV3:sta myytiin englantilaiselle mediayhtiö Granada Medialle. Vuoden 2006 elokuussa CanWest päätti irtautua TV3:sta ja myi osuutensa Doughty Hansonin sijoitusrahastolle 132 miljoonalla eurolla. (CanWest Global, tiedotarkisto 2006)

Uutta televisiokanavaa perusteltiin vaihtoehtoisten näkökulmien lisäämisellä. Corcoran (2001, 111, 213–214) pitää tärkeimpänä syynä TV3:n perustamiselle kuitenkin mainostilan kasvattamista. Tärkeä osa oli myös sillä, että brittikanaavat Channel 4 ja Sky olivat avanneet Irlantiin omat toimistot 1990-luvulla. TV3:n kanavaluvan ehtona oli, että sen esittämistä ohjelmista 15 prosenttia on kotimaista alkuperää, ja osuus kasvaa 25 prosenttiin kanavan viidentenä toimintavuonna. Corcoranin mukaan vaihtoehtoisen näkökulman toteutuminen on kuitenkin epävarmaa, koska kanava on osoittanut vain vähäistä kiinnostusta näyttää ja tuottaa irlantilaisia ohjelmia. Ongelmana on myös ollut hallituksen vähäinen halu kontrolloida kaupallista kanavaa. Corcoran on myös huolissaan TV3:n omistajasta CanWestista.

Katsojat ottivat kuitenkin TV3:n hyvin vastaan. Sillä oli uutuudenarvoa erityisesti alueilla, joissa BBC ei näy. RTÉ arvioikin, että sen yleisömenetyks oli TV3:n kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana noin 10,8 miljoonaa katsojaa. RTÉ oli erityisen huolissaan TV3:n mahdollisesta ryntäyksestä mainosmarkkinoilla. Televisiomainoksissa suuret mainostajat tuovat tulot, ja esimerkiksi Irlannissa 10 suurinta mainostajaa toi RTÉ:lle melkein puolet tuloista. Myös mainosten minuuttimäärät on rajoitettua. RTÉ:llä mainoksia saa olla tunnin ohjelma-aikaa kohden kuusi minuuttia ja TV3:lla

kolme minuuttia enemmän. Alku sujui kehnosti: TV3 onnistui ensimmäisenä toimintavuotenaan kaappaamaan vain kolme prosenttia mainostuloista, kun RTÉ kahmi markkinoilta 77 prosentin osuuden. Tilanne on kuitenkin hyvin epävakaa. Kilpailua mainosmarkoista lisää myös Britannian kanavien halu mainostaa yhä enemmän myös irlantilaiselle yleisölle. 1990-luvun lopussa kanavakilpailun lisääntyessä myös markkinoiden toimintaan alettiin kiinnittää enemmän huomiota. Kaupalliset kanavat pitivät epäreiluna RTÉ:n valtion “tukiaisia”. (emt., 2004, 94-95, 99-100,104, Blumler, 1990, 22) TV3 onkin syyttänyt suoraan RTÉ:n valtioneutukea (ts. lupamaksuja) siitä, että kanavan on mahdotonta hankkia lisää irlantilaista ohjelmaa. (TV3, tiedote, 2002)

6.1.1 Uutistoiminta

“Mielikuvissamme uutistoiminta on todellinen onnenpotku kansallemme.

Uutiset pitävät kansalaiset, ja vielä erityisemmin syrjäseutujen asukkaat, tietoisina tapahtumista omassa maassamme ja maailmassa.”

Irlannin televisiokomission jäsen, ministeri Kevin Boland kommentoi

RTÉ:n alkavaa uutistoimintaa vuonna 1958.

(Robert J. Savage, 1996, 131, suom. JV)

Hallitus on halunnut pitää RTÉ:n uutistoimintaa pitkään tiukassa talustusnuorassaan (Moran, viitattu 2005). John Horgan (2004) esittelee historiikissaan RTÉ:n uutis- ja ajankohtaisohjelmista esimerkin vuodelta 1969, jolloin Pohjois-Irlannin levottomuuksien takia hallitus sensuroi suoraan RTÉ:n uutis- ja ajankohtaistoimintaa. Myös RTÉ:n hallintoon on tarvittaessa vaihdettu hallitukselle kuuliaisempia jäseniä. Horgan kuvailee, kuinka yleisradioyhtiön toimittajan työ on ollut aikoinaan hengenvaarallista. (emt., 2004, 212)

RTÉ:llä on päivittäin viisi uutislähetystä kahdella kanavallaan RTÉ1:llä ja RTÉ2:lla. Päivän ensimmäinen lähetys on kello 13.00 ja viimeinen kello 23.55. Peruslähetysten lisäksi RTÉ:llä on iirinkieliset uutiset sekä lasten uutiset. Katsotuin uutislähetys on RTÉ News: Nine O'clock kello yhdeksän illalla. Lähetys kerää keskimäärin 532 000 katsojaa ja 40 prosentin katsojaosuuden

(RTÉ:n vuosikertomus, 2005). Koska TV3 lopettaa uutistoimintansa jo puoli seitsemältä, ei RTÉ:n illan pääuutislähetykselle ole varsinaista kilpailijaa.

RTÉ uudisti uutisstudionsa, logonsa sekä kaikki graafiset elementit syyskuussa 2003. Uudistusta kuvattiin seuraavasti: ”*Uuden ilmeen takana oli halua käyttää tiedonvälityksessä selkeintä, terävintä ja uudenaikaisinta saatavilla olevaa grafiikkaa. Tarkoituksena on ollut yhdistää toiminnallisuus esteettisyyteen niin, että RTÉ:n asema parhaana uutistenvälittäjänä irlantilaisille tulisi esiin.*” (RTÉ:n tiedote TV Room plus-verkkopalvelussa, 2006, suom. JV)

TV3 aloitti uutistoimintansa perustamisvuonna 1998. TV3:lla on kolme uutislähetystä päivässä, kello 17.30, 18.30 ja myöhäis uutiset kello 23.05. Kanava määrittelee uutistoimintansa seuraavasti. ”Uutiset muodostavat suuren osan TV3:n ohjelmasta. TV3:n uutiset tarjoavat ymmärrettävän katsauksen Irlannin pääuutisaiheisiin. Erittäin kokenut uutistiimimme Dublinissa ja muualla maassa tarjoilee parhaat palat kotimaan ja ulkomaan aiheista luoden ideaalin sekoituksen uutisista, jota modernit irlantilaiset katsojat kaipaavat. Utisiamme seuraa yli puoli miljoonaa katsojaa päivittäin, 1,6 miljoonaa joka viikko ja 2,5 miljoonaa joka kuukausi.” (TV3, tiedotearkisto, 2006, suom. JV)

6.2 Suomi

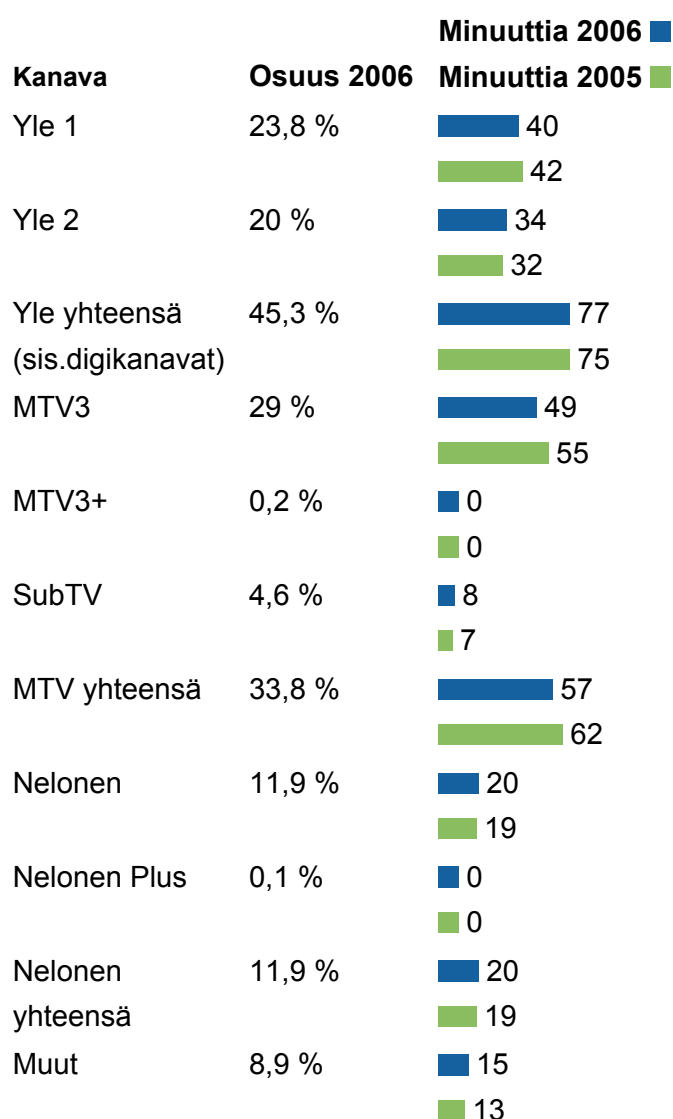
Suomen yleisradioyhtiö Yleisradio perustettiin vuonna 1926. 1934 YLE siirtyi järjestöjen omistuksesta valtioenemmistöiseksi yhtiöksi. Sen korkein päättävä elin on hallintoneuvosto, jonka eduskunta valitsee yleensä neljäksi vuodeksi. Säännölliset televisiolähetykset YLE aloitti vuonna 1958. Paine omiin lähetysiin oli kova, sillä paikallinen televisiotoiminta oli heräämässä ja Suomen etelärannikolla saattoi katsoa jo Tallinnan television lähetysä. (Nordenstreng, Wiio, 1994, 94-96)

Yleisradion toiminta rahoitetaan pääosin lupamaksuilla, jotka kerää Viestintävirasto. 1980-luvulta lähtien on kerätty vain televisiolupamaksua. Suomen televisiossa oli käytössä alkuvuosikymmenten ajan eurooppalaisittain myös melko harvinainen rahoitusmalli, ”koteloitu kaupallisuus” (emt., 1994, 96). Televisiotoiminnan aloittamisen yhteydessä perustettiin Yleisradiolle verkkovuokralainen Mainos-TV-Reklam-TV (myöhemmin MTV), joka toimi yli 30 vuotta Yleisradion kanavien sisällä. YLE, MTV ja Nokia perustivat vuonna vuonna 1987 aloittaneen Kolmostelevisio omalle kanavapaikalleen kilpailemaan lähinnä satelliitti- ja kaapelikanavia vastaan. Lopulta vuoden 1993 kanavauudistuksessa televisio sai mallin, joka on voimassa myös tänä päivänä. MTV sai haltuunsa

Kolmostelevisiion kanavapaikan ja YLE luopui omistuksestaan. Yleisradio palasi näin yhden rahoituslähteen malliin ja kilpailijasta, MTV3:sta, tuli puhtaasti kaupallinen kanava. Samalla duopolinen järjestelmä päättyi. Neljäs valtakunnallinen kaupallinen kanava, Nelonen perustettiin vuonna 1997. (Wiio, 2000, 117-118) Nelonen on profiloitunut nuorten aikuisten kanavaksi. Pääosin katsojista asuu kaupungissa ja ohjelmiston pääpaino on prime timella. (Nelonen, Nelonen yrityksenä, 2007)

Yleisradion toiminnan edellytykset on kirjattu lakiin Yleisradiosta, josta uusin versio on vuodelta 2005 (YLE, vuosikertomus, 2005). Vaikka MTV3 ja Nelonen ovat puhtaasti kaupallisia televisioyhtiöitä (rahoittavat toimintansa kaupallisilla perusteilla mainostuloilla ja pienimääräisesti ohjelmatuotantuilla), EU:n tv-direktiivin nojalla niillä on tietty velvoite esimerkiksi ohjelmien eurooppalaisuusasteesta (Wiio, 2001, 116). Suomen kaupalliset kanavat ovat suurten mediayhtiöiden omistuksessa. Nelonen kuuluu SanomaWSOY-konserniin ja MTV3 kuului vuodesta 1997 lähtien Aamulehtiyhtymän kanssa Alamediaan, kunnes MTV:n Broadcasting-yksikkö siirtyi huhtikuussa 2005 ruotsalaisen Bonnierin ja Proventuksen omistukseen (MTV3, info, 2006).

Tällä hetkellä Suomen analogisessa lähetyksverkossa toimii kaksi YLE:n kanavaa TV1 ja TV2. Sen lisäksi YLE hallinnoi pohjoismaista ohjelmaa tarjoavaa TV4:ää. Kaupallisia kanavia on kaksi, MTV3 ja Nelonen. Sen lisäksi kaapelitalouksissa näkyy MTV3:n tytärganava SubTV.

Taulukko 2. Suomen televisiokanavien katsojaosuudet 2005 ja 2006.

Lähde: Finnpanel, tv-mittaritutkimus

Suomen kanavarakenne on kuitenkin mullistumassa. Televisiotoiminta siirtyy digitaaliseen verkkoon elokuussa 2007. Esimerkiksi Yleisradiolla on kolme uutta digikanavaa: YLE24:ää, YLE Teemaa ja ruotsinkielistä FST5:ttä. Digitaalisten kanavien syntyprosessissa eletään nyt mielenkiintoisia vaiheita. Uusia kanavia syntyy kuukausittain ja osa kanavista on jo kokenut profiilin vaihdoksen. Digikanavat ovat jo monen katsojan kaukosäätimen ulottuvilla. Vuoden 2007 helmikuussa 61 prosenttia suomalaisista televisiotalouksista eli 1,4 miljoonaa televisiotaloutta on hankkinut digisovittimen (Finnpanel, 2007).

6.2.1 Uutistoiminta

Yleisradio aloitti uutistoimintansa ensin radiossa, josta uutistoiminta siirtyi luontevaksi osaksi televisiota. Ensimmäinen tv-uutislähetys Kamerakierros esitettiin marraskuussa 1959. Puolen tunnin päälähetys tuli ohjelmistoon 1969, ensin yhdeksältä ja sitten tutummalla paikalla kello 20.30. YLE sai huolehtia televisiuutisoinnista yksin verrattain pitkään, sillä MTV sai omat uutisensa pitkän poliittisen väännön jälkeen vasta vuonna 1981. Ensimmäiset Kymmenen uutiset esitettiin Mainos-TV:ssä syyskuussa 1981. Kilpailijan uutistoiminta oli rajoitettua: lähetys ei saanut alkaa ennen kello kymmentä eikä MTV saanut tahtoaan läpi puolen tunnin mittaisesta lähetyksestä. (Sirkka, viitattu 2007)

Uutistoiminta laajeni, kun Kolmostelevisio alkoi lähettää Seitsemän uutisia vuoden 1990 syyskuussa. (MTV3, info, 2005) Nelonen aloitti oman uutistoimintansa vuonna 1998. Sekä YLE että MTV lisäsivät uutisten määrää tuntuvasti 1990-luvun taitteessa. MTV3 aloitti ensimmäisenä aamutelevisiolähetysten, Huomenta Suomen ja YLE seurasi perässä omalla aamutelevisiollaan. (Kivikuru, 2001, 145). Uutislähetysten määrä ja uutisaika lisääntyivät yhdessä ohjelmatarjonnan kanssa tasaisesti koko 1990-luvun. Uutisten osuus pysyi noin kymmenen prosentin tienoilla kokonaisuohjelma-ajasta. Kahdessakymmenessä vuodessa uutislähetysten määrä oli melkein yhdeksänkertaistunut, mutta lähetysten keskipituus lyhentynyt alle puoleen. (Lähtenmäki, 1999, 87-88)

Alkuvuonna 2007 uutistoiminta näyttää seuraavanlaiselta: YLE:llä on kanavillaan eniten uutisia. Uutisia lähetetään noin joka toinen tunti, aamuisin ja alkuillasta rytmi on tiheämpi. Parhaimmillaan YLE:llä on Aamu-tv:n uutislähetysten lisäksi kahdeksan uutislähetystä. Sen lisäksi YLE:n ohjelmistoon kuuluu erityisuutislähetystyksiä, kuten ruotsinkieliset, englanninkieliset, saamenkieliset ja viittomakieliset uutiset, kulttuuriuutiset, paikallisuutiset ja nuorten uutiset. Pääkanavien TV1 ja TV2 lisäksi YLE24-kanavalla nähdään uutissähkeitä joka tasatunti. Vuonna 2005 kello 20.30 lähetystä seurasi keskimäärin 827 000 katsojaa ja kuuden uutisia seurasi noin puoli miljoonaa suomalaista (YLE, vuosikertomus, 2005).

Seuraavaksi eniten uutisia on MTV3:lla. Aamulähetysten lisäksi MTV3:lla on kolmet uutiset, jotka painottuvat ilta-aikaan. Uutisten lisäksi kanavalla esitetään päivittäin Kauppalehden talousuutiset ja viihdeuutiset. MTV3:n vahvimmat uutisbrändit ovat Seitsemän ja Kymmenen uutiset. Vuonna 2005 MTV3 aloitti myös kuuden uutiset, joita kanava luonnehti tiedotteessaan seuraavasti: ”*Kuuden*

uutiset tarjoaa paitsi tuoreimmat uutispäivitykset, myös nykyistä monipuolisemman sääosion ja tuhdin alkuillan urheilupaketin. MTV3 on yli 20 vuoden aikana kiistatta vakiinnuttanut asemansa eräänä Suomen merkittävimmistä uutisten tarjoajista. Tuoreimmassa uutisroolitutkimuksessa MTV3:n uutiset nousee kaikista eri medioista tärkeimmäksi ja luotettavimmaksi uutisten välittäjäksi alle 45-vuotiaille suomalaisille (MTV3, info, 2005).”

Nelosen uutistarjonta on kanavista suppein. Sillä on päivittäin kolme uutislähetystä, 16.35, 19.30 ja 23.00. Nelonen profiloituu uutisiaan voimakkaasti nuorelle, kaupunkilaiselle yleisölle. (Nelonen, yritystiedot, 2005) Nelonen siirsi päälähetysensä kello kahdeksasta puoli kahdeksaan vuoden 2007 alussa.

7. ANALYYSI

7.1 Tutkimusmenetelmä

Pääasiallinen tutkimusmenetelmäni on määrällinen sisällönerittely. Määrällisellä erittelyllä on mahdollista päästä käsiksi tiettyihin, toistuviin uutiselementteihin sekä tehdä aineistosta yleistyksiä. Määrällinen sisällönerittely valikoitui metodiksi myös Globaplur-tutkimuksen takia. Jo tutkielmaa suunnitellessani toivoin saavani käsiini laajempia, koko Euroopan kattavia tutkimustuloksia, jotka olisivat verrannollisia omaan työhöni. Käytin siksi luokittelurunkona Globaplur-tutkimukseen laadittua vuoden 2004 luokittelurunkoa. Luokittelurungon puutteista, ongelmista ja lisäyksistä kerron tarkemmin liitteessä 1. Pohdin liitteessä myös tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia. Yleisesti todettakoon, että toisen tutkimuksen tarpeisiin tehdyt luokittelut ovat jäykkiä työkaluja, ja olisikin ollut hedelmällistä aineiston kannalta luokitella sitä myös toisin. Silloin kuitenkin verrattavuus muihin Globaplur-tuloksiin olisi kadonnut.

Olen käyttänyt analyysin tukena myös yksittäisiä, laadullisia havaintojani. Laajempi laadullinen erittely olisi tuonut aineistosta esille eroja näkökulmissa ja painotuksissa, mutta tutkielma on rajattava johonkin pisteeseen. Nyt laadulliset havainnot on tehty uutisten kuvailemiseksi ja tekstin elävöittämiseksi. En ole halunnut ripotella havaintoja yksittäisiksi kuriositeeteiksi analyysin keskelle, vaan pyrkinyt sitomaan ne jo aiemmin määrällisesti havaitsemaani asiaan.

Käyn analyysi-osiossa läpi uutisaineistoa kahdesta eri päänäkökulmasta. Erittelen ensin uutisten rakennetta ja sen jälkeen sisältöä. Jokaisen kokonaisuuden jälkeen on yhteenveto tärkeimmistä tuloksista sekä omaa pohdintaa. Johtopäätös-osioon olen koonnut vielä laajemman yhteenvetotaulukon, jossa erittelen tuloksia maittain ja kanavittain.

7.2 Aineisto

Tutkimuksen aineisto koostuu Irlannin ja Suomen television uutislähetyksistä kahdelta syyskuun viikolta vuodelta 2003 ja 2004. Tutkimusviikot olivat 22.9.–28.9.2003 ja 21.9.–27.9.2004. Olen nauhoittanut Suomen lähetykset itse televisiosta ja MTV3:n sekä YLE:n arkistoista. Irlannin aineiston olen saanut Glopablur-tutkimushankkeen kautta kopioina. Lähetykset ja tutkimusviikkojen ajankohdat ovat valikoituneet Globaplurin kriteereiden mukaan. Molemmista

maista tutkittavana on suurimman julkisen ja suurimman kaupallisen kanavan uutislähetykset. Mukana on kanavan eniten katsojia keskimäärin keräävä uutislähetys eli niin sanottu pääuutislähetys. Suomessa tutkittavat uutislähetykset ovat Yleisradion TV 1:n *Tv-Uutiset ja sää* ja MTV3:n *Kymmenen uutiset* (maanantaisin *Yhdeksän uutiset*). Irlannin materiaali on RTÉ:n kanava RTÉ 1:n *RTÉ News: Nine O'clock* ja TV3:n *News at 6.30*.

Aineistosta puuttuu kokonaan kolme irlantilaista uutislähetystä (ks. taulukko 1). En tiedä syytä lähetysten puuttumiseen, mutta syynä voi olla esimerkiksi nauhoituksen epäonnistuminen tai uutislähetysten puuttuminen ohjelmistosta. Uutislähetysten on voinut syrjäyttää esimerkiksi urheilu. Lauantain lähetysten puuttuminen voi siksi johtua Irlannin kansallisesta jalkapallofinaalista, jota pelattiin vertailuviikolla. Olen pyrkinyt ottamaan aineiston vajavaisuuden huomioon käyttämällä vertailussa prosentuaalisia lukuja lukumäärien (N) sijaan. Suomen kanavien nauhoitukset ovat onnistuneet lukuun ottamatta yhtä YLE:n lähetystä, josta puuttuvat alun uutisotsikot.

	Suomi		Irlanti	
Yhtiö	Yleisradio (YLE)	MTV3	Radio Telefís Éireann (RTÉ)	TV3
Kanava	TV 1	MTV3	RTÉ 1	TV3
Profiili	Julkinen	Kaupallinen	Julkinen	Kaupallinen
Lähetys	Tv-uutiset ja sää	Kymmenen uutiset	RTÉ News: Nine O'Clock	News at 6.30
Lähetysaika	20.30	22.00 ma 21.00	21.00	18.30, (viikonloppuisin, arkipyhät 17.30)
Lähetysanalyysissä	14	14	13	11
Puuttuvat lähetykset	-	-	La 27.9.03	La 27.9.03, la 26.9.04 ja su 27.9.04

Taulukko 3. Tutkimuksen uutislähetykset

Globalurin kriteerien mukaan aineistoksi piti valita suosituin eli eniten katsojia keräävä uutislähetys. Irlannin lähetyksistä valinnan on tehnyt paikallinen tutkimusapulainen, mutta Suomen kohdalta määrittelyn olen tehnyt itse. Määrittely ei kuitenkaan ollut aivan yksinkertaista. Esimerkiksi syyskuussa 2004 Finnpanelin mittausten mukaan (ks. taulukko 2) eniten katsojia keräsi MTV3:n Kahdeksan uutiset. MTV3 on sittemmin luopunut kahdeksan uutisista, joten lähin vertailukohta on Seitsemän uutiset. Seuraavan vuoden syys-lokakuun tilastoissa suhde on kuitenkin

kääntynyt toisin päin ja Kymmenen uutiset on katsotuim lähetys (Finnpanel, 2.1.2006). Vaikka Finnpanelin mittauksissa on kyse yksittäisistä lähetyksistä eikä pitkäaikaisista keskiarvoista, voi kuitenkin todeta, että Seitsemän ja Kymmenen uutisten katsojaluvut liikkuvat hyvin lähellä toisiaan. Valitsin vertailukohteeksi Kymmenen uutiset, koska uutislähetys on ollut ohjelmistossa pidempään, ja myöhäisemmästä ajankohdasta johtuen uutisaiheita voidaan ajatella käsiteltävän kattavammin (samanlaiseen tulkintaan on päätyntä esim. Salste, 2000). Irlannin TV3:n uutisten aikainen ajankohta (klo 18.30) selittyy puolestaan sillä, että kanavalla on seuraavat uutiset vasta puoliltaöin.

	Ohjelmat	Kanava	Lähetysaika	Katsojat	Osuus
1.	Tv-uutiset ja sää	YLE1	to 30.9.2004 20:30	1027 000	55
2.	Kahdeksan Uutiset	MTV3	ma 20.9.2004 19:57	857 000	55
3.	Seitsemän Uutiset	MTV3	ma 27.9.2004 18:55	827 000	57
4.	Päivän sää	MTV3	ma 6.9.2004 19:25	789 000	60
5.	Tv-uutiset	YLE2	su 5.9.2004 18:02	785 000	66
6.	Kauppalehden talousuutiset	MTV3	ma 27.9.2004 19:15	779 000	50
7.	Yhdeksän Uutiset	MTV3	ma 20.9.2004 20:56	773 000	42
8.	Kakkosen syysää	YLE2	su 5.9.2004 18:12	769 000	64
9.	Kymmenen Uutiset	MTV3	ke 29.9.2004 21:58	766 000	52
10.	Tv-uutiset, sää ja urheilu	YLE2	pe 3.9.2004 21:52	545 000	32

Taulukko 4. Katsotuimmat uutislähetykset syyskuu, 2004.

Lähde: Finnpanel Oy, Tv-mittaritutkimus 4.10.2004

7.3 Katsaus uutisviikkoon

Aineistoviikoiksi on valittu yksittäinen uutisviikko kahdelta eri vuodelta. Käytin Globaplurin esimerkkiviikkoja, koska se oli materiaalin keruun ja vertailun kannalta helpoin ratkaisu. Vaikka aineisto oli kahdelta eri vuodelta, en lopulta tehnyt eri vuosien välillä vertailua. Vuosi ei ole mielestäni vielä tarpeeksi pitkä aika muutoksen vertailuun. Kaksi samaa viikkoa eri vuosilta tuo kuitenkin esille paremmin aineiston yhtäläisyyksiä ja merkitsevyyksiä, jolloin yleistettävyyttä parane. Esimerkkiviikot olivat lähtökohtaisesti neutraaleja sekä Suomessa että Irlannissa. Niiden kohdalle ei sattunut kansallisia juhlapäiviä tai lomajaksoja. On kuitenkin huomattava, että yksikin

todella merkittävä uutisaihe saattaa määrittää useita uutisviikon päivä, kun kanavat pyrkivät kertomaan asiasta joka päivä jotain uutta.

On onnekas sattuma, ettei mikään todella suuri uutistapahtuma päässyt sekoittamaan toimitusten rutiinia vertailuviikoilla. Merkittäviä ja useita päiviä kestäviä uutisaiheita viikoille kuitenkin osui. Olen rajannut tutkielmani uutislähetysten vertailuun. Siksi mukana ei ole uutistoimistojen päivälistan kaltaista kattavaa kuvausta esimerkkiviikkojen tapahtumista. Työn avaaminen enemmän siihen suuntaan olisi toki ollut mielenkiintoista, mutta tässä laajuudessa myös erittäin työlästä. Olenkin tyytynyt laatimaan epämuodollisen listan vertailuviikkojen (liite 3) uutisaiheista. Lista ei ole kattava, mutta antaa jonkinlaisen kuvan vertailuviikkojen tapahtumista uutistoimitusten ulkopuolella. Tapahtumat on kerätty uutislähetyksistä.

III TULOKSET

8. UUTISTEN RAKENNE

Television uutislähetykset näyttävät hyvin samankaltaisilta ympäri Eurooppaa. Ulkomaiden televisiokanavia katsoessa televisiouutiset erottaa usein muusta ohjelmatarjonnasta, vaikka paikallista kieltä ei osaisikaan. Uutisten formaattia muokataan pienillä muutoksilla. Tästä esimerkkinä Suomessa 1997 aloittaneen kaupallisen kanavan Nelosen uutiset. Erilaisuutta ja uutta, nuorekasta kohderyhmää haettiin uutisille laittamalla uutisankkuri seisomaan pöytänsä ääreen, kun muilla kanavilla ankkurit istuvat. Vaikka muutokset ovat pieniä, ne ovat merkittäviä. Nelosen päätös nostaa uutisankkuri jaloilleen voidaan tulkita kertovan paitsi halusta erottautua, mutta myös kanavan arvoista ja tavoitteista. Nelosen uutisten vuoden 1997 päätoimittaja Pauli Aalto-Setälä kuvaa Nelosen uutisia muun muassa foorumiksi valtavirrasta poikkeaville mielipiteille ja viihdyttäjäksi vastakohtana sellaisille “ylätason tiedottajille”, kuten YLE ja MTV3 (Salste, 2000, 11).

Vertailen uutisten rakennetta kahdesta eri näkökulmasta. Luon ensin yleisen katsauksen uutislähetysten kulkuun. Yleisen katsauksen jälkeen tarkastelen lähemmin lähetysten ja juttujen pituuksia. Yhteenvedossa pyrin erottamaan sekä kansallisia että julkisten ja kaupallisten kanavien eroja ja yhtäläisyyksiä. Käytän hyväkseni tässä osiossa García Avilésin (2006) Globaplur-yhteenvedoa ja Francois Heinderyckxin (1993) tutkimusta eurooppalaisista televisiouutisista. Heinderyckx tutki neljän viikon uutislähetystä vuodelta 1991 kahdeksasta eri maasta. Heinderyckxin tutkimus ei ole kovin laaja ja välillä tutkija yltyy melkoisiin yleistyksiin. Silti voin ainakin peilata omia havaintojani Heinderyckxin tutkimustuloksiin. Heinderyckxin aineisto ei kata Suomea eikä Irlantia, eikä vertailussa ole selkeästi eroteltu julkisia ja kaupallisia kanavia.

8.1 Ulkoiset puitteet

“Uutislavasteiden pitää olla omalla tavallaan neutraaleja. Tässä on pyritty cooliin skandinaaviseen tyyliin. Uutiset ovat tätä hetkeä, joten myös lavastuksen pitää olla raikasta ja ajassa mukana.

Puukäytöllä taas on haettu studioon lämpöä, koska uutiset eivät ole aina kauhean mukavaa kuultavaa”

Lavastaja Teppo Järvinen Nelosen uutisten lavastuksesta (Pietikäinen, 2007)

Suomen ja Irlannin uutislähetykset noudattavat tarkasti tuttua uutisformaattia. Uutislähetysten ulkonäkö ja rakenne pysyivät samanlaisina molempina tutkimusvuosina. Uutiset alkavat tunnistettavalla tunnuksella (YLE, MTV3, TV3) tai tunnuksen mennään uutisstudiossa käynnin ja uutisotsikoiden luettelemisen jälkeen (RTÉ). Uutislähetysten alussa uutistenlukija/t luettelee muutaman uutisotsikon lyhyesti kuvanauhan pyöriessä. Uutisotsikot voivat olla myös osa uutisten alkutunnusta (MTV3, TV3). Otsikoiden jälkeen varsinainen lähetys pääsee alkuun. Uutisankkureita on yksi (YLE, RTÉ, TV3) tai kaksi (MTV3, TV3 lauantai). Lähetysten perusrunkoon kuuluvat uutisankkureiden alkujuonnot, jonka jälkeen siirrytään joko sähkekuvitukseen, jolloin ankkuri jatkaa juontoa tai toimittajan reportaasiin. Muita elementtejä uutislähetyksissä ovat esimerkiksi suorat kirjeenvaihtajien raportit tai asiantuntijahaastattelut.

Uutislähetys on kaikissa maissa uutislukijavetoinen. Alkujuonto on lähetyksissä melkein sanalleen sama joka ilta. This is nine o'clock news, Good evening, aloittaa lähetysten esimerkiksi RTÉ:n uutisankkuri. Uutiset luetaan studiosta istuen pöydän ääressä. Uutisstudio on kaikilla kanavilla hyvin samantyyppinen, taustana on joko toimitus tai taustaseinä. MTV3:lla oli studiosta eniten erilaisia kuvakulmia ja erilaisia graafisia elementtejä, kuvaa ja tekstiä. Kaikissa uutislähetyksissä ankkurin pään vieressä oli uutista käsittelevä kuva tai graafi.

	Suomi		Irlanti	
Yhtiö	Yleisradio (YLE)	MTV3	RTÉ	TV3
Kanava	TV 1	MTV3	RTÉ 1	TV3
Uutistenlukijat	1	2	1	1 (su 2)
Studion väri	vihreä	punainen	sininen	sininen
Studion tausta	toimitus	toimitus	taustaseinä	toimitus
Studion eri kuvakulmien määrä	3, zoomaus	6	4	4
Ankkurin raja	laaja	tiukka	laaja	tiukka
Uutisotsikoita	2 tai 3	4 tai 5	3 tai 4	3 tai 4
Uutisotsikot	kuva ja ääni	kuva, ääni, teksti	kuva ja ääni	kuva ja ääni
Otsikoita myös keskellä lähetystä	on	ei	on	on
Mainoskatko	ei	ei	on	on
Aihetiedote lopussa	ei	ei	on	on
Urheilu-uutiset	ei	ei	ei	on
Sää	on	on	ei	on
Loppukevennys	ei	on	ei	on

Taulukko 5. Uutisten rakenne kanavittain

Irlannissa molempien kanavien uutislähetysten katkaisee mainostauko. RTÉ:n ja TV3:n uutislähetyksissä uutisankkuri kertoo ennen mainostaukoa lyhyesti tulevia aiheita. Välikertaus on samantyylinen kuin alun uutisotsikoiden luettelo. Myös YLE:llä on uutisissaan välisio, jossa kerrotaan lyhyesti lähetyksessä vielä seuraavia aiheita. Vertailemissani Irlannin televisiouutisissa oli kaikissa lopussa aihekertaus. Aihekeräyksessä käydään lopuksi läpi vielä lähetyksen pääaiheet kuvanauhan pyöriessä. Lopun aiheet ovat usein samat kuin alun otsikot, ellei lähetyksen aikana ole sattunut jotain yllättävää. Lopun kertauksessa voidaan myös vielä päivittää uutista.

RTÉ oli ainoa kanava, jolla säätiedote ei ole osa uutislähetystä. YLE päättää lähetyksensä säätiedotukseen, kun taas MTV3 ja TV3 päättivät lähetyksensä niin kutsuttuun kevennykseen. Kevennys on selvästi viihteellinen uutinen, joka erotetaan muusta uutisaineistosta. Erotuksena toimii sijainti viimeisenä uutisinserttinä, mutta TV3:lla erotuksena toimii myös otsikointi *And finally*. TV3 on ainoa kanava, jonka uutislähetysten sisällä ovat erikseen urheilu-uutiset, joilla on oma ankkuri. Urheilu-uutiset sijoittuvat mainostauon jälkeen. Urheilu-uutisten jälkeen palataan vielä varsinaiseen uutisstudioon, josta kerrotaan vielä muutama, usein populaarikulttuuria tai viihdettä käsittelevä uutinen.

8.2 Ankkurit ja toimittajat

Uutislähetyksessä ankkuri on tähti, jonka persoonallisuus ja karisma ovat merkittävä osa uutisten vetovoimaa. Tästä kertoo esimerkiksi TV3:n julkaisema tiedote uudesta uutisankkuristaan Colette Fitzpatrickista syyskuussa 2006. Uutta ankkuria, hänen työuraansa ja saavutuksia luonnehditaan tuttavallisesti. Uutisten päätoimittaja Andrew Hanlonkin kehuu uutta löytöä: *“Colette on tunnettu Irlannin ykkösreportterina. Olen otettu, että hän päätti ottaa vastaan tämän arvostetun roolin.”* Hanlon liittää ankkurin roolin myös suoraan katsojalukuihin. Hänen mukaansa kanavan nyt jättävä ankkuri Claire Byrne oli onnistunut nostamaan uutisten katsojaluvut uusiin huippulukemiin. (TV3, 2006, suom. JV) Ankkurin personointi on tuttu ilmiö Yhdysvalloista, jossa uutisankkurin brändin menestymisestä voi riippua koko ohjelman suosio. Viimeksi vuoden 2006 huhtikuussa media kohisi, kun Yhdysvaltojen tv:n iltauutiset sai historiansa ensimmäisen naisankkurin, Katie Couricin (Raivio, 2006). Suomessa uutisankkurin henkilöityminen on tullut esille erityisesti uran päättyessä. Esimerkiksi YLE:n uutisankkurikonkarin Arvi Lindin viimeinen uutislähetys 15.10.2003 oli suuri mediatapaus, jota seurasi 1,5 miljoonaa katsojaa.

Irlannissa myös toimittajalla on näkyvämpi rooli uutisissa, kun taas Suomessa ruutukasvon osa on varattu melkein pelkästään ulkomaan kirjeenvaihtajille. Esimerkiksi MTV3:n uutisten Ranskan-kirjeenvaihtaja Helena Petäjäistö on kehittänyt stand up -juonnosta jonkinlaisen tavaramerkkinsä. Salsteen (2000, 93) mukaan Suomessa toimittajan tehtävä on toimia enemmän tiedonvälittäjänä kuin tähtenä. Irlannissa toimittajan stand up -juonto on hyvin tyypillinen osa uutisraporttia. Se sijoittuu usein jutun loppuun, jossa toimittaja kertoo jutun pääajatuksen, kokoaa yhteenvedon tai esittää pohdinnan. Jokaisessa toimitetussa uutisjutussa toimittaja myös sanoo nimensä, kanavan sekä paikan, jossa juttu on tehty. Tämä on usein stand up -juonnon yhteydessä, mutta toimittaja voi sanoa sen myös speakissaan. Irlannin TV3 on personoinut ankkureiden lisäksi myös osan muusta uutisväestä. Uutisten etujoukoksi luonnehditaan viihdekirjeenvaihtaja Lorraine Keanea, säämies Martin Kingiä sekä urheiluankkuri Trevor Welshiä (TV3, 2006).

Luokittelu toi selkeästi esiin uutiskulttuurin ja toimittajan roolin erot eri maissa. Irlannin stand up -juontojen määrässä näkyy selkeästi brittiläisen uutiskulttuurin vaikutus. Aineistosta eniten stand up -juontoja oli RTÉ:llä (47 prosenttia kaikista jutuista). TV3:lla stand up -juonnon sisälsi 26 prosenttia, MTV3:lla 11 prosenttia ja YLE:llä 7 prosenttia kaikista jutuista. Aihepiireissä Irlannin uutisissa korostuivat rikokset, terveys- ja lääketiede- sekä talousaiheet. Nämä olivat joko katsottu

niin kiinnostaviksi uutisiksi, että reportteri oli lähetetty paikalle tai uutisiin haluttiin muuten läsnäolon tuntu. Erityisen mielenkiintoista ja yllättävääkin on RTÉ:n tapa käyttää stand up -juontoja rikosuutisissa. Juontoja käytettiin rikosuutisissa hyvin paljon (61 prosenttia kaikista rikosjutuista sisälsi stand up -juonnon), minkä voi ajatella kertovan esimerkiksi sensaationhakuisuudesta. Toisaalta juonnot kuuluvat Irlannin tv-uutisretoriikkaan erottamattomasti, eikä yksittäinen aihepiiri välttämättä kerro vielä julkisen palvelun arvojen rapautumisesta. Rikosuutiset ovat myös usein hankalia kuvittaa, joten juontojen runsaus voi tulla käytännön tarpeesta. On pakko näyttää toimittajaa, kun rikospaikalle tai oikeussaliin ei pääse. Suomen uutiskulttuuriin harvemmin kuuluvat juonnot olivat MTV3:lla hieman YLE:ä yleisempiä. Suomessa aihepiireinä erottuivat talous- ja rikosuutisointi, mutta aihealueet jäivät prosenttimääriltään erittäin pieniksi.

8.3 Lähetysten ja juttujen kestot

Uutislähetysten pituus on mitattu alkutunnuksesta lopputeksteihin saakka. Mukana pituudessa ovat siis myös säätiedotus ja TV3:n urheiluosuus. Irlannin uutislähetysten kesto on mitattu ilman mainostaukoja. Suurin osa (30/52) Irlannin ja Suomen uutislähetyksistä kesti 21–25 minuuttia. Vertailun lyhimmat uutiset (9 min 35 s) esitti MTV3 maanantaina 21.9.2004. MTV3:n uutiset esitetään maanantaisin kello yhdeksän illan elokuvan takia. Tämä voi selittää uutisten lyhyen pituuden, sillä myös edellisen vertailuviikon maanantaina (22.9.2003) MTV3:n Yhdeksän uutiset olivat verrattain lyhyet (10 min 24 s). Kaikki lähetykset huomioiden MTV3:n uutislähetykset lyhimpiä, kun taas Irlannin RTÉ:n pisimpiä. Vertailun pisin uutislähetys (25 min 46 s) oli RTÉ:llä tiistaina 22.9.2004.

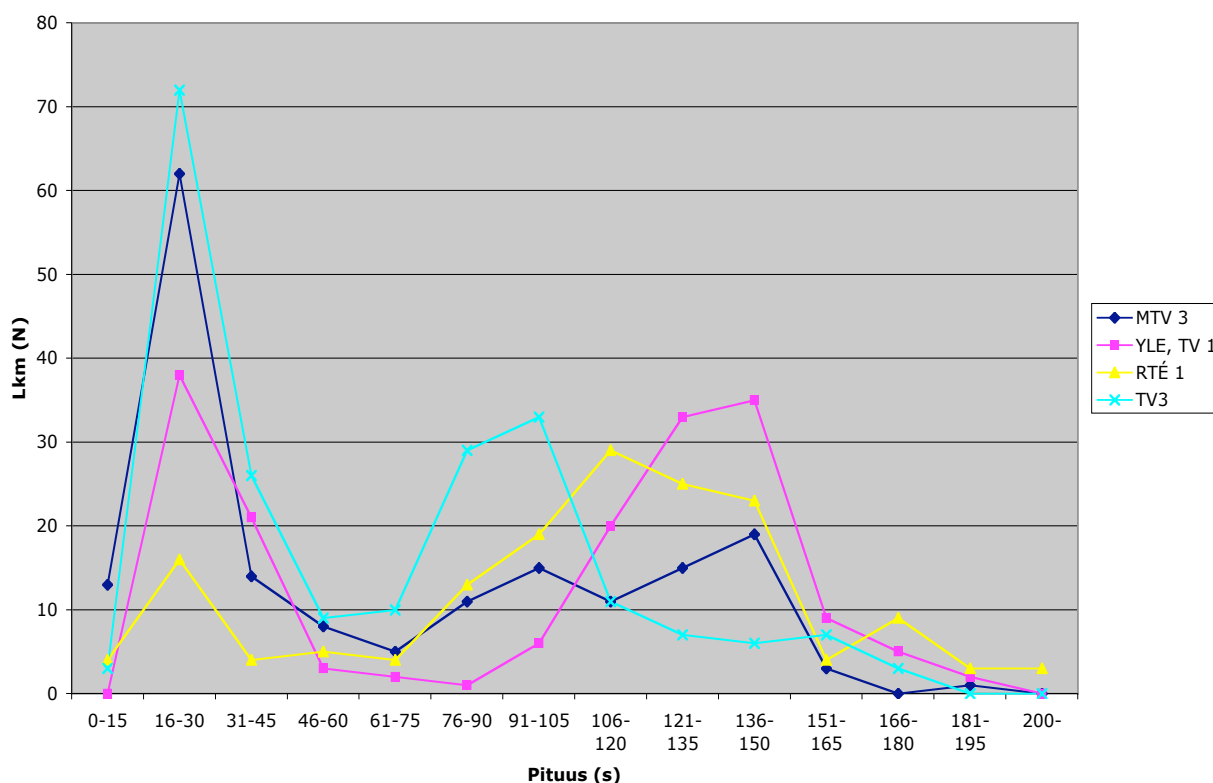
	MTV3	YLE, TV 1	RTÉ 1	TV3
alle 10 min	1			
10–15 min	5	4		
15–20 min	7		1	
20–25 min		10	9	11
yli 25 min			2	
Lähetyksiä (N)	12	14	13	11
Juttuja lähetyksessä keskim.	12,6	12,4	12,5	19,6

Taulukko 6. Uutislähetysten pituudet kanavittain

YLE:llä, RTÉ:llä ja MTV3:lla oli keskimäärin 12 juttua lähetyksessään. TV3 eroaa muista: sillä oli yhdessä uutislähetyksessä keskimäärin 19 juttua. Uutislähetyksen pituus ei selitä eroa juttujen määrässä. MTV3 mahtuu kertomaan lyhyemmässä lähetyksessä jopa enemmän uutisia kuin RTÉ ja YLE pidemmissä lähetyksissään. TV3:n keskimääräinen juttumäärä ei myöskään kerro koko totuutta: TV3:n juttumäärää lisää lähetykseen integroitu urheiluosuus, jossa uutiset ovat usein lyhyitä sähkeitä. Koko aineisto huomioon ottaen eniten juttuja lähetyksissään oli TV3:lla. Koko vertailujaksolla TV3 esitti peräti 50 juttua enemmän kuin RTÉ. Tämä siitä huolimatta, että TV3:n uutislähetyksiä oli mukana vain 11 verrattuna RTÉ:n 13:een ja YLE sekä MTV3:n 14:ään uutislähetykseen.

	MTV3	YLE, TV 1	RTÉ 1	TV3
< 30 s	42,4	21,7	12,4	34,7
30s–1min	12,4	13,7	5,6	16,2
1min–2 min	23,7	16,6	40,4	38,4
2–3 min	20,9	46,9	37,9	10,6
> 3 min	0,6	1,1	3,7	0
Yht. (%)	100	100	100	99,9
Juttuja yht. (N)	177	175	161	216

Taulukko 7. Uutisjuttujen pituudet (prosenttiosuudet) kanavittain

Kuvio 1. Juttujen pituudet kanavittain

Yksittäisen uutisinsertin pituus on mitattu alkujuonnosta jutun loppuun asti. Vertailun uutislähetyksissä on eniten alle minuutin mittaisia juttuja (40,8 %). Alle minuutin mittaisista jutuista suurin osa on 16–30 sekunnin mittaisia. Olen käyttänyt lyhyen jutun mittana minuuttia, koska kokemukseni mukaan alle minuutin jutut ovat useimmiten sähkeitä. Sähkeessä on alkujuonto, kuvituskuvaa sekä mahdollisesti haastattelukommentti. Mielestäni alle minuutin kestoisessa jutussa ei vielä päästä kertomaan aiheesta syvällisesti, koska jutussa ei useinkaan ole yhtä haastattelukommenttia enempää eikä välttämättä toimittajan raportointia. Kuvioista 1 näkyy hyvin erot kanavien välillä. Kaupallisten kanavien MTV3:n ja TV3:n jutuista yli puolet ovat alle minuutin mittaisia. TV3:n osalta tämä selittyy osaltaan urheilu-uutisilla, mutta MTV3:n osalta samaa selitystä ei voi käyttää. Vähiten alle minuutin pituisia juttuja on RTÉ:llä (18 %) ja toiseksi vähiten YLE:llä (31%). YLE:llä ja RTÉ:llä oli siis keskimäärin kaupallisia kanavia pitempiä juttuja. Pisimmät jutut ovat RTÉ:llä, valtaosa vahaat kaksi minuuttia tai sen yli. Myös pisimpiä, yli kolmen minuutin juttuja oli RTÉ:llä eniten (6 kpl). Vertailun pisin juttu (3 min 40 s) esitettiin RTÉ:llä 23.9.2004 panttivankidraamasta Irakissa. Jutussa toimittaja raportoi tapahtumista suorana kidnapatun omaisten talon ulkopuolelta Englannista.

Kokonaisuudessaan Irlannin lähetysten juttupituudet ovat hieman Suomea lyhyempiä. Tämä johtuu TV3:n lyhyiden juttujen suuresta määrästä. Juttupituudet keskittyvät Irlannissa välille 75–145 sekuntia, eli reilusta minuutista reiluun kahteen minuuttiin. Irlannin jutuista suurempi osa on lähempänä yhden minuutin mittaa, kun taas Suomen jakauma painottuu lähemmäs kahta minuuttia. Huomattavaa on kuitenkin, että juttupituudet vaihtelevat molemmissa maissa melko paljon. Irlannin aineistossa on kolme juttua, jotka ylittävät kestoltaan kolme minuuttia 20 sekuntia. Näin pitkiä juttuja Suomessa ei ole.

8.4 Yhteenvetoa

Uutisformaatti erottuu selkeästi muusta ohjelmatarjonnasta molemmissa maissa. Uutisten peruseriaatteet ovat samat: lähetys on ankkurivetoinen, uutistyyppit ovat yhtäläisiä ja jopa studion kuvakulmat ovat hämmästyttävän samanlaisia. Maittain erityispiirteitä ovat Irlannin uutislähetysten mainoskatkot sekä uutiskertaus lopussa. Jokainen kanava yrittää erottua omalla tavallaan: YLE kertoo loppulähetysten uutisaiheita lähetysten keskellä. MTV3:lla ja TV3:lla on lopussa kevyt uutinen, kevennys. RTÉ:n uutisiin ei kuulu säätä. TV3:n uutisiin kuuluvat myös urheilu-uutiset.

Heinderyckxin (1993, 437) vertailussa 17 uutislähetysistä viisi lähetettiin toimitustaustaisessa uutisstudiossa. Hän tulkitsee toimituksellisen ympäristön luetuttavuuden ja tuoreuden takeeksi. Alun perin uutiskanavien esittelemä toimitusympäristö levisi laajalti uutislähetysiin 1990-luvulla, eikä suosio ole osoittanut hiipumisen merkkejä edes tultaessa 2000-luvulle. Omasta aineistostani vain RTÉ:n uutiset juonnettiin lavasteesta ja muut toimituksellisesta ympäristöstä. RTÉ:n ja YLE:n uutisstudiot ja ankkurit olivat molemmat asteen verran vakavampia esimerkiksi repliikeissään kuin kaupallisilla kanavilla. Ainakaan omien tuloksieni perusteella en voi yhtyä esimerkiksi Brantsin (1998, 322) väitteeseen siitä, että yleisradioyhtiöt olisivat seuraamassa vahvasti kaupallisten kanavien kaksiankkurista mallia ja kevyttä, jutustelevampaa uutistyyliä. Eräässä huomiossa Brants on kuitenkin oikeassa ainakin TV3:n osalta: uutisankkureista on tullut persoonia ja tähtiä, jonka mukaan he ovat myös alkaneet käyttäytyä.

Vertailluista lähetyksistä suurin osa oli pituudeltaan 20–25 minuutin pituisia. Selvästi lyhyemmät lähetykset oli vain MTV3:lla, jonka uutiset kestivät pääosin oli 10-20 minuuttia. Heinderyckxin

(1993) vertailussa kahdeksan maan uutislähetysten keskipituus oli 23 minuuttia 39 sekuntia (kestosta vähennetty sää- ja urheiluosuudet). Uutisten kestot vaihtelivat 12 minuutista (Nederland 2) reiluun puoleen tuntiin (TF1, A2). (emt. 1993, 428–435)

García Avilés (2006) on saanut yli 10 vuotta myöhemmin tuloksiksi, että yleisradioyhtiöiden lähetysten keskipituus oli reilut 35 minuuttia ja kaupallisten kanavien 32 minuuttia. Pisimmät lähetykset kestivät reilusti yli tunnin (Portugalin julkinen RTP 1 ja kaupallinen SIC) ja lyhimät 13-15 minuuttia (Saksan julkinen ARD ja Itävallan kaupallinen ATV+). Tämä perusteella voisi siis sanoa, että uutislähetykset olisivat pidentyneet. Omassa vertailussani kuitenkin Suomen ja Irlannin lähetysten juttupituudet ovat selkeästi Garcían vertailun keskiarvoa lyhyempiä. Suoraa vertailua vaikeuttaa se, että García on laskenut keston mukaan myös mainostauot, joita saattaa uutislähetyksessä olla parhaimmillaan jopa kaksi. Omassa vertailussani pisinkään uutislähetys ei kestänyt yli puolta tuntia, vaikka sää- ja urheilu oli laskettu keston mukaan. Myös aineistoni lyhimät uutislähetykset olivat erittäin lyhyitä, noin kymmenen minuutin mittaisia.

Vertailemissani lähetyksissä oli juttuja keskimäärin 12. Poikkeuksena oli TV3, jonka lähetyksissä juttuja oli keskimäärin 19. Samassa lähetyksessä kaupalliset kanavat pystyivät siis käsittelemään yhtä paljon juttuja kuin yleisradioyhtiöt. Kaupallisten kanavien käsittelytahti on nopeampi ja jutut lyhyempiä. Saman huomion ovat tehneet myös Heinderyckx (1993) ja García (2006). Lähetyksen pituus ei siis automaattisesti tarkoita, että uutislähetyksessä käsiteltäisiin enemmän aiheita. Heinderyckxin tulosten mukaan esimerkiksi Italian RAI käsitteli uutislähetyksessä kaksin verroin aiheita verrattuna BBC:hen.

Heinderyckx on vertaillut uutisjutun keskimääräistä pituutta, joka ei mielestäni kerro tarpeeksi tarkasti juttujen keston jakaumasta. Eräs mielenkiintoinen havainto tuloksista kuitenkin nousee. BBC1:n uutisjuttujen pituudet ovat keskimäärin lähemmäs kolmen minuutin mittaisia. (emt. 1993, 428–435) Havainto kertoo paljon 1990-luvun alun uutiskulttuurista: nykyään vastaava keskiarvo on harvinaisuus. Suomen ja Irlannin uutisjutuista eniten oli alle minuutin mittaisia juttuja (40,8%), joista suurin osa kesti alle 30 sekuntia. Varsinkin kaupallisten kanavien, MTV3:n ja TV3:n juttupituudet olivat erittäin lyhyitä. TV3:lla pituuden voi parhaimmillaan selittää urheilu-uutisilla, mutta MTV3:n kohdalla kyse on selvästi uutisten käsittelytavasta.

9. UUTISJUTTujen SISÄLTÖ

Käsittelen uutisjuttujen sisältöä aiheiden sisällönerittelyn avulla. Tutkin ensin vertailuviikkojen yleistä aihejakaumaa maittain ja kanavittain. Sen jälkeen syvennyn uutisotsikoihin, jotka oletukseni mukaan kertovat tiivistetysti sen, mitä kanavat pitävät tärkeinä ja huomionarvoisina. Johtopäätöksissä tutkin sekä aiheiden samankaltaistumista että eroja kaupallisten ja julkisten kanavien välillä. Käsittelen erikseen kaupallisuuden vaikutuksista uutistarjontaan ja uutisten mahdollista viihteellistymistä.

Toisena osiona tarkastelen uutisten kotimaata. Painopiste on tässä osiossa ulkomaan uutisoinnissa. Olen valinnut tämän painopisteen, koska ulkomaan uutisten kautta voin asettaa Irlannin ja Suomen enemmän samalle viivalle. Ulkomaan uutiset tapahtuvat maiden rajojen ulkopuolella, joten on kiinnostavaa nähdä, miten ne paketoidaan osaksi kansallista uutislähetystä ja miten samankaltaista ulkomaan uutisointi kahdessa vertailumaassa on. Selvitän ensin kotimaan ja ulkomaan uutisten määriä ja siirryn sen jälkeen aiheanalyysiin, jossa otan esille myös kaksi esimerkkiä ulkomaan uutisoinnista eri kanavilla. Yhteenvedossa kiinnitän huomiota samankaltaistumisen lisäksi myös identiteettiin ja paikallistamiseen. Yritän selvittää, minkälaista kuvaa ulkomaan uutiset rakentavat. Aineistoni ei ole kvantitatiivisesti tässä kovin laaja, joten käytän tutkimuksen tukena omia havaintojani uutislähetyksistä ja niiden käsittelytavoista.

Kolmantena osiona käsittelen uutisten esiintyjiä. Esiintyjiä käsittelevä osio sisältää huomioita sekä esiintyjien määrästä että laadusta. Tutkin esiintyjiä näkökulmina monipuolisuus, asema ja arvottaminen. Pyrin syventämään tässä osiossa aiheiden osalta tehtyjä havaintoja esimerkiksi uutisten kaupallistumisesta.

9.1 Aiheet

Uutislähetykseen valikoituvat aiheet kertovat, mitä kukin kanava pitää tärkeänä ja uutisoimisen arvoisena. Aiheisiin vaikuttaa uutispäivän sisältö. Köyhänä uutispäivänä uutisarvoltaan heikompi uutinen voi saada merkittävemmän aseman ja toisin päin. Huomioitavaa on kuitenkin, että jokainen aihe käy läpi arvottamisprosessin toimituksessa ennen päätymistä uutislähetykseen. Arvottamiseen

vaikuttaa uutispäivän tarjonnan lisäksi uutiskriteerit ja ajatus kohdeyleisöstä. Uutisoinnille määritetyt kehykset näkyvät siis uutislähetysten aihevalinnoissa.

Olen koodannut uutislähetysten aiheet 24 eri luokkaan Globaplurin koodausrunгон mukaan (Liite 2). Olen pyrkinyt sijoittamaan aiheet tarkasti niihin kuuluviin luokkiin. Jos luokka on ollut liian ahdas, olen sijoittanut aiheen luokkaan muu. Erityisen haastava aihealuokka oli politiikka. Poliitiikan aiheiden koodaamista vaikeutti se, että Irlannin poliittinen historia ja nykypäivä eivät olleet aiheina minulle kovin tuttuja. Sen lisäksi irlantilaisista poliitikoista käytetään usein televisiouutisissa iirinkielisiä titteleitä, kuten pääministeriä tarkoittava *taoiseach* (suom. heimopäällikkö). Toisaalta aihealuokissa oli yllättäviä rajoitteita. Esimerkiksi kansainväliset poliittiset tapahtumat (USA ja Saksa sopivat kantansa Irakista, YLE 24.9.03, EU ja Turkki sopivat kiistansa rikoslaista, MTV3 24.9.04), joihin tutkittava maa ei varsinaisesti osallistunut, jäivät politiikkaa koskevien luokkien ulkopuolelle. Suuri, yksittäinen ongelmatapaus oli sota. Vertailuviikolla uutisoitiin paljon esimerkiksi Irakin sodasta. Tilanne oli kuitenkin edennyt koskemaan yksittäisiä attentaatteja ja iskuja, joten Irak sopi hyvin luokkaan kansalaistottelemattomuus ja terrorismi. Yleiselle sotatilanteelle ja diplomaattisille kahnauksille ei löytynyt luokittelussa sopivaa luokkaa. Ongelmien vuoksi myös aihealuokasta muu tuli melko suuri. Myös human interest -aihealuokka oli hankala. Erotin human interest -luokan erikoisuuksista siten, että human interest keskittyy ihmisen persoonaan ja tekoihin, erikoisuudet puolestaan johonkin ulkopuoliseen. Käsittelen lisää koodaamisen ongelmia liitteessä 1.

24 eri aihealuokan käsittely on haastavaa. Olenkin jakanut analyysia helpottaakseni eri aiheet yleisesti viestinnän tutkimuksessa käytettyihin luokkiin: koviin ja pehmeisiin uutisiin. Perinteisessä jaossa kovat uutiset liittyvät valtaan ja vallanpitäjiin. Olen nostanut kovien uutisten luokkaan myös perinteisestä jaosta poiketen rikos- ja onnettomuus- sekä katastrofiuutiset. Olen nostanut rikoksen koviin uutisiin, koska usein televisiouutisissa rikosuutiset koskevat suoraan valtaapitävien rikoksia tai liittyvät poliisiin ja oikeusjärjestelmään. Katastrofit ja onnettomuudet ovat taas julkisuusarvoltaan kovia uutisia. Niiden paikka on melkein poikkeuksetta uutisotsikoiden joukossa.

KOVAT UUTISET:

- Yhteiskunnan päätöksenteko, puolustus, talous sekä rikos:

Puolueet, hallituspolitiikka parlamentaarinen politiikka, armeija ja puolustus, talous ja kaupankäynti, rikos, kansalaistottelemattomuus ja terrorismi, katastrofit ja onnettomuudet,

PEHMEÄT UUTISET:

-Yhteiskunnan muu toiminta:

Terveys ja lääketiede, koulutus, korkea ja populaarikulttuuri, tiede ja tekniikka, ympäristö, uskonto, urheilu

- Julkisuus ja yksityiselämä:

Poliitikkojen yksityiselämä, erikoisuudet, julkisuuden henkilöt

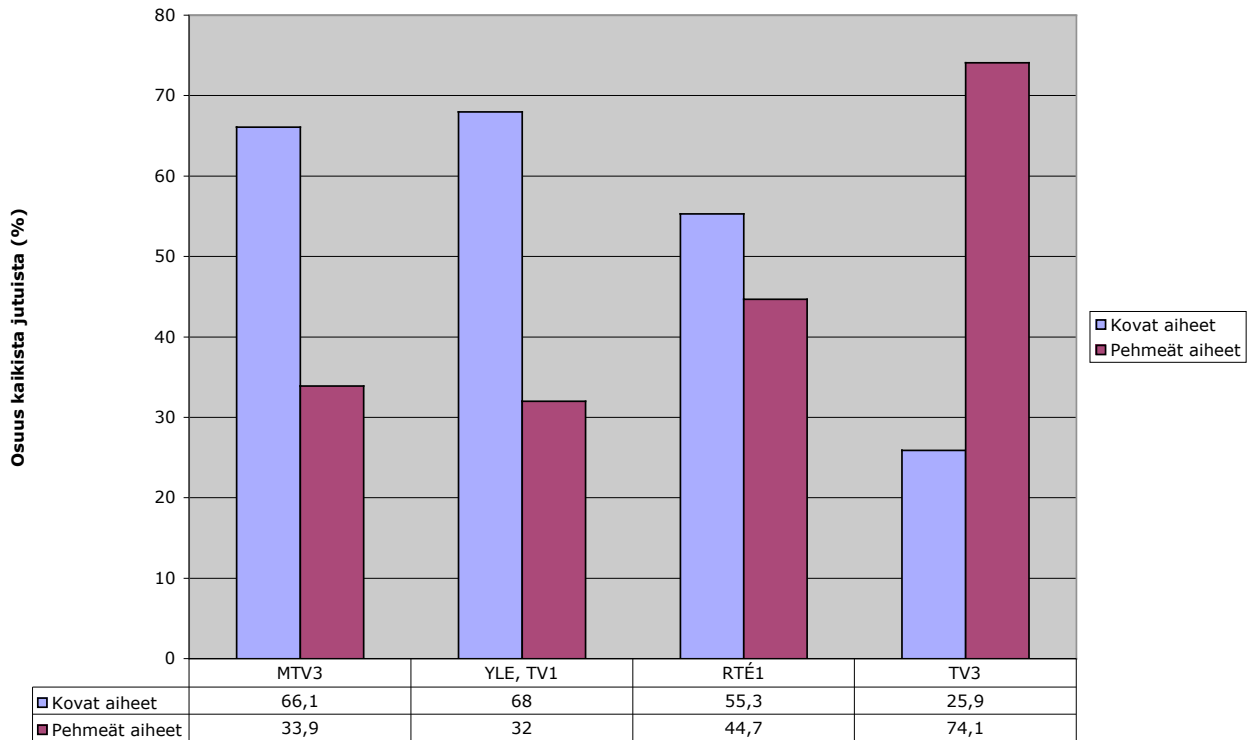
- Ihmisten arki:

Kulutus, yhteistoiminta, human interest

- Muu:

Sää, muu

Koko vertailuaineistossa kovista aiheista uutisoidaan hieman enemmän (52%) kuin pehmeistä (47%). Kanava- ja maakohtaisesti eroja kuitenkin syntyy. Kuviosta 2. erottuu selkeästi painotusero Suomen ja Irlannin välillä. Suomessa sekä YLE että MTV uutisoivat kovista ja pehmeistä aiheista melkein samassa suhteessa. Irlannissa pehmeiden aiheiden osuus on Suomea suurempi ja kanavakohtainen ero vielä suurempi. TV3:n uutisista 74 prosenttia käsittelee pehmeitä aiheita (vert. RTÉ 45 %).

Kuvio 2. Kovat ja pehmeät aiheet (prosenttiosuudet) kanavittain

Vertailuviikoilla uutisoitiin eniten urheilusta (13,9%). Painotus on pitkälti TV3:n urheiluosuuden syytä. Urheilu-uutiset ovat myös usein sähkömuotoisia tulokertauksia, joten lyhyeen aikaan mahtuu määrällisesti paljon uutisia. Suomessa vertailuviikoilla urheilu-uutisia oli yhteensä kolme. Irlannin kanavilla urheilu on molempien kanavien ensimmäiseksi tai toiseksi suosituin juttutyppi. Myös RTÉ:n uutisissa urheilun osuus on 13 prosenttia kaikista uutisista (ks. taulukko 8.), vaikka erillistä urheiluosuutta ei olekaan. Suuri syy urheilupainotukseen on molemmille vertailuviikoille sijoittunut irlantilaisen jalkapallon finaali, jota molemmilla kanavilla seurattiin ahkerasti. Suurin osa RTÉ:n urheilu-uutisista koski jalkapalloa, mutta mukaan mahtui uutisia myös paralympialaisista ja FI-kisoista. Seuraavaksi suosituin aihealue oli talous ja kaupankäynti (13,4%). Talous ja kaupankäynti nousevat toiseksi suosituimmaksi aihealueeksi pitkälti Suomen kanavien ansiosta. Melkein joka viides YLE:n ja MTV3:n uutisissa näytetty uutinen oli tätä aihepiiriä. Irlannissa sama luku on vain vajaa kymmenes. Kolmanneksi suosituin aihepiiri on rikos (12,5%). Molemmat maat uutisoivat rikoksista melkein yhtä tiheästi. Suomen osuus korostuu myös armeijaa ja puolustusta sekä katastrofeja sekä onnettomuuksia käsittelevissä uutisissa. Irlannin uutisaihejakaumassa on huomattavaa on parlamentaarinen politiikka -aihepiirin vähyys.

	MTV3	%	YLE, TV1	%	RTÉ1	%	TV3	%
1.	Talous	14	Talous	17	Rikos	17	Urheilu	35
2.	Rikos	14	Rikos	13	Urheilu	13	Talous	8
3.	Katastrofit ja onnettomuudet	13	Katastrofit ja onnettomuudet	10	Katastrofit ja onnettomuudet	10	Rikos	7
4.	Sää	8	Armeija, Sää	8	Talous, Kans. tot. ja terrorismi	8	Kulutus	6
5.	Armeija	7	Puoluepolitiikka	7	Lääketiede	7	Sää	5
6.	Kulutus, Kansalaistot. ja terrorisismi	6	Kansalaistot. ja terrorisismi	5	Puoluepol., Kulutus	6	Lääketiede, Pop. kulttuuri	5
7.	Erikoisuudet	6	Hallituspolitiikka	4	Armeija	4	Kuuluisuudet	5
8.	Puoluepolitiikka	4	Parl. politiikka, Kulutus	3	Yhteistoiminta, Pol. yks. elämä	4	Katastrofit ja onnettomuudet	4
9.	Lääketiede	3	Pol. yks.elämä, Lääketiede, Muu	3	Koulutus	2	Pol. yks. elämä, Erikoisuudet	3
10.	Muu	2	Populaarikulttuuri	3	Hal. politiikka, Muu	2	Puoluepol., Kans. tot ja terrorisismi	3
Yht. (N)	177		175		161		216	

Taulukko 8. Suosituimmat aiheet (prosenttiosuudet) kanavittain

Maiden väliseen vertailuun vaikuttaa suuresti vertailuviikkojen tapahtumat. Totesin jo aiemmin, kuinka kansallinen jalkapallofinaali vaikutti Irlannin urheilu-utisten osuuteen. Olen kuitenkin varovainen tulkinnoissa, sillä analyysini on ensisijaisesti kvalitatiivinen. Suurten, yksittäisten tapahtumien (jalkapallofinaali) merkitys uutisagendalle on helpompi päätellä kuin esimerkiksi poliittisten päätöksenteon vaiheet vertailuviikolla. On mahdollista sanoa esimerkiksi Suomen osalta, että hallituksen käsittelemä turvallisuusselonteko on nostanut armeijaa ja puolustusta käsittelevien aiheiden määrää. Mielenkiintoiseksi päivän agendan suhde lopulliseen uutistarjontaan tulee kanavakohtaisia eroja pohdittaessa. Lähtöoletuksena voidaan teoriassa pitää, että saman maan kanavilla on valittavanaan sama uutisaineisto ja yleisönä yhtäläinen kohdeyleisö – ainakin kansallisuuden suhteen.

Jaottelu koviin ja pehmeisiin aiheisiin toi jonkinlaista eroa kanavien välille. TV3 erottui joukosta pehmeiden uutisten määrällä. Sijoitin urheilu-uutiset pehmeiden aiheiden luokkaan, mikä nostaa pehmeiden uutisten määrä selkeästi verrattain pienessä aineistossa. Kuitenkin irrotettaessa urheilu kokonaan pois vertailusta, on TV3:n pehmeiden uutisten osuus myös silloinkin yli puolet (60,3%)

kaikista uutista. Taulukko kymmenestä suosituimmasta aiheesta valottaa lisää kanavien uutiskriteereitä. Talous, rikos ja katastrofit sekä onnettomuudet ovat suosituimpia aihealuokkia. YLE:n ja MTV3:n kolme suosituinta uutisluokkaa ovat jopa identtiset. Tämä kertoo toisaalta vahvasta kansallisesta uutiskulttuurista ja vakiintuneesta käytännöstä hahmottaa uutinen ja toisaalta tapahtumista uutistoimituksen ulkopuolella.

Selkeää eroa syntyy vain politiikkaa ja erikoisuuksia käsittelevistä luokista. YLE käsittelee hieman MTV3:a enemmän puolue- ja parlamentaaripolitiikkaa, MTV3:lla puolestaan uutisten “loppukevennys” nostaa erikoisuus-aiheluokan uutisten määrää. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei MTV3 uutisoisi poliittisesta päätöksenteosta yhtä paljon kuin YLE, sillä Globaplurin koodauksen mukaan poliittinen keskustelu koodataan sitä koskevaan aihepiiriin, esimerkiksi keskustelu kouluista koodautuu luokkaan koulutus.

Olen pyrkinyt erottamaan selkeästi juttujen näkökulman. Uutinen koodautuu politiikkaan, mikäli se kuvaa selkeästi poliittista prosessia (YLE: eduskuntakeskustelu eläkkeistä 23.9.04, pääministeri Matti Vanhanen kertoo hallituksen työttömyystavoitteista 22.9.04). Toisaalta saman tyyppinen uutinen voi olla muussa kategoriassa, jos sen näkökulma keskittyy enemmän päätöksen kohteena olevaan asiaan (MTV3: Työeläkkeiden sijoitus kunnissa (23.9.04), välikysymys työttömyydestä kumottiin 25.9.04). Yhtä kaikki, YLE seuraa vertailuaineiston perusteella enemmän poliittisia prosesseja kuin kertoo prosessin kohteena olevasta asiasta. On mielenkiintoista spekuloida hieman kauemmas. Saatujen tulosten valossa YLE:n linjaa voi pitää MTV3:a vakavampana. Onnistuuko toinen kanava sitten kertomaan enemmän tai syvällisemmin uutisaiheesta? Tai paremminkin: onnistuuko toinen kanavista luomaan parempia kansalaisia?

Poliittiseen prosessiin keskittyvää uutisointia voi pitää katsojia sivistävänä. Tarkoituksena on silloin kertoa, mitä päätöksenteossa tapahtuu. Parhaimmillaan tämä lisää kansalaisen vaikutusmahdollisuuksia. Päätöksenteon prosessin häivyttäminen taustalle voi popularisoida aiheita. Huonoimmassa tapauksessa katsojan mieleen jää vain uutiseen löydetty “tavallinen kansalainen”, joka on esimerkkitapaus uudesta eläkeläistä tai työttömyyslukuista. Toisaalta uutiset päätöksenteon prosesseista voivat syntyä myös helposti. Uutiseen eläkkeistä toimittajan ja kuvaajan on vain käytävä eduskunnassa ja haastateltava pää- ja oppositiopuolueen jäseniä. Pahimmillaan tällainen uutisointi jättää kylmäksi ja uusintaa vallan rakenteita. Konkreettisen esimerkin (ihmisen) löytäminen haastateltavaksi voi tällöin kertoa vaivannäöstä ja halusta tehdä asia ymmärrettäväksi. Parhaimmassa tapauksessa katsojalle hahmottuu päätöksenteko konkreettisella ja elävällä tavalla.

RTÉ ja TV3 uutisoivat poliittisesta prosessista ja puolueista suomalaisia kanavia vähemmän. Vaikka vertailuviikkona vuonna 2004 presidentinvaalit olivat vain kuukauden päässä, uutisoitiin presidentti Mary McAleesen haastajista hyvin vähän. Vaaleja koski yhteensä neljä juttua, kaksi molemmilla kanavilla. Vähäisen uutisoinnin selittää kuitenkin Irlannin poliittinen järjestelmä. Presidentillä on hyvin vähän valtaa, joten merkittävien ehdokkaiden puuttuessa vaaleja ei pidetä ja puolueet säästyvät kampanjointikustannuksilta. Näin kävi myös vuonna 2004, jolloin Mary McAleese sai jatkaa suoraan toiselle kaudelle. (Virta, 2007)

Poliittista uutisoitua leimasivat molemmilla kanavilla riidat ja ongelmat puolueiden johdossa. Vertailuviikolla 2003 Fianna Fail -puolueen entinen puheenjohtajan talousrikokset paljastuivat, mistä riitti molemmilla kanavilla aihetta neljään uutiseen. Samalla viikolla toinen poliitikko ajoi naisen päälle humalassa, mistä molemmat kanavat uutisoivat kaksi kertaa. Sen lisäksi TV3 uutisoi poliitikosta, joka jäi kiinni seksi-ilmoittelusta. Myös puolueiden sisällä riideltiin: Finnagael-puolue ei päässyt yksimielisyyteen kokoonpanostaan (TV3 23.9.04) ja Labour-puolue kiisteli presidenttiehdokkaan asettamisesta (RTÉ 22.9.2004).

Sekä RTÉ että TV3 uutisoivat suomalaisia kanavia enemmän kulutusta ja lääketiedettä koskevista aiheista. Kulutusta koskevia aiheita olivat muun muassa uusi raitiovaunulinja, rottien lisääntyminen ja leipomoiden leipäsota (TV3) tai autoton päivä sekä jätemaksukiistat (TV3 ja RTÉ). TV3 eroaa aihevertailussa eniten muista kanavista. Kymmenen suosituimman aiheen joukossa ovat esimerkiksi kuuluisuuksia käsittelevät uutiset.

	MTV3	YLE, TV1	RTÉ1	TV3
1 juttu	Yhteistoiminta, Tiede	Koulutus, Uskonto, Urheilu	Populaarikulttuuri, Tiede, Ympäristö, Erikoisuudet	Tiede, Ympäristö, Muu
0 juttua	Pol. yks. elämä, Koulutus, Julkisuuden henkilöt, Uskonto	Erikoisuudet, Human intrest, Kuuluisuudet	Parl. politiikka, Human int., Sää	Hall. politiikka, Parl. politiikka
Juttuja yhteensä (N)	177	175	161	216

Taulukko 9. Vähiten uutisoidut aiheet kanavittain

Vertailuviikoilla uutisoitiin vähiten uskonnosta. Myöskään human interest- ja koulutusaiheet eivät olleet järin suosittuja. Suomen osalta huomioitavaa on julkkisuutisoinnin puuttuminen, kun taas TV3 erottuu muista kanavista erityisesti kuuluisuuksiin, populaarikulttuuriin, erikoisuuksiin ja poliitikkojen yksityiselämään painottuvalla aihejakaumallaan. Toista ääripäätä edustaa YLE, jonka vertailuviikkojen uutisissa ei ollut yhtään kuuluisuuksia, erikoisuuksia tai human interest -aiheita käsittelevää juttua. MTV3 oli YLE:n kanssa samassa linjassa kuuluisuuksien kanssa, mutta sen lisäksi se jätti rauhaan myös poliitikkojen yksityiselämän. Myöskään uskonto ja koulutus eivät antaneet MTV3:lle uutisoinnin aihetta. RTE ja TV3 eivät kumpikaan uutisoineet parlamentaarista politiikasta. RTÉ:n lähetyksistä puuttuivat myös human interest -jutut sekä säätiedotus. TV3:n uutislähetykset eivät sisältäneet hallituspolitiikkaa käsitteleviä juttuja.

9.2 Uutisotsikot

Uutisotsikot esitellään lähetyksen alussa lyhyesti. Uutislukija luettelee uutisotsikot kuvituksen pyöriessä ruudussa. Otsikoiden jälkeen varsinainen uutislähetys alkaa. Vaikka Globaplur-tutkimuksessa otsikoiden aiheita ei ole koodaustaulukossa eritelty, olen lisännyt erittelyn itse (liite 1). Nauhoituksen epäonnistumisen vuoksi YLE:n perjantain 25.9.2004 lähetyksen uutisotsikot puuttuvat vertailusta.

Uutisten otsikot ovat keino analysoida sitä, mitä kukin kanava pitää tärkeänä ja uutisoimisen arvoisena. Heinderyckxin (1993) mukaan uutisotsikossa pyritään tiivistämään uutisaihe, eikä vain tuomaan se esille. Tämän vuoksi televisiouutisten otsikot eroavat ratkaisevasti sanomalehtien etusivuista. Heinderyckxin luettelemia otsikoiden muotoja ovat staattinen kuva, rullausteksti tai avainsanat, musiikkiteema ja uutisankkurin puhe kuvan ulkopuolelta (1993, 435-436). Uutisotsikot kertovat myös, mitä uutistoimituksessa ajatellaan kohdeyleisön mieltymyksistä. Uutisotsikoissa korostuu televisiouutisoinnin peruspiirre, ajankohtaisuus. Tapahtumiin tiivistetään usein yhteen ydinlauseeseen. Kun muilla kanavilla tyydyttiin kertomaan ydinlause ääneen kuva päälle, MTV3 käytti uutisotsikoissa myös lyhyttä, korkeintaan neljän sanan tekstiä.

Televisiouutisten katsomista voidaan äärimmillään pitää pakkotahtisena työtä. Aiheisiin ei voi edetä samaan tapaan kuin sanomalehdessä tai internetissä, sillä ohjelmavirta etenee lineaarisesti. Uutisotsikot antavat kuitenkin katsojalle lupauksen siitä, että odottaminen kannattaa. Otsikoiden

valintaa määrittää formaatti. Uutisen on oltava selkeä, jotta sen voi tiivistää yhteen lauseeseen. Aiheen on oltava kiinnostava ja houkutteleva, sillä tarkoitus on, että katsoja jaksaa odottaa aiheen varsinaista käsittelyä uutislähetyksessä. Otsikon valintaan saattaa vaikuttaa myös esimerkiksi onnistunut kuvitus.

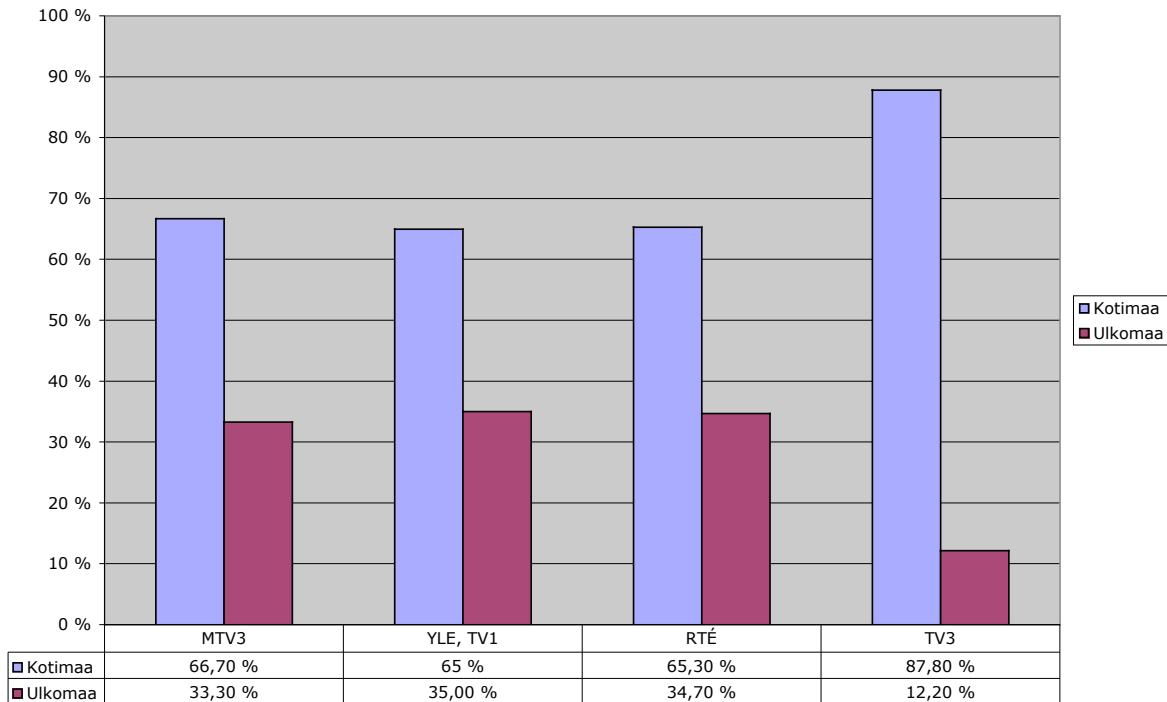
Koko vertailuaineistossa uutisotsikoiksi valittiin vajaa kolmasosa kaikista uutisista. Suomen lähetyksissä uutisotsikoita oli hieman Irlantia enemmän. Eri kanavien uutislähetyksissä luetellaan keskimäärin neljä otsikkoa. MTV3 uutislähetyksissä päästään kuitenkin jopa viiteen aiheeseen, kun taas YLE nostaa otsikoiksi joskus vain kaksi aihetta. TV3 ja RTÉ uutisoivat molemmat kolme tai neljä uutisotsikkoa.

	MTV3	%	YLE, TV1	%	RTÉ1	%	TV3	%
1.	Rikos	17,8	Talous	13,3	Rikos, Kansalaistot. ja terrorismi	16,3	Kulutus	14,6
2.	Talous	15,5	Rikos, Katastrofit ja onnet.	11,7	Puoluepol.	12,2	Rikos	12,1
3.	Armeija	11,1	Armeija	10	Lääketiede	10,2	Erikoisuudet, Urheilu	9,8
Otsikoita lähetyksessä	2-5		2-5		3-4		3-4	
Otsikoita yhteensä (N)	45		60		49		41	

Taulukko 10. Uutisotsikoiden aiheet (prosenttiosuudet) ja määrä kanavittain

Vertailuviikkojen uutisotsikoista eniten mainintoja saivat rikosuutiset. Toiseksi eniten otsikoiksi nostettiin talous- ja kolmanneksi eniten armeija ja puolustus -uutisia. Rikosuutiset toistuvat kaikkien kanavien kolmen suosituimman aihepiirin joukossa. Otsikot seuraavat yleistä aihejakaumaa, jossa edellä mainitut uutisaiheet olivat suosituimpia. Irlannin kanavat eroavat painotuksiltaan selvästi suomalaisista. Suomen YLE:n ja MTV3:n käsitys uutisotsikosta on vertailun tulosten mukaan kapea. Merkittäviä uutisia ovat niin kutsutut kovat uutiset, talous ja puolustus. MTV3 on painottunut hieman YLE:ä enemmän rikoksiin. Irlannin RTÉ:llä ja TV3:lla otsikkoaiheet jakautuvat laajemmin ja mukaan mahtuu niin kutsuttuja pehmeitä aihepiirejä, kuten kulutus ja lääketiede. TV3 eroaa otsikkoaiheiltaan verrattain eniten muista kanavista. Se pyrkii selvästi profiloimaan uutislähetysnä tavallista ihmistä lähelle. Suosituin otsikkoaihe oli kulutus. Kulutus-aiheluokkaan

koodattiin ihmisten arkipäivää koskevat aiheet, kuten hinnankorotukset ja liikenne. Kahdeksasta kulutus-aiheisesta jutusta otsikoksi nousi kuusi.

Kuvio 3. Kotimaan ja ulkomaan aiheiden prosenttiosuudet kaikista otsikkoaiheista kanavittain

TV3:n uutisotsikko ja lähetyksen ensimmäinen juttu oli molempina vertailuviikkoina maailmanlaajuinen autoton päivä ja sen epäonnistuminen ruuhkaisilla kaduilla. RTÉ uutisoi aiheesta vuonna 2003, mutta aihetta ei kelpuutettu uutisotsikoksi. YLE ja MTV3 ohittivat autottoman päivän uutisoimatta aiheesta. TV3 nostaa mielellään uutisotsikoksi uutislähetyksen lopun ihmisläheisen aiheen tai erikoisen tapauksen. Erikoisia otsikkoaiheita olivat muun muassa kenguru, joka pelasti miehen Australiassa (22.9.2003) sekä eläimet, jotka ovat sonnustautuneet kannattamansa jalkapallojoukkueen tunnusväriin (24.9.2004).

Ulkomaan uutiset päätyvät otsikkoaiheiksi kotimaan aiheita useammin. Varsinkin YLE nostaa otsikkouutiseen mieluusti EU-maita tai Yhdysvaltoja koskettavan aiheen.

9.3 Yhteenvetoa

Aineistossa oli hieman enemmän kovia kuin pehmeitä aiheita. Suomen YLE:n ja MTV3:n uutistarjonnassa kovia uutisia oli lähes 70 prosenttia, kun taas Irlannin RTÉ:llä vain vähän yli puolet ja TV3:lla vajaat 30 prosenttia. Yksittäisistä uutisaiheista suosituimpia olivat urheilu, talous ja rikokset. Urheilu-uutisten osuutta kasvatti erityisesti TV3, jonka uutislähetykseen kuuluu erillinen urheilu-uutisosio. On kuitenkin huomioitavaa, että urheilusta huolimatta TV3:n aihejakauma painotti pehmeitä uutisia enemmän kuin toiset kanavat. Suomalaisten kanavien kolme suosituinta uutistyyppiä (talous, rikos sekä katastrofit ja onnettomuudet) olivat identtiset. Talous ja rikos painottuivat myös irlantilaisilla kanavilla, joskin suosittuja aiheita olivat myös urheilu, kulutus ja lääketiede. TV3 erottui aihejakaumasta esimerkiksi kuuluisuuksia käsittelevällä uutisoinnillaan. Vähiten uutisoitiin uskonnosta. YLE:llä ei uutisoitu vertailuviikkojen aikana lainkaan kuuluisuuksista tai erikoisuuksista, kun taas TV3:n uutisoinnista puuttuivat poliittista prosessia koskevat uutiset.

Uutisotsikot noudattivat yleistä aihejakaumaa, esimerkiksi YLE:n kolme suosituinta otsikkoaihetta ovat samat kuin suosituimmat uutisaiheet lähetyksessä. Uutisotsikkojakauma kuitenkin vahvistaa tulkintaa Suomen ja Irlannin eroavaisuuksista. RTÉ ja TV3 nostavat suomalaisia kanavia enemmän otsikkoaiheikseen ihmisläheisiä aiheita, kuten lääketiede ja kulutus. Toisaalta RTÉ haluaa profiloitua myös vakavasti otettavaksi kanavaksi, koska se nostaa poliittiset aiheet muita aiheita useammin otsikkoaiheiksi. TV3 puolestaan hakee selvästi erilaista linjaa: suosituimmat otsikot koskevat kulutusta, rikoksia, erikoisuuksia ja urheilua.

Aihejakauma kertoo Irlannin ja Suomen uutiskriteereistä ja antaa yhden tulkinnan siitä, kuinka standardoituneet ja yhtenäiset uutiskriteerit Euroopassa vallitsevat. Selkeitä uutisia olivat rikokset, katastrofit ja onnettomuudet. Myös talousuutiset koetaan tärkeiksi. Kansalliset erot ovat kuitenkin selkeitä: Irlannissa painotetaan tavallista ihmistä lähellä olevia aiheita. Äärimmäinen esimerkki tästä on TV3, jonka katugallupit kuuluvat erottamattomana osana esimerkiksi kulutusuutisointia. Uutislähetystä katsellessa tuntuu, että sekä TV3:n että RTÉ:n uutisissa esitetään enemmän kansalaisten aktiivisuutta. Uutisviikkoja leimasi muun muassa kansalaisten protestointi kohonneita jätemaksuja vastaan sekä mielenosoitus koulun korjaamisen puolesta. Myös toimittajat ovat näkyvämpiä hahmoja, he tekevät stand up -juontoja milloin oikeustalon portailta, milloin

raitiovaunusta ja milloin rikospaikalta. Suomalaisen katsojan silmiin irlantilaiset ovat rohkeampia ottamaan kantaa.

Pyrin tutkimuksessani vastaamaan, missä määrin uutislähetyksissä voidaan puhua standardoitumisesta kansallisesti, julkisten ja kaupallisten kanavien välillä ja koko Euroopan mittakaavassa. On luontevaa pohtia samalla, minkälaista standardoituminen on. Suosittu näkökulma on pohtia kaupallistumisen vaikutuksia uutissisältöihin. Kilpailu yleisöistä ei ole enää vain kaupallisten kanavien yksinoikeus, vaan myös julkiset kanavat arvottavat ohjelmistoaan yhä enemmän yleisömäärien avulla. Toisaalta suuri yleisö ei ole itseisarvo, vaan tietty, rajattu kohdeyleisö voi olla laajaa ja heterogeenistä yleisöä arvokkaampi esimerkiksi mainostajille.

Uutissisältöjen kaupallistuminen liitetään usein luontevasti uutissisältöjen keventymiseen ja köyhtymiseen. Pohdin nyt, miten ajatus uutissisältöjen viihteellisyydestä, infotainmentista, sopii aineistona oleviin uutisiin. Brants (1998) jaottelee sisällön vaaka-akseliin, jonka toisessa päässä on informatiivinen ja toisessa viihteellinen ohjelmasisältö. Vaikka Brants soveltaa ajatustaan politiikan esittämistapoihin ja myös muihin ohjelmiin kuin uutisiin, kertoo jako mielestäni hyvin näiden kahden esittämistavan eroista. Informatiivinen poliittinen uutinen sisältää esimerkiksi puolueiden julistuksia ja kertoo erimielisyyksistä. Journalistisesti poliitikkoja käsitellään kunnioittaen heidän asiantuntijuuttaan tai poliittista asemaansa. Aihetta käsitellään tietyn ammattimaisen etäisyyden päästä, tarkoituksena informoida ja pyrkiä objektiivisuuteen. Viihteellisessä uutisessa poliitikot ovat persoonina tiettyine piirteineen. Kuva ja draama ovat tärkeämpiä kuin sisältö, joka on yksinkertainen, kevyt ja tunteisiin vetoava. Tarkoituksena viihdyttää enemmän kuin antaa aihetta keskusteluun ja kritiikkiin. Infotainment sijoittuu Brantsin mukaan näiden kahden ääripään väliin. (1998, 327)

Aineistosta löytyy Brantsin kriteereiden mukaan sekä selvästi viihteellisiä että informatiivisia uutisia. Selvästi viihteellisin kanava oli TV3. Ääriihteellistyminen ei kuitenkaan aineiston perusteella ole vielä ongelma. Myös TV3 onnistui vertailuviikkojen aikana uutisoimaan asiallisesti ja informatiivisesti poliittisista aiheista.

10. UUTISTEN KOTIMAA

“Yhtä totuutta tai yhtä USA:ta ei ole, stereotyyppiä sen sijaan loputtomiin.

Pyrin asettumaan täkäläisiin nahkoihin, mutta samalla pohdin ja

pelkään ymmärretäänkö juttuani Suomessa.”

Petri Sarvamaa, YLE:n Washingtonin kirjeenvaihtaja.

(Yleisradion vuosikertomus, 2003)

Yleisradion vuosikertomuksessa (2003, 6–7) todetaan, että “Kirjeenvaihtajan tavoitteena on kertoa niin monipuolisesti ja moniarvoisesti kohdemaastaan ja sen ilmiöistä kuin mahdollista.” Vuosikertomuksen mukaan ulkomaan uutiset ovat suomalaisille mahdollisuus laajentaa maailmankuvansa laatua. Näissä lauseissa tiivistyy mielestäni hyvin ulkomaan uutisoinnin eri puolet. Toisaalta meille kerrotaan ulkomaan tapahtumia, toisaalta meille kerrotaan jotain itsestämme. Petri Sarvamaan kuvaus työstä Washingtonissa kuvaa osuvasti kirjeenvaihtajan työn ristiriitaa: miten säilyttää oma, suomalainen identiteetti ja välittää tapahtumat kuitenkin “täkäläisten nahkoista”? Tähän problematiikkaan palaan pohtiessani uutisten kulttuurisidonnaisuutta ja paikallistamista.

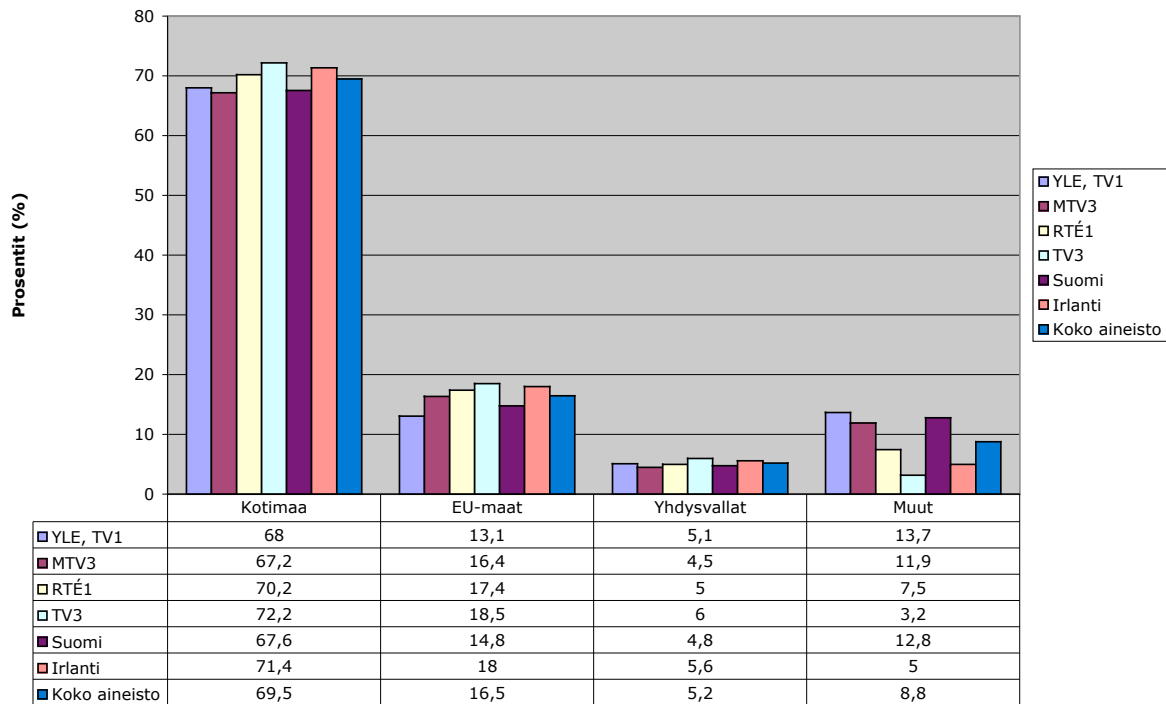
Tutkin aineistostani uutisten kotimaata kahdesta eri lähtökohdasta. Ensin kartoitan, mikä on uutisten kotimaa ja kuinka paljon ulkomaan uutisia on eri kanavilla. Sen jälkeen syvennyn ulkomaan uutisten aiheisiin. Pyrin kahden esimerkin, Hurrikaani Jeannen ja Irak-uutisoinnin avulla kertomaan eroista ja yhtäläisyyksistä kanavien välillä. Pyrin kertomaan havaintojeni pohjalta, kuinka kattavaa ja monipuolista ulkomaan uutisointi vertailuviikolla oli. Käsittelen kattavuutta ja monipuolisuutta puhtaasti määrällisesti ja otan huomioon, että uutisten määrä ja aiheiden kirjo ovat melko yksipuolisia mittareita moniulotteiselle asialle.

Uutisten kotimaata eritellessäni olen tutkijana erityisen altis virhetulkintoihin. Kappaleen alussa siteeraamaani kirjeenvaihtaja Petri Sarvamaan lause pitää paljolti paikkansa myös tutkimustyössä. Vaikka olen tietoinen omasta kulttuurisidonnaisuudestani, on toisten nahkoihin asettuminen silti hankalaa.

10.1 Uutisten määrä ja kohdemaat

Olen käyttänyt sisällönerittelyssä Globaplur-tutkimuksen luokkia (liite 2). Uutisten kohdemaat on siinä jaettu neljään eri luokkaan. Globaplurin ohjeistuksen mukaan maan luokittelun määrää uutisen maantieteellinen sijainti. Olen tulkinnut ohjetta kirjaimellisesti siten, että maantieteellinen sijainti tarkoittaa uutisen tapahtumapaikkaa. Tällöin myös tutkittavan maan kansalaisten vierailu tai haastattelu ulkomailla on koodattu ulkomaan uutiseksi. Tästä esimerkkinä irlantilaisen ministerin vierailu Yhdysvalloissa Hillary Clintonin vieraana (RTÉ, 22.9.2003) koodautui Yhdysvaltoihin samoin kuin presidentti Tarja Halosen puhe YK:n yleiskokouksessa New Yorkissa (MTV3 23.9.2004). Samaa logiikkaa noudattaen ulkomaalaisten päättäjien vierailut Suomeen tai Irlantiin koodautuivat kotimaan uutisiksi, kuten (tulevan) Euroopan komission puheenjohtajan José Manuel Barroson vierailu Suomeen.

Uutisen maantieteellinen sijainti ei kuitenkaan aina ollut selkeä. Erityisen hankalia luokiteltavia olivat Euroopan unionin päätöksiä tai julkilausumia koskevat uutiset. Hyvä esimerkki on EU ja Turkin rikoslaki. Vuoden 2004 tutkimusviikon aikana EU:n komissio vaatii Turkkiä uudistamaan rikoslakinsa. Valitsin kohdemaan uutisen näkökulman perusteella. Asiasta uutisoivat sekä YLE että MTV3. Yhdeksästä uutisesta neljän kohdemaana oli Turkki, sillä uutisraportit käsittelivät rikoslakiuudistusta Turkin (luokka 4) näkökulmasta. Kolme uutista käsitteli lähinnä EU:n ukaasia ja mielipiteitä Turkista, jolloin kohdemaana oli laajemmin EU (luokka 2). Kahdessa uutisessa rikoslakiuudistusta käsiteltiin Euroopan komission (tulevan) puheenjohtajan José Manuel Barroson Suomen-vierailun aikana, jolloin kohdemaaksi tuli Suomi (luokka 1).

Kuvio 4. Uutisten kotimaa (prosenttiosuudet) kanavittain

Valtaosa (69,5 %) kaikista uutisinserteistä käsitteli tutkittavan maan omia asioita (1) eli Suomea tai Irlantia. Toiseksi eniten (16,7 %) uutisoitiin muista EU-maista (2), kolmanneksi (8,8 %) eniten mainintoja sai luokka muut (4) ja vähiten (5,2 %) uutisointiin Yhdysvalloista (3). Yhteensä ulkomaan uutisia oli 30 prosenttia aineistosta eli 222 juttua. Ulkomaan uutisten kohdemaista eriteltiin tutkimuksessa vain muut EU-maat sekä Yhdysvallat. Vaikka koodausohjeistossa kehoitettiin luokittelemaan EU-maiksi 15 jäsenvaltiota, olen luokitellut EU-maiksi myös uudet jäsenmaat, jotka tulivat EU:n jäseniksi vuoden 2004 toukokuussa (liite 4). Päätös vaikutti lopulta vain Viron koodaamiseen Suomen uutislähetysissä, sillä uutisia muista uusista EU-maista ei sisältynyt lähetysiin.

Eniten (72,2 %) kotimaan aiheista uutisoi Irlannin TV3 ja vähiten (67,2%) Suomen MTV3. Loogisena jatkona MTV3 siis uutisoi eniten ulkomaan aiheita ja TV3 vähiten. Kaikki kanavat uutisoivat ulkomaista eniten muista EU-maista. Merkittävää eroa ulkomaan uutisten prosenttiosuuksissa tulee vain Yhdysvaltojen ja muiden maiden osalta. Suomalaiset kanavat uutisoivat kolmanneksi eniten (YLE 13,7 % ja MTV3 11,9 %) muista maista. Ero kanavien välillä johtuu lähinnä Suomen Venäjää koskevasta uutisoinnista, joka sisältyy kategoriaan muut. Erot Yhdysvaltoja koskevassa uutisoinnissa ovat pieniä, eniten Yhdysvalloista uutisoi TV3 (6 %).

10.2 Ulkomaan ja kotimaan uutisaiheiden vertailua

Ulkomaan uutisoinnin aiheissa painottuvat kansalaistottelemattomuus ja terrorismi, rikokset sekä katastrofit ja onnettomuudet. Kotimaan uutisoinnissa puolestaan talous ja kaupankäynti, rikos ja kulutus-aiheet. Kotimaan ja ulkomaan uutisten aihejakauma on taulukossa. (taulukkoon ei ole merkitty lainkaan sää-aiheluokkaa, koska sen suuri määrä vääristäisi aihejakaumaa). Taulukkoa tarkasteltaessa on huomioitava uutisten vähäinen kappalemäärä. Rajasin aihejakauman kolmeen suosituimpaan aiheeseen, mutta erot eri aiheluokkien välillä olivat vähäiset.

Kotimaa	MTV3	%	YLE, TV1	%	RTÉ1	%	TV3	%
1.	Talous	25,2	Talous	21,8	Rikos	23	Urheilu	26,3
2.	Katastrofit ja onnettomuudet	10,1	Katastrofit ja onnettomuudet	10,1	Urheilu	16	Talous	11,5
3.	Kulutus	9,2	Rikos	9,2	Talous	11,7	Kulutus	9
Kotimaan aiheita (N)	119		119		113		156	

Ulkomaa	MTV3	%	YLE, TV1	%	RTÉ1	%	TV3	%
1.	Rikos	21,4	Rikos	21,4	Kans. tot ja terrorismi	27,1	Urheilu	56,7
2.	Kans. tot. ja terrorismi	17,2	Kans. tot. ja terrorismi	16,1	Armeija	12,5	Kans.tot. ja terrorismi	10
3.	Katastrofit ja onnettomuudet	17,2	Armeija, katastrofit ja onnettomuudet	10,7	Katastrofit ja onnettomuudet	12,5	Pop. kulttuuri, kuuluisuudet	10
Ulkomaan aiheita (N)	58		56		48		60	

Taulukko 11. Kotimaan ja ulkomaan uutisten suosituimmat aiheet (prosenttiosuudet) kanavittain. Mukana ei ole sää-aiheluokkaa.

Kanavittain aihejakauma seuraa yleistä aihejakaumaa. Kotimaan ja ulkomaan uutisten erottelu tuo kuitenkin joitain mielenkiintoisia havaintoja. Ulkomaan uutisoinnissa painottuvat kotimaata enemmän rikosuutiset sekä kansalaistottelemattomuus ja terrorismi. Valtaosa kansalaistottelemattomuutta ja terrorismia käsittelevistä uutisista on Irakin sodasta. Yhdysvallat hyökkäsi Irakiin maaliskuussa 2003, minkä jälkeen Irakin tilanne on ollut yksi seuratuimpia

yksittäisiä ulkomaantapahtumia jo usean vuoden ajan. Perehdyn Irakin-utisointiin tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Kanavakohtaisessa analyysissä aihepiireittäin vain TV3 eroaa selkeästi muista kanavista. Sen ulkomaan uutisista 20 prosenttia käsittelee populaarikulttuuria ja kuuluisuuksia. Muilla kanavilla aihepiirien käsittely ulkomaan uutisissa on erittäin vähäistä. Mielenkiintoinen havainto on myös, että TV3:n Yhdysvaltoihin sijoittuvien uutisten valtaosa kertoo populaarikulttuurista tai kuuluisuuksista. Muilla kanavilla Yhdysvallat nousee esiin erityisesti armeijasta ja puolustuksesta kertovissa uutisissa. EU-maista kertovissa uutisissa TV3 eroaa muista urheilu-uutispainotuksellaan. YLE:llä ja MTV3:lla EU-maat saavat eniten huomiota rikosaiheissa (mm. Ruotsin ulkoministerin Anna Lindhin surma syyskuussa 2003) ja RTÉ uutisoi EU-maista eniten kansalaistottelemattomuudesta ja terrorismista. Suurin syy RTÉ:n aihepainotukseen on brittiläisen Ken Bigleyn kidnappaus Irakissa, mitä käsittelen myöhemmin lisää.

Uutisoinnissa erottui selvästi maan sijainti: Irlannissa uutisointiin paljon esimerkiksi Pohjois-Irlannin politiikasta sekä rauhanprosessista. Suomen uutisoinnissa korostui esimerkiksi Venäjän uutisointi, jota Irlannissa ei ollut lainkaan. Muista maailman tapahtumista raportoitiin vaihtelevasti. Edes yhtä kaukana tutkittavista maista tapahtuneet onnettomuudet ja katastrofit saaneet samanlaista mediapeittoa, mitä käsittelen seuraavassa hurrikaani Jeannen uutisoinnin yhteydessä.

10.3 Esimerkkejä

Pyrin tässä kappaleessa kokoamaan hieman lihaa luiden ympärille, eli selventää kanavien ulkomaan uutisoinnin eroja ja yhtäläisyyksiä kahden esimerkin avulla. Perustan tulkintani tässä kvalitatiivisiin huomioihin, joita olen tehnyt muun tutkimustyön yhteydessä. Siten tämä osio on esimerkinomainen eikä kattava kuvaus kanavien yleisistä uutisointikäytännöistä. Valitsin Hurrikaani Jeannen esimerkkitapaukseksi, koska onnettomuudet ja katastrofit ovat tutkimuksessani suosittu ulkomaan uutisten aihealue. Hurrikaani Jeanne on helposti hahmotettava uutisaihe ja se sijaitsee suunnilleen saman etäisyyden päässä molemmista tutkittavista maista. Hurrikaani Jeannen vaiheita laajemmaksi näkökulmaksi valitsin Irakin. Yhdysvallat hyökkäsi Irakiin maaliskuussa 2003 ja siitä lähtien tilanne on kuulunut median seuratuimpiin uutisaiheisiin. Niin myös vertailuviikoilla, jolloin Irak sai eniten huomiota verrattuna muihin yksittäisiin maihin tutkittavien maiden rajojen ulkopuolella.

10.3.1 Hurrikaani Jeanne

Hurrikaani Jeanne liikkui tutkimusviikon 22.9.–29.9.2004 aikana Atlantilla Haitin ja Bahamasaarten kautta Floridaan. Eniten kuolonuhreja myrsky aiheutti Haitilla, jossa raportoitiin 3000 ihmisen kuolleen myrskyn aiheuttamiin tulviin. Yhdysvaltojen länsirannikolla myrskyn vaikutuksiin kuoli kuusi ihmistä ja aineelliset tuhot arvioitiin olevan seitsemän miljardia dollaria. Jeanne on arvioitu vuoden 2004 tuhoisimmaksi hurrikaaniksi. (CNN, 2004)

MTV3 uutisoi hirmumyrsky Jeannen vaiheista eniten. Se kertoi myrskyn vaiheista viidessä eri insertissä. RTÉ ja YLE uutisoivat myrskystä YLE kolme insertin verran. RTÉ:llä ja YLE:llä molemmilla oli myrskystä kaksi pitkää uutisraporttia ja yksi sähke. MTV3:lla oli yksi pitkä ja neljä alle 30 sekunnin mittaista uutista. Eroja kanavien välille syntyi erityisesti siitä, missä vaiheessa ne raportoivat myrskyn vaiheista. MTV3:n pisin raportti koski myrskyn siirtymistä Floridaan, jossa on paljon suomalaisasutusta. Uutinen oli kanavan ykkösaihe ja paikallisia suomalaisia haastateltiin insertissä. Myös YLE:lle myrskyn siirtyminen Floridaan oli merkittävä uutinen. Se uutisoi asiasta pitkällä jutulla, jossa oli myös suomalaishaastateltavia. Jutun painoarvo oli kuitenkin YLE:llä MTV3:a pienempi. Se oli lähetyksessä vasta kuudes aihe. YLE kertoi MTV3:a laajemmin myrskyn vaiheista myös ennen sen saapumista Floridaan. Sillä oli pidempi juttu Haitin tuhoista ja sähke Bahamasaarilta. RTÉ uutisoi ansiokkaasti erityisesti Haitin tapahtumat, mutta jätti uutisoimatta kokonaan myrskyn siirtymisen Yhdysvaltoihin. Irlannin kaupallisen kanavan TV3:n uutiset eivät raportoineet myrskystä lainkaan.

10.3.2 Irak

Irakista raportoitiin kaikilla kanavilla molempien vertailuviikkojen aikana. Uutiset käsittelivät Irakin tilannetta joko suoraan tai siihen viitattiin inserteissä, joissa käsiteltiin esimerkiksi maiden johtajien tapaamisia tai YK:n yleiskokousta.

Vertailuviikon 2003 aikana huomiota saivat muun muassa pommi, joka räjähti YK:n päämajan lähistöllä, Yhdysvaltain presidentin George W. Bushin puhe Irakin sodan oikeutuksesta YK:n yleiskokouksessa New Yorkissa, Iso-Britannian pääministerin Tony Blairin suhtautuminen käytävään sotaan sekä yleiset levottomuudet. YLE uutisoi Irakin tilanteesta monipuolisimmin,

valiten yhteensä yhdeksän eri näkökulmaa maan tilanteeseen. YLE käsitteli muun muassa väliaikaishallituksen toimia, jotka muut kanavat jättivät huomiotta vertailuviikon aikana. YLE tai MTV3 eivät kumpikaan uutisoi pommia YK:n päämajan lähistöllä erikseen, mutta MTV3 huomioi asian myöhemmin työntekijöiden evakuoimisesta kertovassa jutussa. Vertailuviikolla sekä MTV3, RTE ja TV3 uutisoivat Irakin tilannetta neljästä eri näkökulmasta.

Vertailuviikolla 2004 eniten huomiota Irlannissa sai panttivankidraama, jossa Irakissa oli kidnapattuna muun muassa englantilainen Ken Bigley. Erityisen paljon huomiota Bigley sai, kun miehen sukujuuret huomattiin olevan Irlannissa. Huomion määräästä kertoo se, että RTE uutisoi kidnappausdraamasta jokaisessa lähetyksessään, joista vain kerran aihe ei ollut ensimmäisenä eli tärkeimpänä juttuna.

TV3 oli tehnyt uutisrintamalla erilaisen ratkaisun. Se tyytyi raportoimaan tilanteesta viikon aikana kolmasti, kerran uutisotsikkona ja kaksi kertaa keskellä lähetystään. Vastaavaa, erittäin selkeää eroa uutisoiduissa aiheissa ei ollut löydettävissä Suomen lähetyksissä.

10.4 Yhteenvetoa

Suurin osa vertailuviikkojen uutisista käsitteli kotimaan asioita. Eniten ulkomaan uutisia oli MTV3:lla ja vähiten TV3:lla. Suomalaisilla kanavilla oli ulkomaan uutisia hieman Irlannin kanavia enemmän. Ulkomaan uutisissa suosituin kategoria oli muut EU-maat. Seuraavaksi eniten uutisoitiin kategoriasta muut (paitsi TV3 Yhdysvalloista). Suomessa muut-luokan uutisointi käsitteli erityisesti Venäjää. Uutisten aihejakaumasta ulkomaan uutisten osalta korostuvat erityisesti rikos, kansalaistottelemattomuus ja terrorismi sekä katastrofit ja onnettomuudet. Kansalaistottelemattomuutta ja terrorismia käsittelevien aiheiden määrää nostivat erityisesti Irakin-uutiset. Irak olikin ulkomaan uutisista eniten mainittu yksittäinen maa.

Vertailuviikkojen aikana YLE käsitteli Irakin tilannetta monipuolisimmin, yhteensä yhdeksästä eri näkökulmasta verrattuna muiden kanavien neljään eri näkökulmaan. Suurin yksittäinen ero kanavien välillä oli Irlannin RTÉ:n ja TV3:n uutisointi Ken Bigleyn kaappauksesta syyskuussa 2004. RTÉ piti aihetta uutisotsikoissa useita päiviä, kun taas TV3 raportoi asiasta kerran lähetyksensä keskellä.

YLE raportoi myös monipuolisimmin hurrikaani Jeannen vaiheista vertailuviikolla 2004. MTV3 raportoi määrällisesti eniten, mutta uutiset olivat lyhyitä sähköitä. Myös RTÉ raportoi myrskystä melko monipuolisesti. Sen sijaan myrsky ei näkynyt lainkaan TV3:n uutisagendassa. TV3:n ulkomaan uutisointi poikkesi muutenkin eniten muista kanavista. Sen ulkomaan uutiset painottuivat selkeästi muita kanavia enemmän viihteeseen ja populaarikulttuuriin.

Roger Wallis ja Stanley Baran (1990) vertailivat ulkomaan uutisointia Iso-Britannian, Yhdysvaltojen ja Ruotsin radio- ja televisiuutisissa kolmen viikon ajalta vuonna 1989. Heidän tärkein havaintonsa oli ero Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä. CNN:n ulkomaan uutiset olivat lyhyempiä, uutisten määrä vähäisempi ja paikallistaminen vahvempaa kuin Britanniassa ja Ruotsissa. Ulkomaan uutisia Ruotsin tv-uutisissa 43, BBC:llä 33 ja CNN:llä 22 prosenttia. Ruotsin television ulkomaan uutisoinnin osuus vaikuttaa omaan aineistooni nähden suurelta. Vaikka YLE:llä oli kanavista eniten ulkomaan uutisia, niiden osuus jäi 32 prosenttiin. Toisaalta luokittelukriteerit voivat olla erilaisia. Ulkomaan uutisten kohdemaat ovat kymmenen vuoden aikana muuttuneet. Wallisin ja Baranin tuloksissa Yhdysvalloista uutisoidaan paljon: esimerkiksi Ruotsissa osuus kohosi 14 prosenttiin. Nykyään EU on lisännyt uutisia Euroopan maista ja Yhdysvallat ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Wallisin ja Baranin loppupäätelmä on, että eurooppalaisten maailmassa on enemmän maita, vaikka Afrikka, Japani ja Kiina tuntuvat jäävän vielä uutisoinnin harmaalle alueelle. (emt., 1990, 172, 178, 181, 183-184, 190)

Kristina Riegert (2003, 132, 137) on tutkinut Baltian maiden uutisointia Ruotsin ja Tanskan uutislähetyksissä. Vaikka Riegertin suosituimmat aihepiirit (politiikka, talous) eivät vastaa suoraan omia havaintojani, toteutuu aineistossani Riegertin havainto siitä, että moni ulkomaan uutinen keskittyy virallisiin toimijoihin. Riegert erottelee tutkimuksessaan omat ja uutistoimistoilta tulleen materiaalin. Tämä erottelu olisi tuonut paljon lisävalaistusta myös omaan tutkimukseeni. Varsinkin kaukaiset aiheet, kuten hurrikaani Jeanne ja Irakin tilanne, ovat paljolti uutistoimistojen varassa. Riegertin havaintojen mukaan ulkomaan uutisten painotukset eivät riippuneet pelkästään maantieteellisestä läheisyydestä, vaan niihin vaikuttivat historialliset ja kulttuuriset syyt sekä päivän politiikka. Tärkeä huomio on, että teemat olivat yhtenevät, vaikka suurin osa omia eikä uutistoimistojen juttuja. (Riegert, 2003, 132, 137) Omasta aineistostani käy selvästi ilmi maantieteellinen sijainnin ja toisaalta kulttuurisen yhteyden olemassaolo. Suomessa korostuvat selvästi Venäjän- ja Viron-uutiset, Irlannissa puolestaan Pohjois-Irlanti.

Yksittäiset tapahtumat määrittivät ulkomaan uutisten määrää ja aiheita hyvin paljon. Riegertin havaintojen mukaan yksittäiset tapahtumat ovat merkittävimpiä syitä uutislähetysten samankaltaisuuteen ja jopa standardoitumiseen. (Riegert 2003, 145–147). Myös Wallis ja Baran (1990, 197) ovat panneet merkille yhden, yksittäisen uutisaiheen vaikutuksen uutisagendaan. Heidän vertailuviikollaan maapainotuksiin vaikutti merkittävästi prinssi Charlesin vierailu Persianlahdella. Riegert jättää kuitenkin käsittelemättä sen, miksi juuri tietty yksittäinen tapahtuma läpäisee eri kanavien uutiskriteerit. Ulkomaan uutisoinnin vahvoista konventiosta kertoo omassa aineistossani kohdemaiden ja aiheiden samankaltaisuus. Yksi syy voisi olla uutistoimistot ja niiden määrittämä ulkomaan uutisagenda. Uutisaiheiden perusteella voisi olettaa, vaikken olekaan tätä erikseen tutkinut, että monet on poimittu kansainvälisten toimistojen kuvavirrasta. Varsinkin Irakin uutisointi oli tyypiesimerkki uutistoimistomateriaalista. Aineistoni esimerkit vahvistavat myös sen, että tuttuus ja läheisyys ovat merkittäviä ulkomaan uutisoinnin kriteerejä. Kun hurrikaani Jeanne siirtyi Haitilta Floridaan, oli MTV3:n raportti oman toimittajan tekemä ja haastatteluissa amerikkalaistuneita suomalaisia. Irak tuli taas lähelle Irlantia, kun kaapatulta Ken Bigleyltä löytyi irlantilaisia sukujuuria. Oma toimittaja lähetettiin raportoimaan ulkomaille, mutta vain naapuri-Britanniaan asti.

11. ESIINTYJÄT

Olen noudattanut uutisissa esiintyvien ihmisten erittelemisessä pääosin Globaplur-koodirunkoa (liite1). Käytän sanaa esiintyjä Globaplur-tutkimuksen sanasta representative, joka suoran suomennoksen mukaan tarkoittaisi edustajaa. Mielestäni termi esiintyjä kattaa kuitenkin paremmin sekä uutislähetyksissä haastatellut että vain kuvana esiintyvät henkilöt. Uutisankkurit, toimittajat ja meteorologit on luonnollisesti rajattu pois. Globaplurin kriteereiden mukaan olen jakanut esiintyjät sen mukaan, ovatko he osa kuvitusta vai onko heitä haastateltu. Haastateltavat oli helppo erottaa uutisjutusta, mutta kuvituksen osana olevat esiintyjät oli hankalampi luokitella. Päädyin käyttämään kuvitus-kategoriaa silloin, jos henkilö ei puhu itse, mutta häntä siteerataan tai hänen tekemisistään kerrotaan ja hänestä näytetään samalla kuvaa (joko still- tai liikkuvaa kuvaa).

Sen lisäksi olen eritellyt esiintyjän kansallisuuden, roolin sekä esiintymisen sävyn. Globaplur-koodistoon kuuluu myös erottelu siitä, kuuluuko haastateltava sosiaaliseen tai kulttuuriseen vähemmistöön. Oma lisäykseni tutkimuskoodistoon on erottelu asiantuntijoiden ja niin sanottujen tavallisten kansalaisten välille (tästä lisää liitteessä 1).

Käytän selvyuden vuoksi jatkossa nimitystä haastateltava lähetyksessä puhuvasta henkilöstä. Sanaan esiintyjät sisällytän myös pelkästään kuvana esitetyt henkilöt. Painotan analyysissäni haastateltavia tai esiintyjä sen mukaan, kumpi tuntuu merkittävämmältä ja kumpi valottaa enemmän kyseessä olevia maita tai kanavia. Globaplur-koodauksen esiintyjä käsittelevä osuus on melko monitulkintainen, joten tulkiten tuloksia varauksella. Roolitin henkilöt yleensä sen mukaan, mitä ruudun alalaidan nimipalkkiin oli kirjoitettu. Aivan yksinkertaista nimeäminen ei silti ollut. Varsinkin Irlannin tv-uutisissa nimipalkkia ei välttämättä ollut, mikäli henkilö on hyvin tunnettu tai hänen nimensä ja asemansa on mainittu edeltävässä juonnossa. Palkissa olevat tiedot olivat myös olla epätarkkoja, kuten ammatti- ja yhdistysnimikkeet. Erityisen hankalaa oli jaotella esiintyjät asiantuntijoihin ja tavallisiin henkilöihin.

11.1 Esiintyjien määrä ja kansallisuus

Esiintyjä oli 729 insertissä yhteensä 868, joista haastateltavia oli 826 ja kuvituksen osana 42 henkilöä. Suurin osa esiintyjistä (95 %) sai siis ainakin teoreettisesti esittää oman asiansa omilla

sanoillaan. Teoreettisesti siksi, että tutkimuksessa on eroteltu ääneenpääsy vain karkeasti. Esimerkiksi haastattelukommentin kesto tai yhden henkilön haastattelukommenttien lukumäärää ei ole eroteltu. Esiintyjiä oli noin puolessa kaikista uutisinserteistä. Tämä on paljon, kun vertaa tulosta aiemmin käsittelemääni osioon juttujen pituuksista. Runsaat 40 prosenttia kaikista jutuista on alle minuutin mittaisia ja näistäkin lyhyistä jutuista huomattava osa oli sähkeutisten mittaisia. Pitkissä (yli 1 min.) uutisreportaaseissa siis melkein poikkeuksetta haastatellaan yhtä tai useampaa henkilöitä.

Eniten esiintyjiä oli RTÉ:n uutislähetysissä, joista yli puolessa on haastateltu yhtä tai useampaa henkilöä. RTÉ:n haastattelujen runsaus täsmää sen kanssa, että kanavalla on myös vertailun pisimmät jutut. RTÉ:llä on lähetysissään eniten myös vain kuvituksen esiintyviä henkilöitä. Seuraavaksi eniten juttuja, joissa on haastateltu vähintään yhtä ihmistä, oli YLE:llä. Kaupallisilla kanavilla TV3:lla ja MTV3:lla oli molemmilla haastatteluja sisältäviä juttuja alle puolet kaikista uutisjutuista. Tulos on yhtäläinen juttujen pituuden suhteen, sillä kaupallisilla kanavilla juttupituudet olivat huomattavasti julkisia kanavia lyhyempiä. Kanavakohtaisista eroista ja juttujen sisällöstä kertoo kuitenkin enemmän se, kuinka monta eri haastateltavaa yhdessä jutussa on. Mikäli laskuista jätetään pois ne jutut, joissa ei ole yhtään esiintyjää, saadaan seuraavia tuloksia. RTÉ, YLE ja TV3 haastattelevat jutuissaan keskimäärin yli kahta henkilöä. Sen sijaan MTV3 eroaa joukosta selvästi. Sen jutuissa haastatellaan keskimäärin alle kahta henkilöä.

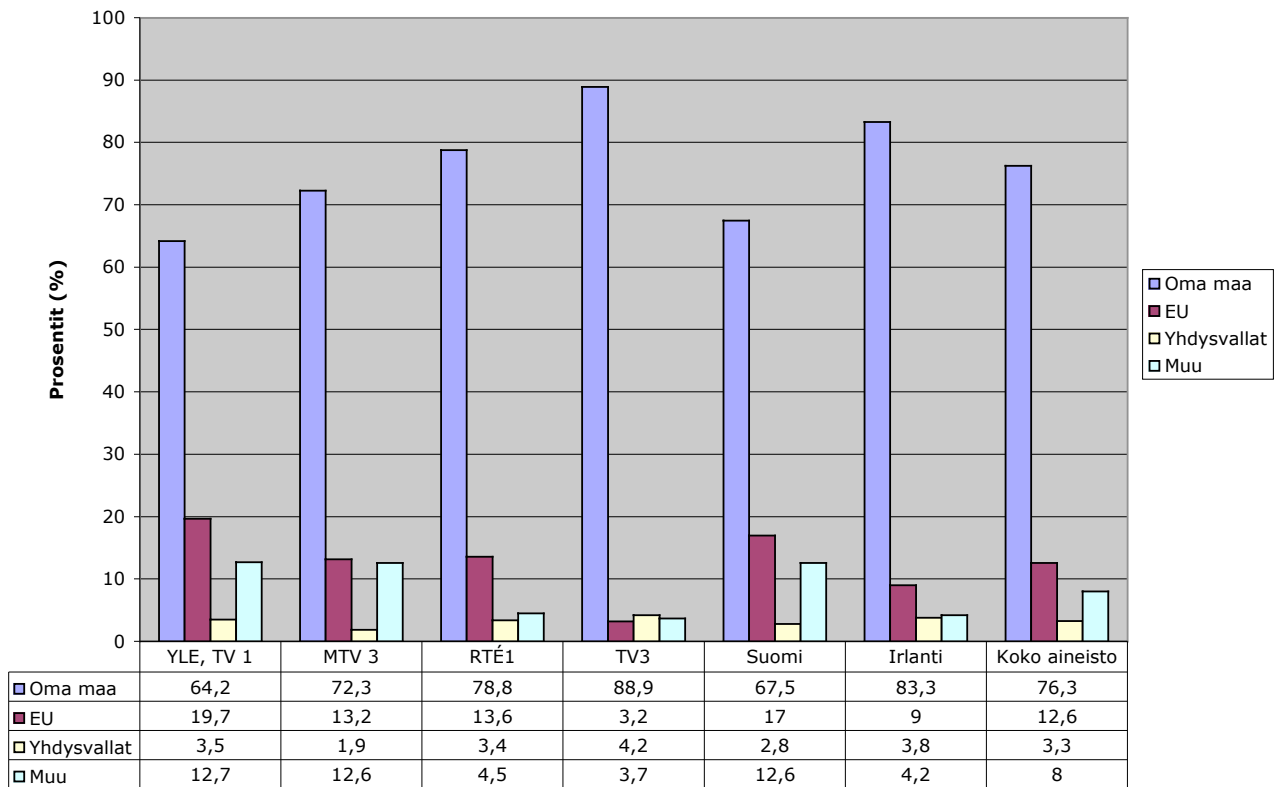
Esiintyjäprofiilien jako perustuu Globaplur-koodausrungossa esiintyjän kansalaisuuteen ja esiintyjän asemaan. Esiintyjät on jaettu ulkomaalaisiin esiintyjiin (international representatives) ja kotimaisiin esiintyjiin (national representatives). Kansallisuuden lisäksi esiintyjät jaetaan niin kutsuttuihin tavallisiin kansalaisiin (Amerikan, EU-maan tai tutkittavan maan kansalainen, muu) tai heidän edustamansa instituution mukaan (Yhdysvaltojen hallinto, EU-maan hallitus, EU-instituutio, tutkittavan maan hallitus, oppositiopuolue, muu/kolmas puolue). Luokkaan muu sijoittuivat kaikki ei-amerikkalaiset ja ei-EU-maan kansalaiset instituutiosta riippumatta.

	YLE, TV 1	MTV 3	RTÉ1	TV3	Koko aineisto	Lkm. (n)
Tutk. maan hallitus	7,9	8,8	7,2	4,2	6,9	60
Tutk. maan kansalainen	47,6	59,1	65,2	80,1	63,1	548
Oppositio	4,8	3,8	2,7	2,3	3,3	29
Muu/kolmas puolue	3,9	0,6	3,8	2,3	2,9	25
EU-kansalainen	12,7	10,7	9,5	3,2	9	78
EU-hallitus	3,5	0,6	1,9	0	1,6	14
EU-instituutio	3,5	1,9	2,3	0	2	17
Amer. kansalainen	2,6	0,6	0,8	3,2	1,8	16
Amer. hallinto	0,9	1,3	2,3	0,9	1,4	12
Muu	12,7	12,6	4,5	3,7	7,9	69
Yht %	100,1	100	100,2	99,9	99,9	
Lkm. (n)	229	159	264	216		868

Taulukko 12. Esiintyjien profiilit (prosenttiosuudet) kanavittain

Eniten mainintoja kaikissa uutislähetyksissä sai luokka tutkittavan maan kansalaiset. Heitä oli yli 60 prosenttia kaikista esiintyjistä. Suurin osuus (80 %) oli Irlannin TV3:lla ja pienin Suomen YLE:llä (48%). Irlanti ja Suomi eroavat tässä maina jonkin verran toisistaan, Irlannin kanavilla omaan maan kansalaisten osuus oli Suomen kanavia suurempi. Maiden välistä eroa voi selittää uutisaiheiden erilaisuus. Kuten jo edellä olen todennut, Suomen kanavat valitsevat aiheensa Irlannin kanavia kapeammalta sektorilta ja uutisoivat useammin esimerkiksi politiikkaa tai Euroopan unionin päätöksentekoprosessia. Tällöin haastateltavana ovat usein poliitikot tai eri hallinnollisten instituutioiden edustajat. Jako on tässä tutkimuksessa tosin hieman näennäinen, koska myös luokkaan tutkittavan maan omat kansalaiset sisältyy eri instituutioiden edustajia. Palaan tähän problematiikkaan myöhemmin käsitellessäni asiantuntijuutta.

Suomen ja Irlannin välinen ero tulee selkeimmin esiin, kun verrataan esiintyjien kansallisuutta (ks. kuvio 5.). Irlannin uutislähetyksissä esiintyy selkeästi enemmän irlantilaisia kuin Suomen uutisissa suomalaisia. Suomen lähetyksissä puolestaan on enemmän esiintyjä luokista EU ja muu. Kanavittain eri ääripäissä ovat Suomen YLE ja Irlannin TV3. Ääripäät myös hinaavat maiden keskiarvoa eri suuntiin, mikä on syytä ottaa huomioon tulkittaessa tilastoja maittain. TV3:n esiintyjäpaletissa on huomattava erityisesti irlantilaisten esiintyjien suuri määrä (83%) sekä kansalaisten suuri määrä (87%) verrattaessa instituutioiden edustajiin. Huomattavaa on myös, että TV3:n uutisista puuttuvat täysin EU:n instituutioiden ja hallituksen edustajat.

Kuvio 5. Esiintyjien kansallisuudet (prosenttimäärät) kanavittain ja maittain

Kaikkein monipuolisimmin eri profiileja oli YLE:n uutislähetyksissä. YLE:n tutkittavan maan kansalaisten osuus jää näin vertailun pienimmäksi, ollen alle puolet kaikista haastatelluista. Kaupallisilla kanavilla MTV3:lla ja TV3:lla on vähemmän erilaisia profiileja, mikä voi tarkoittaa, ettei asioiden käsittely ole yhtä monipuolista kuin julkisilla kanavilla. YLE:llä profiilien jakauma on hajautuneempaa. TV3:n esiintyjäkaarti on selvästi muita kanavia laihempi.

11.2 Asiantuntijuus

Olen ottanut tutkimukseen itse mukaan luokan asiantuntijuus (ks. liite 1). Kuten olen jo aiemmin todennut, Globaplur-koodausrunko erittelee esiintyjät vain tiettyjen instituutioiden perusteella. Ne asiantuntijat, jotka eivät ole poliitikoita tai EU-päätäjää jäävät siis erottelematta. En laajentanut asiantuntijuus-luokkaa koskemaan eri asiantuntijuuden muotoja, koska valmis koodausrunko oli yksistään jo melko laaja. Tyydyin siis yksinomaan erottamaan, onko esiintyjä asiantuntija (edustaa jotain muuta kuin itseään) vai onko hän niin kutsuttu tavallinen kansalainen. Asiantuntija voi puhua

joko edustamansa järjestön, puolueen, yrityksen tai muun vastaavan puolesta tai omasta ammattiroolistaan käsin, esimerkiksi tutkijana. Asiantuntijuus-luokasta tuli siis hyvin laaja. Erottelukeinona olen käyttänyt nimitettäviä eli ruudun alalaidassa olevan henkilön nimeen liitettäviä määreitä sekä asiayhteyttä. Olen koodannut asiantuntijoiksi myös julkisuuden henkilöt ammattinsa vuoksi erotukseksi ilman asiantuntijaroolia esiintyvistä tavallisista ihmisistä. Suhtaudun luomaani asiantuntevuus-kategoriaan tulkinnassa varauksellisesti ja käsittelen sitä vain lyhyesti. Parhaiten asiantuntijuus-kategoria kuvaa aineistossani tavallisten ihmisten haastattelujen määrää, mikä kertoo taas gallupien yleisyydestä.

	MTV3	YLE, TV1	RTÉ1	TV3
Asiantuntija	67	78	64	49
Tav. kansalainen	33	22	36	51
Yht. (%)	100	100	100	100
Lkm. (N)	159	229	264	216

Taulukko 13. Asiantuntijoiden määrä (prosenttiosuudet) kanavittain

Uutislähetystä katsellessa erityisesti TV3:n uutistoimittajat tuntuivat olevan lakkaamatta kadunkulmassa kyselemässä mielipiteitä kadunkulkijoilta, milloin autottomasta päivästä, uudesta kävelykadusta tai bensiinin hinnasta. TV3:n gallupvetoisuudelle löytyy vahvistusta aineistosta. TV3:n uutislähetysten esiintyjistä noin puolet on niin sanottuja tavallisia kansalaisia, kun muilla kanavilla tavallisten ihmisten osuus jää korkeimmillaan alle 40 prosenttiin. Tavallisen ihmisen mielipidettä kuullaan TV3:lla erityisesti talous-, kulutus-, urheilu- ja erikoisuudet-aihepiireissä. Suomessa eniten tavallisia ihmisiä oli aihealueissa erikoisuudet, talous, terveys ja lääketiede sekä onnettomuudet ja katastrofit. Eniten rivikansalaisen roolissa esiintyviä löytyi Irlannissa urheilu-, talous-, kulutus- ja rikosuutisista.

YLE:n lähetyksissä tavallisten kansalaisten osuus on alhaisin (22%). YLE:llä on määrällisesti eniten juttuja, joissa on paljon asiantuntijahaastateltavia, ja myös vain asiantuntijavoimin käsiteltyjen aiheiden määrä on suurin. Erityisen asiantuntijavetoiset aihepiirit ovat talous, rikokset, lääketiede ja terveys sekä armeija ja puolustus. Myös MTV3:lla samat aihepiirit korostuvat asiantuntijavetoisuudessaan. RTÉ:llä ja TV3:lla molemmilla lääketiede ja terveys sekä puoluepolitiikka uutisoidaan usein asiantuntijavoimin. Sen lisäksi RTE:llä korostuu talous ja rikosaiheet, TV3:lla puolestaan näiden lisäksi urheilu.

Maittain asiantuntijoiden käytössä huomattava ero Irlannin ja Suomen välille tuli nimenomaan tutkittavan maan kansalaisissa. Irlannissa asiantuntijoita ja tavallisia esiintyjä oli melkein yhtä paljon, kun taas Suomessa tavallisia esiintyjä oli noin kolmasosa. Suomessa on huomattavaa EU-kansalaisten korkea määrä, joista puolet oli ilman asiantuntijaroolia.

11.3 Arvottaminen

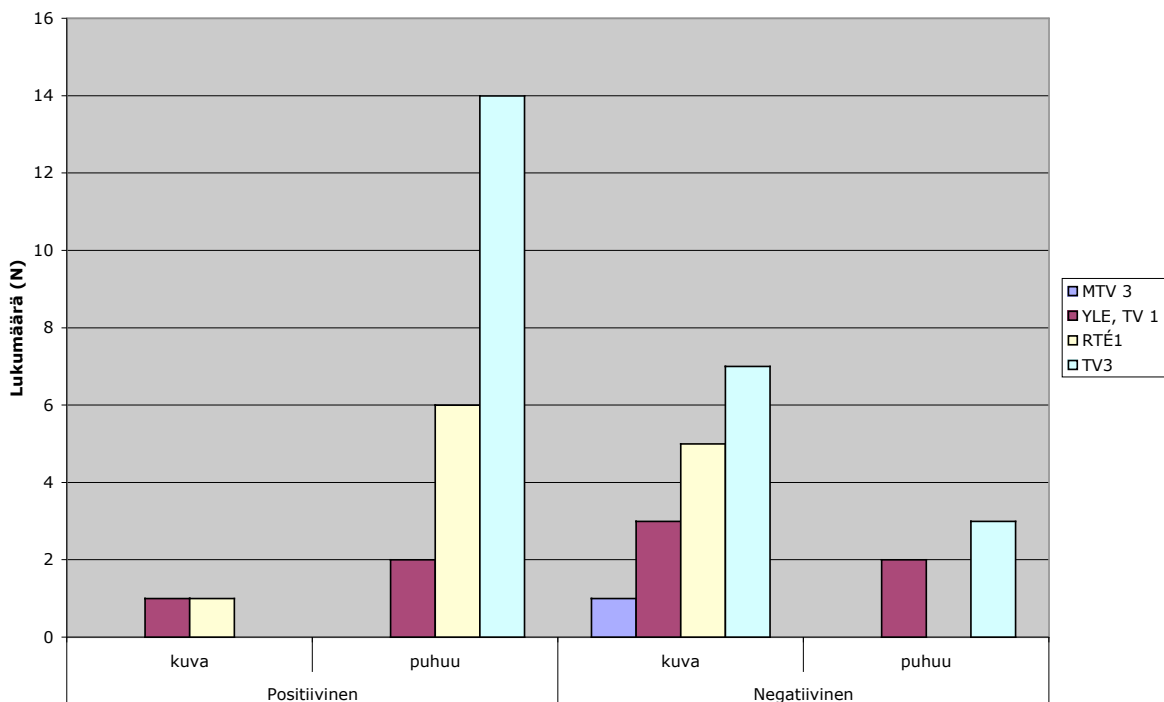
Olen erottanut uutislähetyksistä esiintyjät kolmeen eri kategoriaan, positiiviseen, negatiiviseen ja neutraaliin Globaplurin kriteereiden mukaan (liite 2). Positiiviseen ja negatiiviseen uutisointiin liittyy mielestäni esiintyjän selkeä kehystäminen tiettyyn rooliin. Tämä voidaan tehdä toimittajan sanavalinnoilla, kuvakulmilla tai esimerkiksi valitsemalla haastateltavan repliikki vahvistamaan tiettyä tulkintaa. Olen kiinnittänyt huomiota myös asioihin, joita ei artikuloida kuvin tai sanoin: merkitseviin hiljaisuuksiin ja toimittajan nonverbaaliin ilmaisuun. Olen pyrkinyt olemaan tässä kategoriassa erityisen tarkkaavainen.

Esimerkiksi negatiivisen tulkinnan koodaaminen uutisjutun esiintyjästä vaatii mielestäni jo huomattavaa leimaamista, mikä välittyy katsojalle selkeästi. Käsittelen kolme esimerkkiä, joista mielestäni vakavin oli TV3:n jutussa koulun saneerauksesta 21.9.2004. Jutussa käsiteltiin koulua, johon oli luvattu saneeraus jo pitkän aikaa sitten. Vanhemmat olivat kokoontuneet koulun eteen mielenosoitukseen ja vaativat paikalle saapunutta pääministeriä tilille asiasta. Uutisjutussa kuvattiin, kuinka vanhemmat syyttivät pääministeriä ja sen jälkeen, kuinka hän juoksi autolleen. Epäselväksi jäi, olivatko kuvat samasta tapahtumasta vai yhdistetty. Negatiiviseksi leimaavaa mielestäni oli, että pääministerin ei annettu kommentoida itse tapahtumaa eikä tuotu ilmi, eikä hän itse halunnut sitä kommentoida. Lievempiä negatiivisesti arvottavia uutisia löytyi esimerkiksi RTÉ:n 22.9.2004 esitetystä uutislähetyksestä. Labour-puolueen puheenjohtajakiistaa esittelevässä jutussa kisasta vetäytynyttä puheenjohtajaa ei haastateltu ja eikä hän päässyt vastaamaan muiden esittämiin syytöksiin. Tapausta lieventää se, että toimittaja kertoo hänen kieltäytyneen haastattelusta ja toi ilmi hänen mielipiteitään. Samantapainen juttu oli myös päällekkarkauksesta syytetyn jalkapalloilijan tapaus. Syytettä käsiteltiin yksityiskohtaisesti, vaikka urheilija oli vasta epäiltyinä eikä hän halunnut itse kommentoida tapausta.

	MTV3	YLE, TV1	RTÉ1	TV3
Positiivinen	0	1,3	2,7	6,5
Negatiivinen	0,6	2,2	1,9	4,6
Neutraali	99,4	96,5	95,5	88,9
Yht. (%)	100	100	100,1	100
Lkm. (N)	159	229	264	216

Taulukko 14. Arvottaminen (prosenttiosuudet kaikista jutuista) kanavittain

Suurinta osaa haastateltavista käsiteltiin lähetyksissä neutraalisti. Selkeän positiivisesti tai negatiivisesti koko aineistossa suhtauduttiin vain reiluun kolmeen prosenttiin kaikista haastatelluista. Kaikista esiintyjistä prosenttiosuus on viisi. Tässä kuitenkin kuva-kategoria nousee erityisen huomion kohteeksi. Kuvioista 6. voi nähdä, että erityisesti negatiivisessa valossa olleet esiintyjät eivät saaneet puhua omasta puolestaan. Negatiivinen konnotaatio on siis helpompi luoda esittämällä henkilöstä vain kuvia ja antamalla juontajan tai toimittajan argumentoida. Huomattavaa on myös, että positiivisessa arvottamisessa suhde on päinvastainen. Vertailua hankaloittaa kuitenkin kategorian pienuus.

Kuvio 6. Haastateltavien ja pelkkänä kuvana esiintyvien henkilöiden arvotus kanavittain

Tulosten perusteella vertailuviikkojen arvottavin kanava on Irlannin TV3. Sillä on eniten positiivisesti tai negatiivisesti arvotettuja esiintyjä (11% kaikista esiintyjistä). TV3:n uutisissa oli kuitenkin enemmän positiivisesti kuin negatiivisesti arvotettuja esiintyjä. Negatiivista julkisuutta saavat erityisesti poliitikot. Selkeimmin positiivisessa valossa esitetään Irlannin kansalaiset ja opposition esiintyjät.

Maittain eri esiintyjäprofiilien kesken arvottaminen hajaantuu melko paljon. Irlannissa negatiivinen julkisuuden ryhmänä korostuu tutkittavan maan kansalaiset sekä kolmas tai muu puolue-ryhmä, mutta julkisuus on melko hajautunutta. Positiivisesti on huomioitu erityisesti EU-kansalaiset ja oppositio. Aihepiireittäin tarkasteltaessa TV3 erottuu muista. Sen positiivinen että negatiivinen arvotus on aihepiireihin verrattuna laajimmin jakautunutta. Rikos nousee kaikilla kanavilla paitsi MTV3:lla aihealueissa negatiivisesti arvotetuksi. RTÉ ja TV3 nostavat positiivisesti esiin erityisesti kuulumisuudet. Myös poliitikkojen yksityiselämä sekä kansalaistottelemattomuus ja terrorismi saavat Irlannissa positiivisia sävyjä. Äkkiseltään oudolta tuntuva kansalaistottelemattomuuden ja terrorismin luokka selittyy Irakissa kidnapatun miehen omaisiin kohdistetusta positiivisesta huomiosta.

11.4 Yhteenvetoa

Suurin osa esiintyjistä (95%) sai uutisissa ainakin teoreettisen mahdollisuuden kertoa asiastaan omin sanoin. Vain viisi prosenttia esiintyi uutisissa pelkästään kuvituksena. Eniten esiintyjä oli RTÉ:n uutisissa, mikä täsmää myös sen kanssa, että RTÉ:llä oli aineiston pisimmät jutut. Kaupallisten kanavien, MTV3:n ja TV3:n juttupituuksien lyhyys vaikuttaa selvästi esiintyjien määrään. MTV3:n uutisjutuissa on keskimäärin alle kaksi haastateltavaa, kun muiden kanavien keskiarvoa kipuaa kahden yläpuolelle.

Suuri osa (60%) haastatelluista oli tutkittavan maan omia kansalaisia. Eniten heitä oli TV3:n uutisissa (80%) ja vähiten YLE:llä (48%). Eri maiden ero on selkeä: Irlannin uutisissa esiintyy enemmän irlantilaisia kuin Suomen uutisissa suomalaisia. Tähän vaikuttaa toki myös MTV3:n esiintyjien vähäinen määrä. Kanavittain ääripäissä ovat YLE ja TV3. YLE on hakenut esiintyjä monipuolisimmin eri profiileista, mutta painottuu virallisiin instituutioihin. TV3 puolestaan antaa paljon tilaa irlantilaisille, mutta uutisoinnista puuttuvat täysin esimerkiksi EU:n instituutioiden ja

hallitusten edustajat. Asiantuntijuus-erottelu tukee aiempia havaintoja TV3:n keskittymisestä nimenomaan tavallisen kansan äänitorveksi. Yli puolet TV3:n haastateltavista on tavallisen kansalaisen roolissa, mikä näkyy uutislähetyksissä esimerkiksi lukuisina katugallupeina. Muilla kanavilla tavallisten ihmisten osuus esiintyjistä on 30 prosentin luokkaa.

Valtaosaa esiintyjistä käsitellään uutisjutuissa neutraalisti. Varsinkin negatiivisen uutisoinnin määrä on erittäin pieni. Esimerkiksi MTV3:lla ei ollut vertailuviikkojen aikana yhtään esiintyjää, jonka kohtelua olisi voinut luonnehtia negatiiviseksi. Mielenkiintoinen huomio kuitenkin oli, että suurin osa negatiivisesta huomiosta liittyi vain kuvituksena esiintyvään henkilöön, joka ei siis päässyt puolustautumaan omin sanoin. Vertailun arvottavin kanava oli TV3, jonka huomiosta suurin osa oli positiivista.

Jutuissa esiintyvien henkilöiden määrä on yksi keino hahmottaa, kuinka monipuolisesti aihetta on käsitelty. Karkeasti voidaan ajatella, että mitä useammalle ihmiselle uutislähetyksessä annetaan ääni tai hänen mielipiteeseensä viitataan kuvan avulla, sitä kattavampi kuva uutisaiheesta muodostuu. Julkisen palvelun kanavien RTÉ:n ja YLE:n esiintyjäkirjo on monipuolisempi kuin kaupallisilla vertailukanavilla. Myös haastatteluja tehdään paljon, erityisesti RTÉ:llä. Esiintyjien suureen määrään vaikuttaa toki juttujen pituus, joka on julkisilla kanavilla kaupallisia pidempi. Pitkään juttuun mahtuu enemmän haastatteluja kuin alle minuutin säikeeseen. Kaupallisista kanavista MTV3:lla oli jutuissa keskimäärin alle kaksi haastateltavaa. Tämä tarkoittaa, että kaikissa jutuissa ei edes teoriassa voida kuulla vastapuolen mielipidettä.

Pelkkä lukuihin tuijottaminen piilottaa tässä kuitenkin osan totuudesta. Haastateltujen määrä ja profiili eivät kerro haastattelujen sisällöstä ja merkityksestä. Televisio on myös haastateltujen osalta erityinen media. Vaikka haastateltava puhuu omilla ja itse valitsemillaan ilmauksilla, leikataan haastattelu osaksi laajempaa uutisinserttiä. Toimittajan oma speakit, valitut kuvat ja leikkaus kehystävät lausunnon osaksi tiettyä mahdollista tulkintaa. On hämmästyttävää, miten paljon television näennäiseen objektiivisuuteen kuitenkin luotetaan. Haastateltavat haluavat hyvin harvoin nähdä käsikirjoituksen tai kuulla omat repliikkinsä leikatusta jutusta. Vertailuviikkojen haastateltavista jäi hyvin tasapaksu vaikutelma. Repliikit oli editoitu uutisjuttujen osaksi niin sujuvasti, ettei yksikään kommentti erottunut erityisyydellään. Muutama huomio on kuitenkin syytä tehdä haastateltavista. En mitannut tässä tutkimuksessa kommenttien pituuksia. Se olisi voinut olla hedelmällistä, sillä ainakin MTV3:n salamahaastattelut jäivät mieleen koodauksen ohessa. Repliikki

saattoi olla vain yksi lause, joka sekin jäi kesken. TV3:n haastatteluissa painottui gallupmaisuus. Tavallisen ihmisen mielipidettä kuunneltiin, kunhan se oli napakka vastaus esitettyyn kysymykseen.

IV JOHTOPÄÄTÖKSET

12. PÄÄTELMÄT

12.1 Tilkkutäkkiä ompelemassa

	MTV3	YLE, TV1	RTÉ	TV3	Suomi	Irlanti
Uutislähetys	Lyhin kesto, moderni (punainen väri, kuvakulmat)	Pitkä, perinteinen	Pitkä, perinteisin (ainoa, jossa taustalla ei uutisstudiota)	Pitkä, eniten eri osia (sää, urheilu, kevennys). Personoidut ankkurit, tuttavallinen puhuttelu	Ei mainostaukoa	Mainostauko, Stan up-juontoja, loppukertaus
Juttupituus	Lyhimmät jutut	Pitkiä juttuja	Pisimmät jutut	Lyhyitä juttuja, eniten juttuja/lähetys		
Aiheet	Jonkin verran viihteellisiä aiheita	Eniten kovia aiheita, vähiten viihteellisiä aiheita	Enemmän pehmeitä kuin kovia aiheita	Eniten pehmeitä aiheita	Eniten uutisia taloudesta, rikoksista ja katastrofeista ja onnettomuuksista. Enemmän poliittista uutisointia, esim. EU:sta.	Enemmän ihmisläheisiä aiheita (esim. kulutus) ja uutisia esim. mielenosoituksista
Uutisotsikot	Eniten uutisotsikoita	Vähiten uutisotsikoita		Otsikoiden aiheet erovat muista kanavista, mukana paljon erikoisuuksia	Käsitys otsikkoaiheesta kapea	Käsitys otsikkoaiheesta monipuolisempi
Uutisten kotimaa	Eniten ulkomaan aiheita	MTV3:a vähemmän ulkomaan aiheita	YLE:ä vähemmän ulkomaan aiheita	Vähiten ulkomaan aiheita, aiheissa painottuu muita kanavia enemmän viihde, julkikset ja Yhdysvallat	Paljon Venäjän -uutisointia, myös Viro kiinnostaa	Britannia ja erityisesti Pohjois-Irlanti saivat paljon huomiota
Irak ja hurrikaani Jeane	Paikallistamista (hurrikaani Jeane), paljon uutisia, mutta usein lyhyitä sähköitä	Monipuolisin käsittely	Paikallistamista (Ken Bigley), monipuolinen	Erosi muista kanavista, vähiten uutisointia	Suomen Floridan -asukkaat näkyivät hurrikaani-uutisoinnissa	Kidnapatun irlantilaiset sukujuuret lisäsivät Irak-uutisointia
Esiintyjät	Vähiten haastateltuja	Melko paljon haastateltuja, virallisin, monipuolisimmin eri profiileja, mutta muita kanavia enemmän instituutioiden edustajia	Eniten haastateltuja	Melko paljon haastateltavia, eniten oman maan kansalaisia, epävirallisin, eri esiintyjäprofiileja vähiten, gallup-vetoinen	EU-haastateltavia sekä armeija- ja puolustus	Enemmän oman maan kansalaisia, ei niin virallislähtöistä
Arvottaminen				Arvottavin kanava, suurin osa huomiosta positiivista		

Taulukko 15. Tulosten yhteenvedo kanavittain ja maittain

Olen kerännyt oheiseen taulukkoon aineistoni selkeimmät suuntaviivat. Olen eritellyt taulukkoon omaksi sarakkeekseen kanavat ja maat. Taulukossa on keskitytty eroihin ja eri kanavien asettumiseen eri ääripäiden välille. Tyhjä ruutu tarkoittaa, että merkittäviä eroja ei ollut.

Taulukosta aukeaa silmien eteen melkoinen tilkkutäkki. Tilkkutäkki kuvaa uutisviikkoanalyysia osuvasti. Yksittäinen uutinen on värikäs tilkku, joka joskus tuntuu olevan hukassa ja eksyksissä muun materiaalin joukossa. Kokonaisen lähetyksen osalta eron tekeminen on jo helpompaa ja kokonainen uutisviikko paljastaa jo eroja ja samankaltaisuuksia, jotka toistuvat. Olenkin pyrkinyt rakentamaan yksittäisistä uutisista tilkkupeiton, josta yhtenäiset kuviot paljastuvat suhteessa toisiinsa. Samaa tilkkuretoriikkaa hyödyntäen paljastuu myös tutkimukseni suurin rajoite: olen ommellut peiton kasaan valmiista aineksista. Olen käyttänyt suureksi osaksi valmista luokittelurunkoa enkä ole ottanut uutisviikon tapahtumia osaksi analyysiani. En siis tiedä minkälaisesta tilkkukasasta valitut palat ovat tulleet.

Kvantitatiivinen uutisanalyysi on erittäin konkreettinen ja laaja osa työtäni. Luokittelun perusteena on tehdä eroa eri luokkien välille. Selkeimmin ero näkyy uutislähetyksen ulkoisissa puitteissa ja konkreettisissa, mitattavissa aineksissa, kuten uutislähetysten ja -juttujen kestossa. Olen käsitellyt aineistoni yhtäläisyyksiä ja eroja jo analyysin yksittäisissä yhteenvedoissa ja tiivistänyt havaintoni yllä olevaan taulukkoon. Jatkan tästä eteenpäin yhtäläisyyksien ja erojen käsittelyä, mutta pyrin myös peilaamaan tuloksiani laajemmin television uutistuotannon yleisiin trendeihin. Yritän myös asettaa tulokseni kulttuuriseen ja maantieteelliseen mittakaavaan. Tulevaisuutta ei voi ennustaa, mutta yritän kartoittaa mahdollisia sinne vieviä polkuja.

12.2 Standardoituminen yleisradiossa ja kaupallisilla kanavilla.

Työni lähtöoletus oli, että tekniikan kehittyminen, uutisten halpeneminen ja kilpailun koveneminen ovat muuttaneet eurooppalaista uutistuotantoa perinpohjaisesti. Ajatus oli, että nykyistä uutistuotantoa määrittävät yhä merkittävämmiin kaupalliset lainalaisuudet, kuten suuren yleisön tavoittelu ja uutistuotannon kustannustehokkuus. Lopputuloksena on oletuksen mukaan vahvasti standardoitunut uutisvälitys kanavasta riippumatta.

Työni teoreettisen tutkiskelun ja uutislähetysten vertailun jälkeen voin edelleen yhtyä työni lähtöoletukseen. Eurooppalainen uutistuotanto on muuttunut perinpohjaisesti kanavatilán vapauduttua ja kilpailun lisääntyttyä. Yleisradiot eivät tee enää uutisia ylhäisessä yksinäisyydessään, vaan niiden on pitänyt hyväksyä muut kanavat uutistontilleen. Mutta toisin kuin työni alkuasetelmasta voisi päätellä, muutokset ovat aiheuttaneet yhdenmukaistumisen lisäksi myös

entistä suurempaa halua erottautua. Tulosteni pohjalta ei voi puhua kaupallisten kanavien ja yleisradioyhtiöiden uutistuotannon vahvasta homogenisoitumisesta ainakaan yksittäisen uutislähetysten osalta. Tuntuu pikemminkin, että kanavakilpailu on vahvistanut eroja kahden kanavamallin välillä. Erot merkityksestä voi kuitenkin olla monta mieltä. Esimerkiksi MTV3:n ja YLE:n uutisten tahti on erilainen, mutta käsiteltävät aiheet melko identtisiä.

Televisioutiset eivät kilpaile enää vain toisten televisioutisten kanssa, vaan myös esimerkiksi internetin, kasvavan ohjelmatarjonnan, harrastusten ja muun vapaa-ajan kanssa. Tämä on kiihdyttänyt uutisten uudistustahtia. Saman on havainnut esimerkiksi MTV3:n uutisten toimituspäällikkö Tapani Pohjala. Hänen mukaansa uudistusten on oltava pienieleisiä, jotta katsojat tunnistavat edelleen uutislähetysten, mutta uudistuksia on tehtävä yhä nopeammalla tahdilla. Uudistustahti on Pohjalan mukaan kiihtynyt selvästi viime vuosina. Myös uutisten rooli on muuttunut. Pohjalan mukaan voi olettaa, että päivän aikana ihmiset ovat jo nähneet useat televisioutiset. Silti vielä Kymmenen uutistenkin on tarjottava jotain uutta. (Pohjala, 2007)

Vahvin kaupallisia kanavia ja yleisradioyhtiöitä yhdistävä tekijä on yhtenäinen formaatti. Uutislähetys on helppo tunnistaa kaikilta kanavilta. Mikään kanava ei tee suuria pyrähdyksiä etäälle keskiverrosta. Toisaalta, kun uutislähetys on näinkin formaattisidonnainen ohjelma, on pienikin muutos merkittävä. MTV3:n studion päävärin punaisen on tarkoitus erottua YLE:n sinisestä ja TV3:n ankkurin tuttavallinen puhuttelu RTÉ:n virallisemmasta. Uutisten ulkonäkö on yhä tärkeämpi asia. Kanavat mainostavat innokkaasti uudistettuja uutisstudioitaan ja tunnuksiaan. Tuntuu, että uutislähetysten sisältö on tullut toisarvoiseksi kisassa uutislähetysten merkittävydessä yleisölle.

Merkittävin yleisradioita ja kaupallisia kanavia erottava tekijä oli uutislähetysten tahti. Aineistossani MTV3:n ja TV3:n uutislähetykset ovat nopearytmisempiä, lyhyempiä ja moniosaisempia kuin julkiset kilpailijansa. MTV3 ja TV3 käsitelivät yksittäistä uutista selvästi lyhyemmän aikaa kuin YLE ja RTÉ. Vaikka MTV3:lla oli vertailun lyhimmät lähetykset (keskimäärin 10-20 min.), ehdittiin samassa ajassa käsitellä yhtä monta aihetta kuin YLE:llä. Kaupallisilla kanavilla oli myös vähemmän ja yksipuolisemmin erilaisia haastateltavia kuin yleisradioilla, mikä on yksi seuraus juttujen lyhyestä pituudesta. Haastateltavien valinnassa virallisinta linjaa noudatti Suomen YLE, jonka jutuissa esiintyi paljon erilaisia hallinnon ja instituutioiden esiintyjä. Irlannin TV3 oli puolestaan haastateltavien valinnassa epämuodollisin.

Salste (2000) käytti omassa tutkielmassaan ilmaisua maltillisen profiloitumisen strategia YLE:n, MTV3:n ja Nelosen uutislähetysistä. Merkittäviä eroja löytyi lähinnä Nelosen ja YLE:n uutisten välillä. MTV3 tasapainotteli monessa asiassa edellisten välissä. Salste päättelikin, etteivät teoriat kanavakilpailun samankaltaistavasta tai erilaistavasta vaikutuksesta kuvanneet hyvin suomalaisten televisiouutisten tilaa 2000-luvulla (emt., 2000, 92-93). Omien tuloksieni pohjalta voi edelleen sanoa, että YLE ja MTV3 muistuttavat monessa suhteessa toisiaan. Matkan varrella MTV3 on kuitenkin kiihdyttänyt tahtia sekä uutislähetyksessä että uutisstudion elementtien uudistamisessa.

Vertailuni perusteella RTÉ:n että YLE:n uutislähetykset ovat näyttäneet säilyttävän perinteisen, jopa konservatiivisen otteen uutistoimintaan. Kiihtyneestä kilpailusta on hoettu audiovisuaalisilla markkinoilla jo kohta kaksi vuosikymmentä. Silti se tuntuu vaikuttaneen yleisradioyhtiöihin hämmästyttävän vähän. Kahden uutisviikkoni aikana yleisradioyhtiöt vaikuttivat juuri imagonsa mukaisilta: uutisissa korostuivat yhteiskunnalliset aiheet, haastateltavina oli paljon eri instituutioiden jäseniä ja jutut olivat pitkiä.

Toisaalta voi olla, että juuri kilpailuasetelma on saanut yleisradioyhtiöt puolustamaan yhä tiukemmin omaa tonttiaan ja tekemään asioita vanhalla, hyväksi havaitulla tavalla. Jotain edellämainitusta mentaliteetista sisältyy esimerkiksi YLE24:n uutisten päällikön Jouni Kemppaisen luonnehdintaan uutistoiminnasta. Kemppaisen mukaan oikeiden ja oleellisten faktojen lisäksi uskottavuutta ja luotettavuutta uutisiin tuo läsnäolon tuntu ja ihmisten mukana eläminen. ”Sen sijaan aiheiden ehostaminen tai draamallinen liioittelu eivät kuulu YLE:n uutisiin”, Kemppainen toteaa. (YLE, vuosikertomus, 2005) YLE ei ole lähtenyt kilpailemaan esimerkiksi MTV3:n kanssa uutisstudion ehostamisesta. YLE:n uutisstudio on pysynyt samannäköisenä jo vuodesta 1999, mikä on pitkä aika nykyisillä uutismarkkinoilla.

YLE:n linjalla on hyvät ja huonot puolensa. Uudistumisen pelko ja keskivertokatsojan kalastelu ovat jo aiemmin työssäni osoittautuneet huonoiksi ratkaisuuksi. Tuloksena on ollut esimerkiksi väritöntä ja mautonta vanukasta, joka ei kiinnosta lopulta ketään. Uudistuminen ja muuttuminen ei kannata pelkästään uudistumisen vuoksi. Aiheiden ehostaminen, viihteellistyminen ja trivialisoituminen eivät myöskään ole uudistuksia, joita toivoisi televisiouutisiin. Kilpailua ei pidä silti pelätä. Kilpailuasetelma on myös myönteinen, jos sen myötä katsojille tarjotaan aidosti uudenlaista ja vaihtoehtoista tiedonvälitystä.

Analyysin erottuvin kanava on TV3. TV3:n uutisissa on paljon elementtejä, joiden lisääntymisestä uutisissa ovat monet viihteellistymistä ja kaupallistumisesta tutkineet tutkijat huolissaan. Lähetyksissä uutisoidaan paljon julkkiksista ja urheilusta, kun taas politiikka ja ulkomaan uutisointi jäävät vähemmälle. TV3:n uutisointi on vertailun kanavista lähinnä populaarijournalismia: se on tavallisen kansan äänitorvi, jossa melkein juttuun kuin juttuun on mahduttettu gallup-osuus. TV3:n ankkurit ja toimittajat ovat persoonia ja kanavan uutistiimiin kuuluu muun muassa pelkkään viihdetoimittamiseen erikoistunut Lorraine Keane. Kanava on selvästi uutisarvoltaan vertailun kevein, uutisten arvotus ja merkitys eroavat muista kanavista. Eikä ero ei voi olla pelkästään kulttuurista, sillä RTÉ on monessa asiassa lähempänä suomalaisia kanavia kuin TV3:a.

Pitäisikö TV3:n uutisista sitten olla huolissaan? Vetääkö TV3:n viihteellinen uutisformaatti myös RTÉ:n kilpailemaan samoilla mittareilla? Jos TV3 on irlantilaisen ainoa tiedonlähde ajankohtaisiin asioihin, voisi jo ehkä hieman huolta kantaakin. Nykyaikana ajatus yhdestä uutislähteestä tuntuu kuitenkin melko utopistiselta. Ja vaikka TV3 sortuukin välillä ylilyönteihin, jotain virkistävää sen uutisoinnissa on. Toimittajat jalkautuvat kaduilla, mielenosoittajien joukkoon ja ihmisten pariin kysymään heidän mielipiteitään eri asioihin.

Uutisille tuntuu vielä löytyvän uskollista yleisöä. Varsinkin yleisradioyhtiöiden pääuutislähetykset vetävät sekä Suomessa että Irlannissa suuryleisöjä joka ilta. Jotain myönnytyksiä on kuitenkin yleisradioidenkin tehtävä: YLE on vakuuttaa keskellä lähetystään, että katsomista kannattaa jatkaa esittelemällä tulevia aiheita lyhyesti. RTÉ on tehnyt myönnytyksen mainostajille. Sen uutislähetysten katkaisee mainoskatko. Katsojia kuitenkin lepytellään lopuksi kertaamalla tärkeimmät uutisaiheet, jos vaikka matka jääkaapille on ollut liian aikaa vievä.

12.3 Standardoituminen kulttuurisesta näkökulmasta

Televisiokanava on oikea kanava vasta, kun sillä on oma uutislähetys. Vielä 20 vuotta sitten uutistoimitukset kinastelivat melko pienellä hiekkalaatikolla. YLE yritti rajata 1980-luvulla MTV:n uutistoimintaa viimeiseen asti ja onnistuikin siirtämään MTV:n uutiset hiukan myöhempään aikatauluun ja työstämään kestoja muutamalla minuutilla. Vaikka edelleen uutisten lähetysajat tuntuvat kiveen kirjoitetulta (YLE joutui siirtämään päälähetyksensä takaisin kello 20.30:een 1990-luvulla ankaran kritiikin saattelemana), on enää turha kuvitella paluuta hiekkalaatikolle. Toisaalta

siirtyminen uutiskanavamaailmaankin yskii. YLE:n pari vuotta toiminnassa ollut digitaalinen uutiskanava YLE24 lakkautetaan jo ennen kuin analogiset lähetykset loppuvat ja suomalaiset ovat siirtyneet digiverkkoon toden teolla. On helppo yhtyä Papathanassopouloksen väitteeseen, että uutista on ylitarjontaa (emt., 2002, 176).

Suomi ja Irlanti ovat molemmat pieniä maita Euroopan reunamilla. Pienen yleisön voidaan ajatella olevan vaikutuksille altis, mutta enemmän tuntuu, että ulkoiset uhat ovat vain voimistaneet suojeluviettiä. Irlannin RTÉ on asettanut barrikadeja niin Britannian televisiokanaville kuin kaupallisen television mairinnousullekin. Henkisenä barrikadina Irlannissa toimii katolinen kirkko. Uskonnollisia syitä on käytetty perusteluna jopa oman televisiotuotannon aloittamiseen. Suomen barrikadin asemaan voisi ajatella esimerkiksi kieltä. Vaikka suomalaiset ovat tottuneet, jopa liian kanssa, seuraamaan amerikkalaista draamaa tekstityksineen, on silti englanninkielisten uutiskanavien tai kilpailijoiden hyvin vaikea syrjäyttää omaa kansallista uutistoimintaa.

Irlannin ja Suomen televisiuutisissa oli muutamia selkeitä kansallisia eroja. Tutkijana oli helpompi havaita kulttuurisia piirteitä irlantilaisesta uutisoinnista. Oma, suomalainen kulttuuri on tutumpi ja siksi vaikeampi eritellä. Kansallisia eroja näkyi uutislähetysten rakenteessa, toimittajien roolissa ja aiheiden sekä haastateltavien valinnassa. Irlannin uutisissa näkyy Iso-Britannian ja BBC:n vaikutus. Toimittajien stand up-juonnot ovat erottamaton osa brittiläistä uutiskulttuuria. Muutenkin maantiede on esillä: Irlanti uutisoi hanakasti esimerkiksi Pohjois-Irlannin tilanteesta. Irlannissa uutislähetysten katkaisee mainostauko myös yleisradioyhtiö RTÉ:llä. TV3 taas on sijoittanut urheilu-uutiset keskelle uutislähetystään. Suomessa moista ei ole uskallettu yrittää. Uutislähetysten kokonaisuus tuntuu olevan Suomessa vielä pyhä asia.

Irlannin uutislähetyksissä oli enemmän pehmeitä aiheita ja esiintyjinä enemmän tavallisia ihmisiä. Kulutus oli suosittu aihealue ja erityisesti TV3 painottui gallup-uutisoijana. Suomessa esiintyjäkunta oli astetta virallisempaa ja virkamiespainotteisempaa. Levo-Henrikssonin (1994) havainnot 1990-luvun alun suomalaisesta uutiskulttuurista pitävät vielä paikkansa ainakin osittain. Suomalaisissa uutisissa näkyy tietynlainen jäyhyys ja pysyvyys. Siinä missä RTÉ ja TV3 näyttävät mielenosoituksia ja kansalaisten muutosvaatimuksia, YLE ja MTV3 raportoivat poliittisista prosesseista ja antavat suunvuoron poliittiselle eliitille. On kuitenkin hyvä muistaa, että uutiset eivät toimi irrallaan yhteiskunnasta. Irlannissa uutisissa näkyy ihmisten aktiivisuus. Suomen uutisissa näkyy taas konsensus-kulttuuri, jossa asiat pyritään hoitamaan sulavasti ilman ristiriitoja.

Uutisanalyysin pohjalta jäi Suomesta ja Irlannista jääräpäinen kuva. Molemmat maat puolustavat tonttiaan hanakasti ja tarkkailevat naapurimaiden puuhia silmä kovana. Irlanti uutisoi paljon Pohjois-Irlannin politiikasta, kun taas Suomessa Venäjän-politiikka tuntuu olevan arempi aihe. Muuten Venäjästä kyllä uutisoitiin. Kahdessa viikossa ehdittiin esimerkiksi muistella talvisotaa ja vaatia raitiovaunulinjan säilyttämistä Moskovassa. Venäjä myös pelottaa: terrorismi, Beslanin koulukaappaus ja eläinten raivotauti nousivat agendalle.

On hankala uskoa, että esimerkiksi EU:n visiot yhteisestä eurooppalaisuudesta ja kulttuurien homogenisoituminen uhkaisivat todellisella tavalla näiden kahden maan uutisointia. Uskon, että kulttuurista eurovanukasta on uutisista hyvin vaikea sekoittaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö yhteisiä, globaalisti jaettuja juttuaiheita olisi aikaisempaa enemmän. Irakin sota ylitti uutiskynnyksen useaan otteeseen sekä Suomessa että Irlannissa ja oli uutisoiduin ulkomaan aihe koko aineistossa. Kansallista kosketuspintaa globaaleihin aiheisiin saadaan kuitenkin paikallisista, kidnapatun irlantilaisista sukujuurista tai suomalaisista hirmumyrskyn kourissa Floridassa. Paikallistamista käytetään hanakasti, jos kulmaa löydetään. Tutkielman perusteella voi sanoa, että paikallistaminen toimii homogenisoitumisen vastavoimana.

12.4 Standardoituminen Euroopan mittakaavassa

Asetin jo tutkimuskysymyksissäni riman melko korkealle, kun lupasin pohtia tuloksiani myös koko Euroopan mittakaavassa. Pelkän tutkimusaineistoni varassa siihen työhön on turha lähteä: kaksi maata on melko köyhä otos eurooppalaisesta uutistuotannosta. Mikäli koko Globaplur-tutkimus olisi valmistunut tutkielmaa tehdessäni, olisi Euroopan mittakaavan pohtiminen myös ollut astetta helpompaa. Olen esitellyt työssäni erilaisia tutkimuksia, jotka ovat kukin tavallaan yrittäneet hahmottaa eurooppalaista televisiotuotantoa. Kokonaiskuva on kuitenkin jäänyt väistämättä rikkonaiseksi.

Työni pohjalta voi sanoa, että uutisten eurooppalaiset markkinat ovat olemassa. Kanavat eivät kilpaile konkreettisesti samoista katsojista, vaan ovat yhä enemmän tietoisia muiden tekemisistä. Hjarvard (2001) on tiivistänyt ilmiön hyvin. Ulkomaiden uutislähetyskiä on helpompi seurata kuin ennen, mikä edesauttaa niiden käyttämistä mallina ja inspiraation lähteenä. Uutistoiminnan lisääntynyt läpinäkyvyys yhtenäistää toimituksellista päätöksentekoa eri maissa. (emt., 2001, 33)

Uutistoimitukset ovat yhteydessä toisiinsa myös konkreettisesti: yleisradiot yhteisen uutisvaihdon kautta ja kaupalliset kanavat yhä enemmän globaalien omistussuhteiden kautta. Sen sijaan eurooppalaisen identiteetin ja henkisen yhteyden todentaminen on hankalampaa. Yhteisiä uutisiaihteita, kuten EU tai Irakin sota, on enemmän, mutta globaali eurooppalaisuus ei erotu yksittäisestä uutislähetystä. Eurooppalaisuus toimii siis enemmän rakenteellisena kuin henkisenä barrikadina esimerkiksi amerikkalaisia uutisvaikutteita vastaan.

Kahden maan vertailu ei vielä kerro paljoa Euroopan mittakaavasta. Ainoa keino asettaa työni jonkinlaiseen mittakaavaan, on suhteuttaa tuloksiani José García Avilésin (2006) tutkimukseen Globaplurin uutisaineistosta. Hänen luokittelurunkonsa on siis ollut suurimmaksi osaksi sama kuin minulla ja oma aineistoni on mukana viiden muun Euroopan maan kanssa. Hänen pääpäätelmänsä olivat:

- Yleisradioyhtiöt ovat lähteneet mukaan uutiskilpailuun. Uutiskriteerit ovat tulleet heterogeenisimmiksi sekä julkisessa että kaupallisessa televisiossa. Uutiset ovat kanaville tärkeä strateginen resurssi.
- Kilpailu on nostanut painetta yleisömäärän kasvattamiseen, uutiset ovat väline kilpailemiseen.
- Julkiset kanavat uutisoivat kaupallisia enemmän poliittisia uutisia. Rikosaiheet ovat hieman suosituimpia kaupallisilla kuin julkisilla kanavilla. Rikosuutiset ovat merkki sensaationhakuisuudesta.
- Kaupallisen paineen vuoksi infotainmentin (uutiset musiikista, filmeistä, human interest, erikoisuudet, kuuluisuudet) määrä on kauttaaltaan suuri, kuitenkin vielä suurempi kaupallisilla kuin julkisilla kanavilla. Infotainmentin määrän ero kanavien välillä oli pienempi maissa, joissa on ollut pidempään kaupallista kilpailua (Britannia, Italia, Ranska). Ero oli suurempi maissa, joissa kaupallinen kilpailu oli suhteellisen uusi asia (Suomi, Irlanti, Itävalta).
- Homogenisoituminen siis suurempaa, mikäli kilpailua on ollut pitkään.
- Voi siis päätellä, että kilpailu on vahvistanut trendiä, että julkinen ja kaupallinen uutisointi muistuttaa toisiaan (uutissisällöt samanlaistuvat). Uutiskilpailulla on ollut negatiivisia seurauksia julkisten kanavien uutisointiin.

- Uutiskriteereissä sensaatiomaisemmat aiheet (rikos ja urheilu) painottuvat talouden ja sosiaalisten asioiden kustannuksella.

García on löytänyt aineistosta vahvistusta olettamuksilleen kilpailun homogenisoivasta vaikutuksesta. Ymmärrän toki yleistysten välttämättömyyden, kun kyseessä on noinkin mittava aineisto kuin Garcían. Työ on ollut kuitenkin melko suoraviivaista ja mutkia oikovaa. Esimerkiksi Garcían käsitys 'infotainmentista' eroaa jonkin verran omastani. Garcían mukaan infotainment koskee kevyempiä aiheita, kun mielestäni se on taas vakavien aiheiden trivialisointia. Siihen tällä luokittelurungolla ei päässyt käsiksi. Myös rikos- ja urheiluaiheiden niputtaminen sensaatioaiheiksi on minusta melko uhkarohkeaa tulkintaa.

Mielenkiintoisinta on peilata omia tuloksiani Garcían erotteluihin julkisten ja kaupallisten kanavien välillä. Poliittisia prosesseja käsitteleviä uutisia oli eniten YLE:llä (14 %), toiseksi eniten MTV3:lla (7 %) ja RTÉ:llä (6 %) ja vähiten TV3:lla (3%). Selvää eroa ei siis julkisten ja kaupallisten kanavien välillä ole. Rikosuutisissakin omat tulokseni paljastavat erilaisen kulman. YLE:llä ja RTÉ:llä rikosuutisia on 17 prosenttia aineistoista ja kaupallisilla MTV3:lla 14 ja TV3:lla kolme prosenttia. Samanlaisuuttakin löytyy: Garcían 'infotainment'-kategoriaa uutisoivat kaupalliset kanavat, MTV3 (9%) TV3 (14%), enemmän kuin julkiset, YLE ja RTÉ (2%).

Garcían eniten kysymyksiä herättävä päätelmä on, että homogenisoituminen on suurempaa, mikäli kilpailutilanne on jatkunut pitkään. Tässä hän on käyttänyt mittarina kunkin maan kanavarakennetta. Suomen kohdalla Garcían huomio on kuitenkin väärä. Kaupallinen kanavatoiminta sai alkunsa julkisten kanavien sisällä jo ennen suurta kanavauudistusta vuonna 1993, jonka García on virheellisesti valinnut mittapuukseen. Kaupallinen uutistoiminta alkoi Suomessa jo vuonna 1981, eli paljon aiemmin, kuin useimmissa muissa Euroopan maissa (vrt. esim. Ranska 1982 ja Italia 1980, García Avilés, 2006). Garcían teorian mukaan Irlannin kanavien ero johtuisi siis tuoreesta kilpailuasetelmasta. Suomessa teorian paikkaansa pitävyys on kyseenalainen myös siksi, että García on itse sijoittanut Suomen väärään kategoriaan. Toisaalta Suomen uutislähetykset eivät eroa toisistaan yhtä paljon kuin Irlannin. Johtuuko se sitten homogenisoitumisesta, on vaikea sanoa.

Sekä Garcían tutkimuksessa että omassa työssäni vertailua tehdään paljolti pelkästään uutisinserttien määrän perusteella. Sisällön analysointi voi tuoda aiheeseen aivan uuden

näkökulman. Uskon, että esimerkiksi rikosuutisoinnissa on monta tapaa, jotka kaikki eivät levitä sensaationkäryä ympärilleen. Omassa aineistossani mielenkiintoista oli rikosuutisoinnin tyyli nimenomaan Irlannissa. Sekä RTÉ että TV3 uutisoivat paljon myös tavallisten ihmisiin liittyviä rikoksia, pahoinpitelyjä ja ryöstöjä, ja jopa itsemurhia, joita ei Suomen televisiossa ole yleensä uutisoitu lainkaan. Rikosuutisointiin liittyi myös toimittajan raportointi rikospaikalta ja uutisen nostaminen uutisotsikoksi. Vaikka Suomessa YLE uutisoi rikoksista yhtä paljon kuin RTÉ, ei uutisoinnista jäänyt samanlaista kuvaa.

12.5 Uusia avauksia

Olisi mielenkiintoista nähdä, miltä koko aineisto näyttäisi, jos mukana olisi kaikkein Globaplur-tutkimukseen osallistuneiden 14 maan uutislähetykset. Globaplurissakin on tosin mukana on vain Länsi-Euroopan maita ja niistäkin kahden suurimman kanavan pääuutislähetykset. Monimuotoisuus voisi kasvaa huikkeasti, jos vertailuun otettaisiin kaikkien kanavien uutiset. Toisaalta García Avilésin tulkinnan mukaan monimuotoisuuden sijaan silmien eteen levittäytyisi vain isompi, yhdenmukainen massa.

Kaiken kaikkiaan Globaplur-tutkimushanke on ollut kunnianhimoinen projekti. Olen törmännyt tutkielmaa tehdessäni vain hyvin harvoihin samassa laajuudessa tehtyihin kansainvälisiin vertailututkimuksiin. Niiden tarpeellisuuden huomaa jo sitaattien määrästä: ei ole monta eurooppalaista uutistuotantoa käsittelevää kirjaa, joka jättäisi esimerkiksi Cohenin ja hänen tutkimusryhmänsä (1995) tutkimuksen EBU:n Eurovision uutisvaihdosta siteeraamatta.

Kansainvälinen vertailututkimus on oma taiteenlajinsa. Tutkijana ei voi vetäytyä syrjään omasta kulttuurisesta taustastaan. Ja väärinymmärryksiä tulee väistämättä. Olisikin mielenkiintoista verrata omaa luokittelua Irlannin tv-uutisista irlantilaisen Globaplur-tutkimusapulaisten tekemään. Ja johtuisivatko virheet sitten puutteellisesta englannin ymmärtämisestä vai luokittelurungon kulttuurisista ongelmista?

Käsitys hyvästä uutisesta tuntuu kuitenkin vielä olevan jaettavissa eri maiden välillä. Yleisradioyhtiöillä velvoite monipuoliseen ja kattavaan ohjelmatoimintaan on kirjattu lakiin. Vaikka kaikki eurooppalaiset yleisradioyhtiöt eivät tulkitse lakipykälää samoin, pitää instituutio itsessään huolta siitä, että ainakin arvokeskustelu jatkuu. Yleisradioyhtiöt ovat vastuussa yleisölleen

eri tavalla kuin kaupalliset yhtiöt. Ja toivottavasti tulevaisuudessa luvanmaksajat myös korottavat ääntään, jos yhtiö joutuu hunningolle.

Uutisten ylevä tehtävä on luoda julkinen tila, jossa ihmiset saavat oikeaa ja merkittävää tietoa yhteiskunnasta. Julkinen tila ei saa täytyä triviaalla ja hömpällä, vaikka se näyttäisi hyvältä katsojaluvuissa. Toisaalta yleisradio-instituution valta-asema tuo ehkä liikaa luottamusta omiin kykyihin. "Moni yhteiskunnallinen keskustelu on käynnistynyt meidän avauksistamme. Nato-kysely, kriisinhallinta, ydinvoimahanke sekä useat pätkätöihin ja työelämän muutospaineisiin liittyvät kysymykset ovat olleet YLE:n nostoja.", kehaisee YLE24: uutisten päällikkö Jouni Kemppainen YLE:n vuosikertomuksessa 2005. Toisaalta merkkejä on, että poteron ovea halutaan vähän raottaa. ”Reaktionopeutta, tietynlaista notkeutta ja ärhäkkyyttä”, näitä lisää, tilaa Kemppainen YLE:lle.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Barile, Paolo; Rao, Giuseppe (1992). Trends in the Italian Mass Media ja Media Law. *European Journal of Communication*. Vol. 7 kesäkuu 1992: 261–281

Blumler, Jay G (1992). *Television and the Public Interest – Vulnerable Values in West European Broadcasting*. Iso-Britannia: Sage Publications.

Blumler, Jay G; Gurevitch, Michael (1995). *The Crisis of Public Communication*. Lontoo, USA, Kanada: Roulledge

Blumler, Jay G; McLeod, Jack; Rosengren, Karl Erik (1992). *Comparatively Speaking: Communication and Culture Across Space and Time*. Yhdysvallat: Sage Publications

Brants, Kees (1998). Who's Afraid of Infotainment? *European Journal of Communication*. Vol. 13 syyskuu 1998: 315–336

Brants, Kees; De Bens Els (2000). The Status of TV Broadcasting in Europe. Teoksessa Wieten J., Murdock G., Dahlgren P. (toim.) *Television Across Europe– A Comparative Introduction*. Lontoo: Sage Publications: 7–22

Corcoran, Farrel (2004). *RTÉ and the Globalisation of Irish Television*. Iso-Britannia: Intellect Books.

Cohen, Akiba; Levy, Mark; Roeh, Itzhak; Gurevitch, Michael (1995). *Global Newsrooms Local audiences – A Study of the Eurovision News Exchange*. Iso-Britannia: John Libbey

Collins, Richard (1998). *From Satellite to Single Market*. New communication technology and European public service television. Iso-Britannia: Routledge

Collins, Richard (1990). *Culture, Communication & National Identity: The Case of Canadian Television*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press

Corner, John; Schlesinger, Philip; Silverstone, Roger (toim.) (1997). *International media research. A Critical survey*. Routledge: Iso-Britannia.

Dahlgren, Peter (1995). *Television and the Public Sphere – Citizenship, Democracy and the Media*. Iso-Britannia: Sage Publications.

Ferguson, Marjorie (1993). Invisible Divides: Communication and Identity in Canada and the U.S. *European Journal of Communication*. Vol. 43, 1993: 42–57

Golding, Peter; Elliot, Philip (1979). *Making the News*. Iso-Britannia: Longman Group.

Heinderyckx, Francois (1993). Television News Programmes in Western Europe: A Comparative Study. *European Journal of Communication*. Vol. 8, joulukuu 1993: 425–450

Hjarvard, Stig (2001). News Media and the Globalization of the Public Sphere. Teoksessa Hjarvard, Stig (toim.) *Globalised News in a Society*. Nordicom: Göteborg: 17–40

Horgan, John (2004). *Broadcasting and Public Life: RTE News and Current Affairs 1926–1997*. Britannia: Four Courts Press

Jensen K. (toim.) (1998). *News of the World. Word Cultures Look at Television News*. Iso-Britannia: Routledge

Kelly M., Truetzschler W. (1997). Ireland in Euromedia Research Group. Teoksessa *The media in Western Europe: The Euromedia Handbook*. Iso-Britannia: Sage Publications.

Kivikuru, Ullamaija; Rantanen, Terhi (2001). Uutisvälitys. Teoksessa Nordenstreng, Wiio (toim.) *Suomen mediamaisema*. Vantaa: WSOY: 132–154

Laborde, Aurélie; Perrot, Michel (2000). Programme Making Across Borders: the Eurosud News Magazine. Teoksessa Wieten J., Murdock G., Dahlgren P. (toim.) *Television Across Europe – A Comparative Introduction*. Lontoo: Sage Publications: 94–112

Larsen, Peter (1992). More than just images: the whole picture. News in the multi-channel universe. Teoksessa Skovmand M., Schroder K, (toim.) *Media Cultures Reappraising Transnational Media*. Lontoo: Routledge.

Levo-Henriksson, Ritva (1994). *Eyes Upon Wings – Culture in Finnish and US Television News*. Helsinki: Yleisradio.

Lähteenmäki, Miira (1999). *Kruununjalokivi, merkkipaalu ja veturi*. Tampereen yliopisto: tiedotusopin pro gradu -tutkielma.

McManus, John (1994). *Market-driven Journalism. Let the Citizen Beware*. Yhdysvallat: Sage Publications.

McNair, Brian (2005). Which Publics, What Services? British Public Service Broadcasting Beyond 2006. Teoksessa Lowe Gregory ja Jauert Per (toim.) *Cultural Dilemmas in Public Service Broadcasting*. Göteborg, Kungälv: Nordicom: 101–111

Moran, Albert. *The History of Irish Networks*. Saatavilla:
<http://www.museum.tv/archives/etv/I/html/ireland/ireland.htm> Viitattu 10.9.2005.

Morley, David; Robins, Kevin (1995). *Spaces of Identity*. Global Media, Electronic Landscapes and Cultural Boundaries. Iso-Britannia, Kent: Routledge

Nordenstreng, Kaarle; Wiio, Osmo (toim.) (1994). *Joukkoviestintä Suomessa*. Porvoo: WSOY

Näsi, Sari (2000). Television News: the Case of French Road Blockades. Teoksessa Wieten J., Murdock G., Dahlgren P. (toim.) *Television Across Europe – A Comparative Introduction*. Lontoo: Sage Publications: 236–252

Ottosen, Rune (2001). US Dominance in Gulf War News. Propaganda relations Between News Discourses in US and European Media. Teoksessa Nohrstedt, S., Ottosen, R. (toim.) *Journalism and the New World Order*. Gulf War, National News Discourses and Globalization. Göteborg: Nordicom

Paterson, Chris (1998). Global Battlefields. Teoksessa Boyd-Barret O., Rantanen T. (toim.) *The Globalization of News*. Iso-Britannia: Sage Publications: 79–103

Paterson, Chris (2001). Media Imperialism Revisited. Teoksessa Hjarvard, Stig (toim.) *Globalised News in a Society*. Nordicom: Göteborg: 77–92

Papathanassopoulos, Stylianos (2002). *European Television in the Digital Age*. Issues, Dynamics and Realities. Iso-Britannia, Cornwall: Polity.

Philo, Greg (1990). *Seeing & Believing. The Influence of Television*. Britannia:Routledge.

Pietilä, Veikko (1979). *Sisällönerrittely*. 2. korjattu painos. Helsinki: Gaudeamus

Riegert, Kristina (2003). Swedish and Danish Television News of their Baltic Neighbors 1995–2000 teoksessa *News of the Other*. Tracing Identity in Scandinavian Constructions of the Eastern Baltic Sea Region. Ruotsi, Nordicom: 125–150

RTE (2005). *Vuosikertomus*. Saatavilla: http://www.rte.ie/about/rte_ar05_english.pdf Viitattu 10.1.2007.

Salste, Elisa (2000). *TV-uutisten profiloituminen kilpailutilanteessa*. Tampereen yliopisto: tiedotusopin pro gradu –tutkielma.

Savage, Robert J. (1996). *Irish Television: The Political and Social Origins*. Cork: Cork University Press.

Schlesinger, Philip (1991). Media, the Political Order and National Identity. *Media, Culture And Society*. Vol. 13. Lontoo, Newbury Park, New Delhi: SAGE Publications: 297–308

Schlesinger, Philip (1993). Wishful Thinking: Cultural Politics, Media and Collective Identities. *Journal of Communication*. Vol. 43 nro 2. : 6–17

Schroder K, Phillips L. (2005). The everyday Construction of Mediated Citizenship. People’s Use and Experience of News Media in Denmark. Teoksessa Lowe Gregory ja Jauert Per (toim.) *Cultural Dilemmas in Public Service Broadcasting*. Göteborg, Kungälv: Nordicom: 179–198

Schudson, Michael (1978). *Discovering the News: A Social History of American Newspapers*. New York: Basic Books

Sirkka, Anna. TV-uutisten historia. Saatavilla: <http://www.yle.fi/uutiset/historia2.html> Viitattu: 28.1.2007

Smith, Anthony D (1991). *National Identity*. Iso-Britannia: Penguin

Uusitalo, Hannu (1991). *Tiede, tutkimus ja tutkielma*. Juva: WSOY

Wallis, Roger; Baran, Stanley (1990). *The known World of Broadcast News*. International News and the Electronic Media. Iso-Britannia, Lontoo, New York: Routledge

Wiio, Osmo A. (2001). Televisio. Teoksessa Nordenstreng, Wiio (toim.) *Suomen mediamaisema*.

Vantaa: WSOY: 114–131

Yleisradio (2003). *Vuosikertomus*.

Yleisradio (2005). *Vuosikertomus*. Saatavilla: <http://www.yle.fi/yleista/2005/vk/index.shtml>

Viitattu: 31.1.2007

Julkaisemattomat lähteet

Born, Georgiana. *Julkisen palvelun kaupalliset ja poliittiset haasteet*. Radio- ja televisiotoimittajien liiton seminaari Sähköinen media – nyt ja tulevaisuudessa. 5.10.2006.

García Avilés, José Alberto (2007). From politics to infotainment. Teoksessa (vielä julkaisematon) La Porte Fernández, Teresa; García Avilés, Jose Alberto; Sánchez-Tabernero, Alfonso; Sádaba, Teresa; Medina Laverón, Mercedes ja León, Bienvenido (toim.) Ed. Lawrence Erlbaum *Globalization and pluralism: Reshaping public TV in Europe*. New York: Lawrence Erlbaum

Pohjala, Tapani. MTV3:n uutisten toimituspäällikkö. Keskustelu 16.1.2007.

Wessberg, Arne. *Säilyykö yleisradioyhtiöiden merkityksellisyys monimediamaailmassa?* Radio- ja televisiotoimittajien liiton seminaari Sähköinen media – nyt ja tulevaisuudessa. 5.10.2006.

Lehtiartikkelit

Kivinen, Olli (2006). *Kilpailu mielistä kiristyy*. Kolumni Helsingin Sanomissa, 12.12.2006.

Nalbantoglu, Minna (2006). *Ranskalainen uutiskanava aloittaa keskiviikkona*. Helsingin Sanomat, 3.12.2006

Pietikäinen, Terhi (2007). *Lavastaja suosii minimalismia*. Helsingin Sanomat, 9.1.2007.

Raivio, Jyri (2006). *Yhdysvaltojen tv:n iltauutiset saa ensimmäisen naisankkurin.* Helsingin Sanomat 6.4.2006

Sipilä, Annamari (2005). *BBC joutuu remontiin.* Helsingin Sanomat, 3.3.2005

Virta, Kaija. *Suorat vaalit eivät välttämättä tee presidentistä voimakasta.* Helsingin Sanomat, 21.2.2007

Verkkolähteet

Almamedia. *Almamedia tehostaa hallintoaan.* Tiedote julkaistu 29.4.2005

<http://www.almamedia.fi/tiedote?tiedote=8860> Viitattu: 9.10.2006

Bonnier. *Our Companies.* <http://www.bonnier.com/20302.aspx?compId=1> Viitattu: 9.10.2006

CanWest Global. *Can West Completes Sale of TV3 Ireland.* Tiedote julkaistu 31.8.2006.

<http://www.canwestglobal.com/mediarelations/newsreleases.html> Viitattu: 17.10.2006

CNN. *Relief pours in as Jeanne moves north.* Artikkelijulkaistu 27.9.2004

<http://edition.cnn.com/2004/WEATHER/09/27/hurricane.jeanne/index.html> Viitattu 18.12.2005

CNN. *Florida in path of Hurricane Jeanne.* Artikkelijulkaistu 24.9.2004

<http://www.cnn.com/2004/WEATHER/09/24/hurricane.jeanne/index.html> Viitattu: 18.12.2005

Finnpanel. *Katsotuimmat televisiokanavat 2005 ja 2006.*

<http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/viimeisin/kanavittain.html> Viitattu: 28.1.2007

Finnpanel. *61 % suomalaisista on siirtynyt digi-tv-aikaan* Tiedote julkaistu 8.2.2007

http://www.finnpanel.fi/tulokset/tiedotteet/tv_080207.html Viitattu: 12.2.2007

Finnpanel. *Katsotuimmat uutiset, syyskuu 2004.*

<http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/2004/09/uutiset.html> Viitattu: 2.1.2006

Finnpanel. *Katsotuimmat ohjelmat, uutiset syys-lokakuu 2005.*

http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kausi_ot/2005/4/uutiset.html Viitattu: 2.1.2006

MTV3. *MTV3:n historia.* <http://www.mtv3.fi/info> Viitattu: 2.9.2004, 5.4.2005

MTV3. *MTV3 aloittaa Kuuden uutiset elokuussa 2005.* Tiedote julkaistu 23.3.2005
<http://www.mtv3.fi/info> Viitattu: 23.03.2005.

Nelonen. *Nelonen yrityksenä.* <http://www.nelonen.fi/mainospaikka/nelonenyrityksena.html> Viitattu:
2.9.2004

The TV Room Plus. *TV-titles.* <http://tvtitles.thetvroomplus.com/titles-3.html> Viitattu: 12.1.2007

TV3. *TV3 reveals new news anchor.* Tiedote julkaistu 13.9.2006
<http://www.tv3.ie/media.php?action=news&id=87> Viitattu: 17.10.2006

TV3. *TV3 Rejects RTE's Minimal Commitment of Funds to Irish Programme Making.* Tiedote
julkaistu 27.11.2002 <http://www.tv3.ie/media.php?action=news&id=33> Viitattu: 17.10.2006

LIITE 1 LUOKITTELUN ARVIOINTIA

1. Luokittelurunko

Valitsin valmiiksi laaditun Globaplur-koodirungon (liite 2) käytännön syistä. Tein Globaplur-tutkimukselle tilaustyönä luokittelun Suomen yhdestä uutisviikosta, joten luokittelurunko oli minulle tuttu. Yhtenäinen luokittelu mahdollistaa myös tutkimukseni vertailun muihin Globaplur-tutkimuksen tuloksiin. Valitsin kahdesta luokittelurungosta jälkimmäisen, vuoden 2004 version, jota oli hieman yksinkertaistettu vuodesta 2003. Aiemmassa luokittelurungossa oli eroteltu esimerkiksi armeijan edustajat esiintyjinä erikseen, mitä en pitänyt oman tutkimukseni kannalta merkittävänä. Jätin analyysistani pois Globaplurin vähemmistöjä koskevat luokitukset. Tein ratkaisun, sillä aineistoni oli jo valmiiksi hyvin laaja ja vähemmistöjä koskeva luokittelu oli hyvin yksityiskohtainen verrattuna luokittelurungon muuhun, yleisempään materiaaliin. Vähemmistöjä koskevat luokittelukysymykset ovat kuitenkin mukana liitteenä muun Globaplur-materiaalin ohessa.

Olen lisännyt varsinaiseen koodausrunkoon kolme luokittelua. Näitä ovat:

- onko uutinen uutisotsikko vai ei
- onko uutisessa stand up -juonto
- onko esiintyjä tavallisen ihmisen vai asiantuntijan roolissa

Otin mukaan vain kolme lisäluokittelua, koska luokittelurunko oli jo valmiiksi melko massiivinen. Lisäluokat olivat myös yksinkertaisia lisätä luokitteluun rasti ruutuun -periaatteella. Koin tarpeelliseksi täsmentää ja terävöittää aiheosiota erottamalla uutisotsikot erikseen. Otsikon valinta ja aihe kertovat mielestäni kanavan uutislähetysten profiilista paremmin kuin pelkkä aiheiden erittely. Stand up -juontojen erittelemisen oli mielestäni mielenkiintoista uutiskulttuurien erilaisuuden vuoksi. Tiesin, että se on Irlannissa paljon yleisempää kuin Suomessa, mutta halusin vertailuaineistoa numeerisesti. Haastavin ja samalla ristiriitaisin uusi luokka koski asiantuntijuutta. Pyrkimykseni oli täsmentää Globaplurin esiintyjä-luokkia. Valmiiksi annetut luokat eivät mielestäni erotelleet riittävän hyvin muiden instituutioiden edustajia kuin politiikan. Olisin halunnut erottaa kategorialla myös toisenlaisia instituutioita ja tutkia, kuinka paljon uutisissa vedotaan erilaisiin asiantuntijoihin. Kategoriaa olisi kuitenkin pitänyt täsmentää muulla tavoin, kuin pelkästään

antamalla nämä kaksi vaihtoehtoa. Asiantuntijuus-tavallinen ihminen -erottelu kertoi lopulta täsmällisesti vain gallupien yleisyydestä eri kanavilla.

2. Luokittelurungon ongelmia

Valmiiksi tehty luokittelurunko on melko karkea työkalu. Luokittelu on tehty vastaamaan Globaplur-tutkimuksen kysymystenasettelua ja tutkimuksen lähtöoletusta. Globaplur-tutkimuksessa uutisten luokittelurunkoa käytettiin osana eurooppalaisten televisiokanavien kohdeyleisöä ja monimuotoisuutta kartoittavan tutkimusta. Uutislähetysten vertailun avulla haettiin vastausta siihen, onnistuuko julkinen televisio olemaan yhtä monimuotoinen kuin yleisönsä niin poliittisessa, sosiaalisessa kuin kulttuurisessa mielessä. Samalla tutkittiin, kuinka yhdenmukaistuneita uutissisällöt ovat koko Euroopan mittakaavassa. Globaplur- tutkimuksen lähtöoletus oli, että julkiset kanavat haluavat yhä suurempia yleisöjä ja ovat vaarassa epäonnistua tehtävässään julkisen palvelun tuottajina. Mikäli markkinat ovat pirstaloituneet, pyrkivät ne yhä enemmän voittamaan puolelleen tiettyjä kohdeyleisöjä. Uutistuotannossa kilpailu näkyy tutkimushypoteesin mukaan esimerkiksi uutissisältöjen keventymisenä.

Eniten rajatapauksia eri luokkien välillä oli aihekategorioissa. Olen yksilöinyt näitä ongelmia analyysi-osiossa. Suurin yksittäinen aihepiiri, joka on yleinen uutisissa, muttei sopinut aihekategorioihin, oli sota ja yleisemmin kansainvälinen diplomatia. Esiintyjien luokittelussa hankalinta oli eritellä vain kuvassa esiintyvät henkilöt. Päädyin rajaamaan kategorian siten, että otin mukaan vain ne henkilöt, joita siteerattiin tai heidän tekemisiään kommentoitiin uutislähetyksessä, jossa henkilö esiintyi myös kuvanauhalla. En ottanut kategoriaan mukaan uutisjutun kannalta täysin sivullisia, kuvamateriaalissa esiintyviä henkilöitä. Silti puhumisen ja kuvan välille jäi rajatapauksia, kuten puhelinhaastattelu. Aina siteerattu henkilö ei edes esiintynyt kuvassa, joten hän ei mahtunut kumpaankaan kategoriaan

Ongelmallista oli myös poliittisten päättäjien jako puolueittain (opposition ja muiden puolueiden erittely).. Poliittisten päättäjien erottelu oli hankalaa Irlannissa, jossa puoluejärjestelmä on minulle vieraampi. Oikea luokittelu vaatii puoluejärjestelmän ja hallinnon selvittämistä. Myöskään maan johtohenkilöitä (presidenttiä ja pääministeriä) ei oltu usein nimetty ruudun alareunassa.

Valmiin tutkimusrungon syventäminen ja personoiminen omaan käyttöön on yllättävän työlästä. Ongelmia ei niinkään tullut koodausvaiheessa, vaan luokittelujen purkamisessa ja merkitysten etsimisessä. Luokittelun validiteetti, eli kuinka hyvin luokittelurungon kysymykset mittaavat haluttua asiaa (Uusitalo, 1991, 85), on haasteellisempaa todentaa valmiissa luokittelussa. Osa luokitteluluokista oli selkeästi mitattavia, kuten lähetyksen, ja jutun kesto, uutisten järjestys ja haastateltavien määrä. Luokittelun muuta validiteettia olen pyrkinyt parantamaan siten, että, kuvailen tutkimusprosessia ja siihen liittyviä seikkoja mahdollisimman tarkasti. Olen pyrkinyt erottelemaan mahdollisimman selkeästi omat lisäykseni koodausrunkoon ja pyrkinyt selventämään taulukoilla ja listoilla tekemiäni tulkintoja.

Vieraan kielen tulkintaongelmat ovat myös osa valmiin luokittelurungon hankaluuksia. Englanti ei ole äidinkieleni, joten luokittelun tarkat vivahde-erot saattoivat jäädä huomioimatta. Ja vaikka luokittelu olikin yritetty rakentaa varmasti kansainvälisesti toimivaksi, on kulttuurisesti aina väärinymmärryksen vaara.

3. Muuta huomioitavaa

Tutkimukseni aineistona olivat vain kahden suurimman kanavan pääuutislähetykset, mikä aiheuttaa rajoitteita tulosten yleistämiseen. Ensimmäinen rajoite on kanavien valinta. Irlannissa aineisto kattaa maan molemmat televisioyhtiöt RTÉ:n ja TV3:n, mutta Suomessa huomioimatta jää kaupallinen kanava Nelonen, jolla on myös omia uutislähetysiä. Toinen rajoite on pelkästään pääuutislähetysten tutkiminen. Olen jo jonkin verran käsitellyt työssäni pääuutislähetysten vaikeaa valintaa. Kanavien uutistoimintaa on myös melko yksinkertaistavaa arvioida pelkästään pääuutislähetysten perusteella.

Tärkeä huomioitava asia on myös tutkittavien asioiden verrannollisuus. Päällisin puoli (kaksi suurinta kanavaa, pääuutislähetykset) aineisto vaikuttaa vertailukelpoiselta. On kuitenkin huomioitava, että uutislähetykset ovat kuitenkin osa muuta ohjelmatoimintaa ja osa kansallista televisiotarjontaa. Onkin mielenkiintoista pohtia, miten tulkintaan vaikuttaa esimerkiksi Nelosen olemassaolo Suomen televisiossa? Olen huomionnut muun kanavatoiminnan esimerkiksi maiden historiasta kertovassa osuudessa. Kansainvälisen vertailun ongelmia ovat myös maiden ja kulttuurien

sisäinen heterogeenisuus. Ovatko tutkimuskohteet ylipäättään verrattavissa ja kuinka yhdenmukaisia ne ovat? (Blumler, McLeod, Rosengren, 1992,13)

4. Sisällön erittelyn reliabiliteetti ja validiteetti

Arvion tutkielmani luotettavuutta reliabiliteetin avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen yhteydessä analyysin toistettavuutta. Reliabiliteetti kertoo, onko tutkija onnistunut noudatettamaan yksiselitteisiä luokittelu- ja tulkintasääntöjä. (Uusitalo 1991, 84)

Tein tutkimukseni sisällöerittelyn pääosin syksyllä 2005. Tein uudelleen luokittelun reliabiliteetin mittaamiseksi syksyllä 2006. Luokittelujen välillä on noin vuosi, mitä voi pitää riittävänä ajanjaksona luotettavan tuloksen saamiseksi. Aineistossani on 729 uutisjuttua, joista luokittelin uudelleen 80 eli 11 prosenttia. Luokittelin uudelleen yhteensä kuusi sattumanvaraisesti valittua uutislähetystä. Pyrin siihen, että luokittelen uudelleen vähintään yhden lähetysten joka kanavalta. Sattumanvaraisesti uudelleenkoodaukseen valikoitui kaksi YLE:n ja RTÉ:n lähetystä ja yksi MTV3:n ja TV3:n lähetys.

Luokittelin uudelleen oheisessa taulukossa näkyvät luokat. Pietilän (1979, 245) mukaan tuloksia voidaan pitää luotettavina, jos uuden ja vanhan luokittelun vastaavuus on yli 90 prosenttista. Melko luotettavina tuloksia voidaan pitää, kun vastaavuus on 80-90 prosentin välillä. Luokitteluani voidaan pitää oheisen taulukon mukaan luotettavana ja osin melko luotettavana. Ainoa selkeästi poikkeava aihealue on kesto. Olen mitannut jutuista sekuntikeston. Sekunti on uutisessa hyvin tarkka mitta ja riippuu paljolti reaktionopeudesta, saako kellon käyntiin sekunnilleen oikeaan aikaan. Uudessa luokittelussa kestot erosivat aikaisemmin mitatuista keskimäärin kaksi sekuntia, mitä pidän reliabiliteetin kannalta riittävänä. Vain kolmessa tapauksessa kesto erosi merkittävästi, jolloin voi puhua mittausvirheestä.

<i>Uudelleen koodaus</i>	<i>Reliabiliteetti</i>
Kesto	28,6 %
Aiheet	86,3 %
Kotimaa	100,0 %
Stand up	98,8 %
Haast. profiili	90,0 %
Puhuu/kuva	94,6 %
Asiantuntija	88,4 %
Sävy	94,6 %
Lähetyksiä	6
Juttuja	80
Haastateltavia	129

Taulukko 16. Koodauksen reliabiliteetti

5. Esimerkkiluokittelu

Annan nyt yhden esimerkin uutislähetysten luokittelusta. Pysin esimerkkiluokittelun avulla valottamaan luokittelun ongelmakohtia. Olen valinnut esimerkkilähetykseksi Irlannin TV3:n torstain uutislähetysten 24.9.2004, jonka olen luokitellut ensin aineistoa varten ja toiseen kertaan aineiston luotettavuuden mittaamiseksi. Uutislähetys on valittu sattumalta.

<i>TV3 24.9.2004</i>	<i>Reliabiliteetti</i>
Kesto	56 %
Aiheet	89 %
Kotimaa	100 %
Stand up	100 %
Haast. profiili	100 %
Puhuu/kuva	100 %
Asiantuntija	99 %
Sävy	99,50 %
Juttuja lähetyksessä	18
Haastateltavia lähetyksessä	21

Taulukko 17. Luokittelun reliabiliteetti. Lähetys TV3 24.9.2004

Kokosin esimerkkilähetysten uudelleen luokittelun omaan taulukkoonsa. Uutisten keston alhainen prosentti kertoo, että uudelleenmittauksessa kesto ei ole täsmännyt sekunnilleen edellisen mittauksen kanssa. Suurimmassa osassa juttuja kyse on kuitenkin yhden sekunnin erosta. Merkittävin ero vanhan ja uudelleen mitatun keston välillä oli tässä lähetyksessä neljä sekuntia.

Seuraavassa käyn läpi lähetyksen eri aiheet ja mahdolliset tulkinnan ongelmatapaukset.

TV3 News at 6.30 (24.9.2004)

1. Irlannin talous nousussa (1 min 46 s)

Bruttokansantuotteen nousua käsittelevä uutinen on helppo luokitella talousuutiseksi (luokka 6).

2. Bensiinihintojen vertailu (1 min 45 s)

Aihe täytti selkeästi kuluttaja-aiheluokan (7) kriteerit, koska uutisen näkökulmana oli, mistä kuluttajalla on mahdollista ostaa halvinta bensiiniä. Uutisessa haastateltiin lyhyesti kahta kuluttajaa bensiiniasemalla. Erikoista oli, että heillä ei ollut uutisessa nimipalkkia. Asia yhteydestä saattoi kuitenkin päätellä, että he olivat gallup-mielessä haastateltuja tavallisia ihmisiä. Kolmas haastateltava oli halpaa bensiiniä tarjoavan huoltoaseman omistaja. Omistaja kertoi laveasti, kuinka he siirtävät saamansa hintahyödyn suoraan asiakkaan hintaan, jolloin halpa hinta on mahdollinen. Olin ensimmäisellä kerralla tulkinnut haastattelua niin, että se olisi erityisen positiiviseen sävyyn tehty. Saihan omistaja melko estottomasti kehua oman asemansa erinomaisuutta. Toisella koodauskerralla olin tullut selvästi varovaisemmaksi, enkä nähnyt haastattelua erityisen positiivisessa sävyssä. Kahden luokittelukerran ero kertoo, että arvottamisloukka on erittäin tulkinnanvarainen.

3. Verovilppiin syyllistyneiden henkilöiden nimet julki (34s)

Irlannissa julkaistaan vuosittain verotustiedot, joista löytyy myös verovilppiin syyllistyneiden nimet. TV3 oli ottanut uutissähkeensä kärjeksi julkisuuden henkilöt, joiden verotuksessa oli ilmennyt epäselvyyksiä. Luokittelin uutisen ensimmäisellä kerralla rikokseksi (8), mutta toisella kerralla talousaiheeksi (6). Harkitsin rikosstatusta myös toisella luokittelukerralla, mutta valitsin talousaihepiirin verotuksen yleisyyden vuoksi. Olen lopulta sitä mieltä, että rikosluokka on oikea tälle uutiselle.

4. OECD julkisti tutkimuksen päivähoiton tilasta, Irlannin tilanne huonompi kuin keskimäärin muissa Euroopan maissa (1 min 25s)

Aihe oli selkeästi koulutusta (12) koskeva aihe. Uutisjutusta haastateltiin kahta vanhempaa ja kahta päivähoiton ammattilaista. Olin ilmeisimmin näppäinvirheen takia merkinnyt ensimmäisen kerran luokitelllessani vanhemman asiantuntijaksi ja päiväkodin johtajan tavalliseksi kansalaiseksi. Toisella luokittelukerralla haastateltavien profiilit menivät oikein, mutta erosivat virheen takia edellisestä kerrasta. Analyysin tuloksiin virhe ei vaikuta, sillä haastateltavien järjestyksellä (äiti ensin, sitten ohjaaja) ei ollut merkitystä, ja muuten profiilit olivat samanlaisia.

5. Haaksirikkoutuneen laivan uhri löytyi Irlannin rannikolta (21s)

Luokka: onnettomuus (10).

6. Britti Ken Bigley edelleen kidnapattuna Irakissa, äiti vetoaa sieppaajiin (1 min 34s)

Ken Bigleyn kidnappausdraama työllisti irlantilaisia televisiouutisia vertailuviikolla vuonna 2004. TV3 tosin uutisoi kaappausdraamasta paljon vähemmän kuin RTÉ. Luokittelin uutisen luokkaan kansalaistottelemattomuus ja terrorismi (9), johon kidnappaus selvästi kuuluu. Bigleyn äidillä Lil Bigleyllä on irlantilaiset sukujuuret, jotka tuotiin esiin myös tässä uutisessa. Luokittelin haastateltavat molemmilla koodauskerroilla samalla tavalla, Bigleyn äiti on EU-kansalaisen (britti) roolissa ja puhuu omana itsenään, eli tavallisena kansalaisena. Uutisessa äiti vetoaa sieppaajiin poikansa vapauttamiseksi. Olen molemmilla koodauskerroilla luokitellut tämän positiivisesti arvottuneeksi haastatteluksi. Vetoomusta edeltää traaginen kuva, jossa Bigleyn äitiä viedään sairaalaan heti hänen terveyttään rasittaneen vetoomuksen jälkeen. Vetoomuksen aikana vieressä oleva henkilö lohduttaa Lil Bigleytä ja toimittaja toteaa vetoomuksen jälkeen, kuinka onnekasta on, että äiti on jo päässyt sairaalasta. Positiivinen ja myötätuntoinen suhtautuminen äidin kärsimyksiin tulee ilmi niin ilmeisellä tavalla, että tunnistin sen molemmilla koodauskerroilla.

7. Uusi lakiehdotus eläinrääkkäyksen estämiseksi (1 min 32s)

Luokka: rikos (8).

8. Pörssikurssit (20s)

Luokka: talous (6)

9. Irlannin jalkapallofinaalin tunnelmia. (1 min 15s)

Luokka: urheilu (22).

10. Golfin mestaruuskisat Yhdysvalloissa (1 min 11s)

Luokka: urheilu (22).

11. Ateenan Paralympialaisista mitali (19s)

Luokka: urheilu (22).

12. Jalkapallotuloksia (2 min 6s)

Luokka: urheilu (22).

13. Rugbytuloksia (15s)

Luokka: urheilu (22).

14. Ravituloksia (35s)

Luokka: urheilu (22).

15. F1-tuloksia (28s)

Luokka: urheilu (22).

16. Poptähti Ronald Keatingin uusi levy kerää rahaa rintasyövän hoitoon (2 min 14s)

Juttu käsittelee irlantilaista laulajaa Ronald Keatingia, joka kerää levyllään rahaa rintasyövän hoitoon. Juttu on henkilöity kuuluisaan ihmiseen, joten luokittelin sen kuuluisuuksiin (18), vaikka juttu käsitteli myös rintasyöpää eli lääketieteellistä aihetta. Olen molemmilla luokittelukerroilla luokitellut poptähten haastattelun positiivisesti arvoitetuksi. Keating saa puhua vapaasti ja pitkään oman levynsä erinomaisuudesta, ja juttu päättyy vielä toimittajan omaan stand up -osioon, jossa hän kertoo, mistä levyä saa ostaa ja missä Keatingia on mahdollista tavata. Jutun kuvituksena käytetään enimmäkseen Keatingin musiikkivideota ja hyväntekeväisyystapahtumaa. Juttu kesti yli kaksi minuuttia, mikä lisäsi mainosjutun tuntua. Toimittajan juonnoissa ja kuvituksessa jutun päähenkilöön suhtauduttiin täysin kritiikittä, jopa yliampuvan ihailevasti.

17. Sää (2 min 39s)

Luokka: sää (23).

18. Irlannin jalkapallofinaalin kannattajien tunnelmia Mayosta (1 min 39s)

Tämä TV3:n uutinen oli tyypillinen juttutyyppe molemmille irlantilaisille kanaville maan jalkapallofinaalin aikaan. Luokittelun kannalta juttutyyppe oli hankala. Aiheena oli jalkapallofinaali, mutta usein jutussa esiteltiin mitä oudoimpia tapoja ilmaista suosikkijoukkueen kannatus (auton maalaaminen, pubin koristelu jne.). Mikäli urheilu oli pääosassa, luokittelin jutut luokkaan urheilu (22), mutta mikäli oudot kannatuskeinot ja ihmiset olivat pääosassa, luokittelin jutun luokkaan erikoisuudet (18). Aina raja ei kuitenkaan ollut vedenpitävä, kuten kävi tämän jutun kohdalla. Olin luokitellut sen aiheeksi alun perin erikoisuudet, mutta toisella luokittelukerralla valitsin aiheeksi urheilun.

LIITE 2 GLOBAPLUR-LUOKITTELURUNKO JA SUOMENNOKSET

1. Programme information

-Length of the programme (in minutes and seconds): from the beginning of the opening sequence to the end of credits (excluding advertising) .

-News item: each story, introduced by any type of transition (news presenter or any piece of video), even if it is related to the same topic. Headlines (see below) and teasers should be excluded. Teasers are items announcing the next stories in the programme.

For example:

Topic: conflict of Iraq.

Different news items:

No. 1: war report from Iraq.

No. 2: coverage of discussion in the United Nations General Assembly in New York.

No. 3: coverage of demonstration against the war in Paris.

-Headlines: stories which are highlighted at the beginning of the programme as a summary of its content.

-Topic of each news headline: Please see the list of the topics shown below.

2. Information on news items

-News item number: order of appearance within the broadcast.

-Length of news item: it includes the introduction by news presenter and/or correspondent on camera + video package (please, specify total number in seconds).

-Place: main geographical location of the story.

01. The same country where the programme is broadcast.

02. Another country of the European Union (one of the 15 member States).

03. The United States of America.

04. A country not included in any the above mentioned categories.

Topics/Aiheet

1. Political parties	Puolueet
2. Government policies	Hallituspolitiikka
3. Parliamentary politics	Parlamentaarinen politiikka
4. Politicians personal lives	Poliitikkojen yksityiselämä
5. Military	Armeija ja puolustus
6. Economics and business	Talous ja kaupankäynti
7. Consumer	Kulutus
8. Crime	Rikos
9. Acts of social violence	Kansalaistottelemattomuus ja terrorismi
10. Disasters and Accidents	Katastrofit ja onnettomuudet
11. Health and Medicine	Terveys ja lääketiede
12. Education	Koulutus
13. High culture	Korkea kulttuuri
14. Popular culture	Populaarikulttuuri
15. Community action	Yhteistoiminta
16. Science and technology	Tiede ja tekniikka
17. Environment	Ympäristö
18. Curiosities	Erikoisuudet
19. Human interest	Human interest
20. Celebrities	Julkisuuden henkilöt
21. Religion	Uskonto
22. Sports	Urheilu
23. Weather	Sää
24. Other	Muu

Notes on topics

01. Political parties

General conflicts, agreements or issues related to the functioning of any political party and its members. Campaigning in elections.

02. Government actions

Policies which are enacted, announced or discussed by the government. Official acts, visits at home or abroad and inaugurations by ministers. Government reports. If the reports are specifically related to education, health, the economy, crime, the environment, etc. then they are coded under those headings in the appropriate topic.

03. Parliamentary politics

Parliamentary debate, scrutiny of legislation, government proposals, discussions and processes.

04. Politicians personal lives

Issues regarding the lives of politicians, when they are focused specifically on them as private persons (allegations of scandals, corruption, retirement, holidays, private and social events, etc.). If they were focused on the implications for their political parties, it would then have to be coded as 01.

05. Military

Deployment of the military as a peace keeping force or in a war situation, military spending, issues related to the organisation of the military, stories about life in the army.

06. Economics and business

The enactment or impact of government policies and their effect on the economy, the unemployment rate, banking, currencies, financial markets, investments and other economic indicators. News about companies, industrial and public sector, job redundancies, industrial conflicts, announcements of profits and losses.

07. Consumer

News about consumer goods, electronics, retail spending. Price increases or losses in petrol, tobacco, food, etc. A new product is launched or is taken off the market. Cars, vehicles, tourism, travelling, etc.

08. Crime

Reports on crimes, murder, shooting, stabbing incidents, rape, attacks, white collar crime etc., Enquiries into deaths, police investigations, theft, robbery and all kind of crimes.

09. Acts of social violence.

Terrorism, acts of terror or police investigation about suspected terrorists. violent demonstrations, random killing, massacres, riots, action by police or armed forces in a violent confrontation, etc.

10. Disasters and accidents

Natural disasters (hurricanes, floods, earthquakes, etc.), plane or car crashes, fires, accidents involving trains or any other means of transportation, housing accidents.

11. Health and medicine.

Launch of government health schemes, reports and statistics on health, private health organisations, medical breakthroughs (such as a new transplant or medicine), advice on diet and health habits, new medicines and regulation in the medical or pharmaceutical sector.

12. Education

The enactment or effects of government policies on education, educational institutions, school, university, older people education. Job training and new educational roles.

13. High culture

Cultural activities not addressed to massive audiences. Vg.: classical music, drama, painting, architecture, literature, lectures.

14. Popular culture

Entertainment, movies, pop-rock music, video games, television, festivals or any other cultural activity address to a massive audience.

15. Community action

News about individuals or groups campaigning for rights or claiming public attention on a social issue.

16. Science and technology.

Scientific discoveries, research, new technological developments and applications.

17. Environment

Environmental issues and disasters, pollution, greenhouse effect, reduction of bio-diversity, sustainable development, conservation of nature, animal rights. Natural disasters caused by weather are excluded, since they will be coded as “disasters and accidents”.

18. Curiosities

Rarities, unusual or extraordinary events, humorous topics.

19. Human interest

Ordinary people doing unusual or extraordinary things. Stories about people on their daily activities.

20. Celebrities

Personalities, Royalty, private lives of famous people, actors and actresses, music stars, film and television stars, outstanding sports people.

21. Religion

Stories in which main subject is related to individual or social religious activities, religious faiths, Churches or groups.

22. Sports

News about events of any sport or sports practitioners. Stories about private lives of sportsmen or women are excluded, since they must be coded as “celebrities”.

23. Weather

Weather forecasts (when included within the news programme) or news about weather. Disasters or damage caused by floods or storms are excluded, since they must be coded as “disasters and accidents”.

24. Other

Items which do not fit into any other category.

3. Content analysis.

Please, answer only the categories which could be applied to each news item.

Frequency of appearance: number of times that representatives from different institutions appear on the screen.

Haastateltavien jako:

US administration	Yhdysvaltain hallinto
American citizen	Amerikan kansalainen
European government	EU-maan hallitus
European institution	EU-instituutio
European citizen	EU-maan kansalainen
National citizen	Tutkittavan maan kansalainen
National government	Tutkittavan maan hallitus
Opposition	Oppositio
Other/Third party	Muu/kolmas puolue

- International representatives

- US Administration: any representative of any institution of the United States' government.
- American citizens: regular people non experts.
- European government: any representative of any institution of a European government.
- European institutions: any representative of any institution of the European Union.
- European citizens: regular people who are not from your country.

- International representatives/ National representatives

- Speaking: number of times representatives are shown speaking on screen.
- Only images: number of times representatives are shown on screen without speaking (picture only).
 - Frame: general tone (or evaluation of) about the persons shown above which could be concluded from the news item.
 1. Positive
 2. Negative
 3. Neutral

- Cultural minorities: any social group sharing a language, religion, nationality or ethnic origin which is different from the majority of the country
 1. Language minority
 2. Religious minority
 3. Ethnic minority
 4. Immigrant minor
 5. Others

- Social minorities: groups generally considered as a social minorities:

1. Extremely wealthy groups
2. Extremely impoverished groups
3. Women
4. Gay
5. Others

Main sources: the person who speaks about that minority on screen:

1. Journalist
2. Member of the minority
3. Other citizens
4. Politicians
5. Experts

- Frame: general tone (or evaluation of) about the persons shown above which could be concluded from the news item.

1. Positive
2. Negative
3. Neutral

LIITE 3 UUTISVIIKOT

Ulkomaat 2003

IRAK: pommi räjähti lähellä YK:n päämajaa. Muut levottomuudet Irakissa. YK:n täysistunto kokoontui New Yorkissa, Bush puhui Irakin sodasta. Blair ei pyydä anteeksi Irakin sotaa, arvostelua. USA ja Saksa sopuun Irakista. Ahtisaari selvittämään Irakin tilannetta. Irakin rahaväärennökset. Lisää yhdysvaltalaisotilaista Irakiin. YK vetää työntekijöitään Irakista. Väliaikaishallitus kitkee negatiivista uutisointia USA:sta. väl. Hallituksen jäsen murhattiin. Irakin jälleenrakennus.

LÄNSIRANTA: Levottomuuksia Israelissa ja Palestiinassa. Aita erittää palestiinalaiset Israelissa. Palestiinalaisten kansannoususta 3 vuotta.

EU-MAAT: EU:n Eurostat-talousskandaalin jälkipyykkiä, Romado Prodin kommentit. Suuri sähkökatko Italiassa. katkoja Ruotsissa ja Tanskassa. Saksassa kiinni lapsipornorengas, kytköksiä Suomeen. Ensimmäinen eurooppalainen luotain avaruuteen. Junaonnettomuus ja laiva karille Saksassa. Pohjois-Irlannin rauhanprosessi. Saksan ongelmallinen moottoritiemaksu. Lentoyhtiöt liittoon. Anna Lindhin murha selviämässä. Natoon uusi pääsihteeri.

MUUT: Bush ja Putin tapasivat. Microsoft sulkee chattejaan. Nigerialaisnaisen kivitystuomio peruttiin. Moskovassa kuristaja. Maanjäristys Japanissa, Hokkaidon saarella. Pommi-isku Kolumbiassa. Aids-konferenssi Keniassa. Venäjän autoistuminen.

Ulkomaat 2004:

IRAK:Irakissa kidnapattu amerikkalaisia, joista yhdellä on irlantilaiset sukujuuret, Irakin levottomuudet jatkuvat. YK vaatii parempaa suojaa siviileille. Irakilaisia naisvankeja vapauteen.

LÄNSIRANTA: Iran lopettaa uraanin rikastamisen.

EU-MAAT: Paralympialaiset Ateenassa. Euroopan keskuspankki kokoontuu. Turkki ja EU kiistelevät rikoslakilainsäädännöstä. Belgialaisnaiselle lapsi munasolusiirränäisestä. OECD julkaisee vertailun esikoulukoulutuksesta. Ruotsissa vankilapako. Kreikkalaislentokoneen hätälasku pommiuhan vuoksi.

YHDYSVALLAT: Bush puhuu YK:n yleiskokouksessa New Yorkissa. Yhdysvaltojen talousnäkömät-FED nosti ohjauskorkoaan.

MUUT: Hirmumyrsky Jeanne riehui Tyynellä Valtamerellä, Haitilla ja Floridassa. Uusi presidentti Indonesiaan. Maanjäristys Kalingradissa Venäjällä. Tsetseenisissejä oikeuteen Beslanin koulukaappauksesta, taloudellinen apu uhreille kangertelee.

2003 Irlanti:

Irlantilaisia puhutti autoton päivä ja sen onnistuminen. Elektroniikkatehdas Braun irtisanoi työntekijöitä, jotka lakkoilivat. County Mayon maanvyörymän vahinkoja ja syytä tutkittiin. Roskamaksukiistat äityivät mielenosoituksiksi. Verotiedot julkaistiin, poliitikkoja ja muita kuuluisuuksia syytteisiin veropetoksista. Tekstiilitehdas palaa Corkissa, ihmisiä irtisanoitaan. Irlannin jalkapallofinaali on suuri urheilu-uutinen. Kansallisen lentoyhtiön (aier Lingus) palkkakiistat, työntekijät lakkoilevat. Tutkimus irlantilaislasten köyhyydestä. Sairaalat ylikuormitettuja. Maalaismessut meneillään. Talousrikossyytteet käsittelyssä, puoluiden johdon rahasotkut.

2003 Suomi:

Turkistarhaisku Kokkolassa. Keskustelunavauksia Natosta. Telakat vaikeuksissa. Anna Lindhin murhatutkimukset alkuun. Kekkos-päiväkirjoja jälleen julki. Syysmyrskyt riehuvat Suomessa. Sisustusmessut Helsingissä. Suomen turvallisuuspolitiikasta keskustellan puolue- ja hallitustasolla, Presidentti Tarja Halonen kommentoi. Eläinaktivisteille kovempia rangaistuksia vaaditaan. Hanoi Rocks keikalla suurlähetystössä Lontoossa. Kalevi Hemilällä sairauskohtaus. Kaksi it-yhtiötä fuusioon. Hirvijahti alkoi.

2004 Irlanti:

Presidenttivaalien ehdokaslistaa asetellaan. Tankkeri karille rannikolla. Hullun lehmän tautia pelätään verenluovutusten yhteydessä. Uusi vammaislaki suunnitteilla. Autottoman päivän ruuhkat. The economist-lehti julkaisee maailman tilastokirjan. Influenssarokoteongelmat. Nuorisoriikollisuus. Nigerianlainen taistelee oikeudessa turvapaikastaan. Kuuluisa jalkapalloilija syytteeseen väkivaltaisuuksista. Bonolle kirjoituspalkinto. Irlannin jalkapallofinaali, viikon suurin urheilu-

uutinen. Verotietojen julkistaminen. Vaaliliittoja kaavaillaan. Polttoainehinnat vertailussa. Autotonta päivää vietetään taas.

2004 Suomi:

Turvallisuusselonteosta keskustellaan eduskunnassa. Äkänslompolojärveen katosi pienkone. Hallituksen työttöystavoite ja luvut esitellään. Urho Kekkosen päiväkirjoja julki. Electronics irtisanoo. Rankkasateet nostavat vesistöjen pintoja. Säiliöalus karille. Puolueet julkistavat vaaliohjelmiaan kunnallisvaalit tulossa. Tarja Halonen puhuu YK:n yleiskokouksessa. Suomen pankin talousennusteet. Matkustajakoneen Hätälasku Kuopioon. Puolustusministeriö myy Pasit Viroon. Lentokentän aselasti oikeuskäsittelyssä. Hirven metsästys alkoi. Jouni Backman nousemassa YLE:n johtoon.

LIITE 4 EU-MAAT

Eu-maat 1.1.2005 Alankomaat, Belgia, Britannia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tsekki, Unkari ja Viro.